

**ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ
МАЂАРСКА – СРБИЈА У ОКВИРУ ИПА**

*ПРОГРАМСКИ ДОКУМЕНТ
ЗА ПРОГРАМСКИ ПЕРИОД ОД 2007. ДО 2013. године*

ФИНАЛНИ НАЦРТ

САДРЖАЈ

Садржај	2
1. УВОД	5
1.1 ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ МАЂАРСКА – СРБИЈА У ОКВИРУ ИПА	5
1.2 Територија обухваћена програмом	6
1.3 Опште карактеристике	6
1.4 Искуство из ранијих програма	8
1.5. Процеси планирања и партнерства	12
2. АНАЛИЗА СТАЊА	18
2.1 ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	18
2.1.1 Популација	18
2.1.2 Структура насељености	19
2.2 ПРИВРЕДА	20
2.2.1 Пољоприведа	21
2.2.2 Индустрија	22
2.2.3 Услуге и туризам	22
2.3 ТРЖИШТЕ РАДА	23
2.4 Образовање и истраживање и развој	25
2.4.1 Образовање	25
2.4.2. Истраживање и развој	25
2.5 САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	26
2.6 ЖИВОТНА СРЕДИНА	28
2.6.1 Природна средина	28
2.6.2 Комуналне службе	29
3. СВОТ АНАЛИЗА	30
3.1 СВОТ ТАБЕЛА	30
3.2 РЕЗИМЕ ГЛАВНИХ КОНСТАТАЦИЈА	32
4. СТРАТЕГИЈА	34
4.1 ВИЗИЈА И УКУПНИ СТРАТЕШКИ ЦИЉ	34
4.2 СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПЕРИОД од 2007. до 2013. године	35
4.3 ХОРИЗОНТАЛНИ ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ПРОГРАМА	37
5. ОПИС ПРИОРИТЕТА И ОБЛАСТИ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	42
1. приоритет ИНФРАСТРУКТУРА И ЖИВОТНА СРЕДИНА	42
Област интервенције 1.1 - Инфраструктура и физичке везе	42
Област интервенције 1.2 - Заједничка одговорност	44
2. приоритет ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА	45
Област интервенције 2.1 -Подстицај синергичној привреди, туризму и култури	46
Област интервенције 2.2 Образовање и култура истог мишљења	47
3. приоритет-ТЕХНИЧКА ПОМОЋ	48
6. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ ПРОГРАМА	50
7. ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ ПРОГРАМИМА И ПОЛИТИКАМА	53
7.1 НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕШКИ РЕФЕРЕНТНИ ПРОГРАМ РЕПУБЛИКЕ МАЂАРСКЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2007. ДО 2013. ГОДИНЕ	54
7.2 ИПА ВИШЕГОДИШЊИ ИНДИКАТИВНИ ПРОГРАМ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ ОД 2007. ДО 2009. ГОДИНЕ	54
7.3 ИПА ПРОГРАМ ЗА ВИШЕ КОРИСНИКА	54
7.4 ПРОЦЕНА ПОТРЕБА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА МЕЂУНАРОДНУ ПОМОЋ	54
7.5 НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗАПОШЉАВАЊА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	

ОД 2006. ДО 2008. ГОДИНЕ	55
7.6 НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - октобар 2005. године	55
7.7 СТРАТЕГИЈЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	56
7.8 СТРАТЕГИЈА РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА СРБИЈЕ	56
7.9 СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА АП ВОЈВОДИНЕ	56
7.10 СТРАТЕГИЈА ЗА СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА СРБИЈЕ	57
7.11 НАЦИОНАЛНИ КОНЦЕПТ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА И НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ РАЗВОЈА МАЂАРСКЕ	57
7.12 ПРОЈЕКТИ КОХЕЗИОНОГ ФОНДА И СЛИЧНА ДОМАЋА ПОДРШКА, МАЂАРСКА	58
7.13 ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМ САОБРАЋАЈА, МАЂАРСКА	59
7.14 ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМ ДРУШТВЕНЕ ОБНОВЕ, МАЂАРСКА	59
7.15 ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМ РАЗВОЈА, МАЂАРСКА	59
7.16 ЗАШТИТА ОКОЛИНЕ И ЕНЕРГЕТСКИ ПРОГРАМ РАДА, МАЂАРСКА	59
7.17 ШЕНГЕНСКИ РЕЖИМ	59
7.18 РЕГИОНАЛНИ ПРОГРАМ РАДА ЗА РЕГИОН ЈУЖНЕ ВЕЛИКЕ РАВНИЦЕ	60
7.19 СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ОД 2007. ДО 2013. ГОДИНЕ	
7.20 ЕСДП ПЕРСПЕКТИВА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ЕВРОПЕ	62
8. ОДРЕДБЕ О СПРОВОЂЕЊУ	64
УВОД	
8.1 СТРУКТУРА УПРАВЉАЊА ПРОГРАМОМ	64
8.1.1 Заједнички надзорни одбор (ЗНО)	66
8.1.2 Заједнички одбор за управљање пројектом (ЗОУП)	67
8.1.3 Директорат (Д)	68
8.1.4 Тело за сертификацију (ТС)	69
8.1.5 Ревизорско тело (РТ)	70
8.1.6 Заједнички технички секретаријат (ЗТС)	72
8.1.7 Национално тело (НТ)	75
8.1.8 Контролно тело (КТ)	76
8.2 РАЗРАДА И ИЗБОР ПРОЈЕКТА	76
8.2.1 Општи концепт разраде и избора пројекта	76
8.2.2 Израда пројекта	77
8.2.3 Избор пројекта	77
8.3 ИНФОРМИСАЊЕ И ПУБЛИЦИТЕТ	79
8.3.1 Циљеви и циљне групе	79
8.3.2 Инструменти и финансијска средства	79
8.3.3 Задужења и фазе спровођења	81
8.3.4 Праћење и оцена плана комуникације	81
8.4 СПРОВОЂЕЊЕ ПРОЈЕКТА, ОПИС ФИНАНСИЈСКИХ ПРОЦЕДУРА И ТОКОВА	81
8.4.1 Спровођење пројекта	81
8.4.1.1 Начело водећег корисника	82
8.4.1.2 Поступци закључења уговора	82
8.4.1.3 Извештавање о пројекту	82
8.4.1.4 Прихватљиви расходи	82
8.4.2 Систем контроле за потврду оправданости расхода	83
8.4.3 Опис ИПА финансијских токова и процедура од нивоа пројекта до нивоа програма	84
8.4.3.1 Токови плаћања	85

8.4.3.2	Финансијске процедуре на нивоу програма (ИПА), процес сертификације	85
8.5	НАДЗОР И ОЦЕНА	86
8.5.1	Надзор	86
8.5.1.1	Надзор на нивоу програма	86
8.5.1.2	Систем надзора програма и информисања	87
8.5.1.3	Размена компјутеризованих података	87
8.5.2	Оцена програма	87
8.6	ТЕХНИЧКА ПОМОЋ	88
	Управљање техничком помоћи	88
8.7	РЕВИЗИЈЕ	88
8.7.1	Ревизија активности	88
8.8.	НЕПРАВИЛНОСТИ И ПОВРАЋАЈ НЕПРОПИСНО ИСПЛАЋЕНИХ СРЕДСТАВА	89
8.8.1	Извештавање	89
8.8.2	Повраћај	90
8.8.3	Неправилности у погледу пројеката ТП	91
8.8.4	Грешке системске природе	91
9.	ИНДИКАТИВНА ФИНАНСИЈСКА ТАБЕЛА	92
10.	ОСНОВНА КОРИШЋЕНА ДОКУМЕНТАЦИЈА	93
11.	АНЕКСИ	94
Анекс 1	СПИСАК УЧЕСНИКА У ПРОЦЕСУ ПЛАНИРАЊА	94
Анекс 2	МЛАЂА И СТАРИЈА СТАРОСНА ГРУПА НА НИВОУ НУТС IV	95
Анекс 3	ПРОМЕНА СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ И ЗАПОШЉАВАЊА ОД 1993. ДО 2003. ГОДИНЕ	96
Анекс 4	ПРОЦЕНАТ РАДНО АКТИВНОГ СТАНОВНИШТВА	97
Анекс 5	БДП ПО ГЛАВНИМ ПРИВРЕДНИМ ГРАНАМА	98
Анекс 6	ОСНОВНИ ТУРИСТИЧКИ ПОДАЦИ ЗА РЕГИОН ОБУХВАЋЕН ПРОГРАМОМ	99
Анекс 7	ПРОЦЕНАТ ВИСОКО ОБРАЗОВАНОГ СТАНОВНИШТВА	99
Анекс 8	ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ И НИВО ОБРАЗОВАЊА	100
Анекс 9	МАЂАРСКА ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ПОДРУЧЈА	101
Анекс 10	СПИСАК ЕКОЛОШКИ ЗАШТИЋЕНИХ ОБЛАСТИ У СРБИЈИ	101
Анекс 11	ПОЈАВА ОДРЕЂЕНИХ СТОЧНИХ БОЛЕСТИ У ВОЈВОДИНИ	102
Анекс 12	СКРАЋЕНИЦЕ	103

1. УВОД

1.1 Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА

Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА спроводиће се у периоду од 2007. до 2013. године, уз финансијску помоћ Европске уније. Овај стратешки документ заснива се на заједничким напорима у области планирања између српске и мађарске стране и има за циљ успостављање оквира активности које би довеле до снажније друштвено-економске сарадње и бољег квалитета живота у региону.

Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА одвијаће се у периоду од 2007. до 2013. године, као сваки ИПА програм (Инструмент претприступне помоћи). У складу са Уредбом Савета бр. 1085/2006 и Уредбом Комисије (ЕК) 718/2007 од 12. јуна 2007. године, којима се спроводи Уредба Савета 1085/2006, овај нови инструмент претприступне помоћи служи као извор финансирања како земаља кандидата (Хрватска, Турска, БЈР Македонија) тако и земаља потенцијалних кандидата (Србија, Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора) у буџетском периоду од 2007. до 2013. године. Помоћ ће се користити као подршка како усвајању тако и спровођењу правних тековина ЕУ и припреми за спровођење и управљање заједничким политикама Заједнице.

Помоћ се спроводи у оквиру пет компоненти и то:

- (а) Помоћ транзицији и институционална изградња,
- (б) Прекогранична сарадња (ПГС) (CBC – Cross-border Co-operation),
- (в) Регионални развој,
- (г) Развој људских ресурса,
- (д) Рурални развој.

Компонента Прекогранична сарадња има за циљ унапређење добрих суседских односа, унапређење стабилности, безбедности и просперитета од обостраног интереса свих земљама о којима је реч и подстицање њиховог хармоничног, уравнотеженог и одрживог развоја. Србија ће сарађивати, између осталих и са Мађарском, у оквиру заједничког програма на основу заједничког институционалног историјата. Обе земље утврђују приоритете стратешког развоја у једном заједничком програмском документу. Позиви за подношење предлога пројеката ће бити на располагању непрофитним организацијама обе земље. Заједничка финансијска средства расположива по овом програму реализоваће се у оквиру система отворених позива за подношење предлога пројеката. Спровођење програма реализоваће се на заједничкој структури кроз заједничке пројекте и заједничко одлучивање.

Позиви за подношење предлога пројеката који су били расписани и пројекти који су реализовани у оквиру програма од 2004 до 2006. године, поставили су основу за даљи успешни развој сарадње у овој области.

1.2 Територија обухваћена Програмом

На српској страни, у територију обухваћену Програмом спада Аутономна покрајина Војводина¹ (21. 506 км²) која је административна јединица Републике Србије.

Након разговора између Комисије и програмских партнера (представници АП Војводине, Управног одбора у Мађарској) закључено је да су региони обухваћени Програмом на страни Србије еквивалентни нивоу НУТС III (Западнобачки, Севернобачки, Севернобанатски, Јужнобачки, Средњебанатски) наведени у Вишегодишњем индикативном планском документу за Републику Србију од 2007 до 2009. године, а Јужнобанатски регион и Срем могу се укључити као *прикључени региони* сходно правилу о 20% флексибилности (члан 97 Уредбе Комисије (ЕК) 718/2007 од 12. јуна 2007. године о спровођењу Уредбе Савета (ЕС) бр. 1085/2006) из следећих разлога:

У периоду од 2004. до 2006. године, у оквиру Суседског програма Мађарска - Србија у територију обухваћену Програмом улазила је цела Војводине јер је била **једина административно територијална јединица** између локалног (општинског) и националног нивоа. Настале су мреже сарадње између циљних група по програму и успостављени важни концепти регионалног развоја дуж реке Дунав на читавој територији Војводине. Постојао је приличан интерес у ове две области за покретање билатералне сарадње која даље треба да се унапреди у текућем периоду у обе партнерске државе.

Штавише, са техничког гледишта, практично би било немогуће да се спроводи програмирање као и да се прати његово спровођење и мери утицај функционисања Програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА за период од 2007. до 2013. године, пошто нема података на нивоу округа.

На мађарској страни, територија обухваћена Програмом укључује округе Чонград (4.263 км²) и Бач-Кишкун (8.445 км²). Ове административне јединице су на нивоу НУТС III према ЕУРОСТАТ класификацији.

1.3 Опште карактеристике

Територија обухваћена Програмом се налази у најјужнијем делу Републике Мађарске и најсевернијем крају Републике Србије. Топографија крајолика је Велика равница кроз коју протичу Дунав и Тиса.

Ту постоје традиционалне и историјске везе између две земље и људи који живе у пограничном региону. На територији Републике Србије живи мађарска мањина, а српска мањина живи на територији Републике Мађарске. Ове мањине повезују два народа. Ту такође живи и један број других мањина као што су хрватски Роми, Словаци, Русини итд. Последњих година, осим мањих конфликта, односи између разних етничких група су мирни и толерантни. Политички и привредни односи између две државе су стабилни и развијају се прогресивно.

Због географске издвојености комунистичког блока, гранични појас између Мађарске и садашње Републике Србије слабо је развијен, а комуникације на индивидуалном нивоу ограничене због строге контроле кретања људи, на мађарској страни.

¹ Два региона еквивалентна нивоу НУТС III у Аутономној покрајини Војводини (Јужни Банат и Срем) искључена су из територије обухваћене Програмом у коначном тексту МИПД.

Повезаност путева и железничке везе су биле у лошем стању а суседне заједнице нису могле да одржавају неометане и редовне везе. Та ситуација тешко погађа свакодневне односе дуж ове граничне области.

Сарадња је углавном постојала између великих предузећа у државном власништву. У бившој Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, мађарска мањина у Републици Србији уживала је значајну аутономију, са школама у којима се учило на матерњем језику, новинама, позориштима итд. Развојем демократског вишепартијског политичког система мађарска мањина се организовала у неколико странака које имају своје представнике у Скупштини Србије.

**Мапа 1 Територија обухваћена Програмом прекограничне сарадње
Мађарска - Србија**

Односи између Мађарске и Србије су побољшани након пада комунизма. Модернизовани су гранични прелази и олакшане комуникације. Неповољна политичка и привредна кретања током сукоба у бившој Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији снажно су утицала на привредни развој Војводине. Криза транзиције погодила је обе стране границе, што се најбоље види у паду производње и порасту незапослености. Повећани су регионални диспаритети а неки од микро региона дуж заједничке границе посебно заостају у развоју.

Нажалост, српско-мађарска граница је још под релативно строгом контролом због спровођења Шенгенског визног режима и режима контроле границе. Изгледи да Мађарска постане део Шенгенске границе и визног режима снажно ће утицати

на кретање људи и добара на мађарско-српској граници и могу утицати на спровођење пројеката из овог Програма.

1.4 Искуство из ранијих програма

Прекогранична сарадња Мађарска - Србија почела је 2003. године, у оквиру припремног Фонда за мале пројекте између Мађарске и Србије (PSPF – Pilot Small Projects Fund) по националном програму ПФАРЕ за Мађарску. Припремни Фонд за мале пројекте је имао за циљ подршку активностима људи-људима и помоћ пројектима институционалне изградње непрофитних организација дуж границе између Мађарске и Србије, као и припрему потенцијалних корисника за будуће финансирање из програма међурегионалне сарадње ИНТЕРЕГ (INTERREG – Interregional Co-operation). Укупно је реализовано осамнаест пројеката у вредности од 631.328 евра.

У оквиру програма трилатерале прекограничне сарадње између Мађарске и Румуније и Мађарске и Србије и Црне Горе, 2004. године припремљен је Суседски Програм између Мађарске и Србије и Црне Горе од 2004. до 2006. године, у тесној сарадњи са одговарајућим органима у Србији.

Суседски приступ је представљао значајан развој у сарадњи дуж спољних граница Европске уније, укључујући у овај програм спољни (КАРДС) и унутрашњи (ЕРДФ) финансијски инструмент ЕУ. Велики корак напред за партнерске организације у Србији био је што су у овом случају фондови били отворени и за њих, где су оне саме биле подносиоци предлога за пројекте (док је припремни Фонд за мале пројекте дозвољавао само пројекте типа сарадње с финансирањем само мађарске стране).

Програм суседске сарадње обухватао је два приоритета: јачање просторног, физичког и инфраструктурног интегритета у пограничном подручју и унапређење иницијатива за сарадњу ради лакше интеграције тржишта и унапређења јединства између локалних друштава. Позиви за подношење предлога пројеката расписани су за све мере у оквиру два приоритета, а то су:

- Мера 1.1 - Побољшање прекограничне инфраструктуре
- Мера 1.2 - Решавање заједничких изазова у области заштите животне средине и спречавања поплава
- Мера 2.1 - Развој пословне инфраструктуре и заједничких пословних услуга
- Мера 2.2 - Подршка сарадњи међу предузећима
- Мера 2.3 - Подстицање сарадње између установа и заједница
- Мера 2.4 - Унапређење сарадње у области истраживања и технолошког развоја и развоја људских ресурса.

Први позив за подношење предлога пројеката расписан је у фебруару 2005. године. По овом позиву на располагању је био износ од 5.000.000 евра у Мађарској и од 2.000.000 евра у Србији. Поднето је укупно 115 предлога пројеката (од којих 37 заједничких) од стране мађарских водећих подносилаца и 79 предлога пројеката од стране српских водећих подносилаца (укључујући 15 заједничких пројеката), којима се тражи подршка у укупном износу од 43,2 милиона евра. Као резултат одлуке Заједничког надзорног одбора, уговорено је око 75% (7,7 милиона евра) од укупног издвојеног износа (ERDF – European Regional Development Fund).

Укупно се спроводи 30 пројеката (укључујући 6 заједничких) у којима су партнери и из Мађарске и из Србије.

Може се закључити да је око 80 одсто свих предлога пројеката поднетих у оквиру 1. позива за подношење предлога пројеката прошло техничку и финансијску оцену, тј. једна петина предлога пројеката је дисквалификована због формалних недостатака и недостатака у погледу квалификованости. Проблем је посебно уочљив у случају предлога пројеката према Мерама 1.1 и 2.3. Затражено је приближно 6,5 пута више донација него што је било расположиво за финансирање иако се ова цифра односи само на предлоге пројеката који су предложени за финансирање из ЕРДФ у Мађарској. У просеку, подршку је добило 22% предлога пројеката.

Посебно велика тражња била је за активности у оквиру Мера 2.4, 2.1 и 2.2 које све служе циљу 3 програма: "Јачање привредних веза између пограничних области с циљем да се подстиче одрживи економски развој на заједничким донацијама."

Друга најпопуларнија мера била је она која је раније функционисала као "фонд за микро пројекте" који доприноси циљу 4: "Развој друштвене и културне повезаности међу људима и заједницама". Затим следе мере у циљу развоја инфраструктуре у пограничном региону и програми сарадње у заштити животне средине и спречавању поплава.

У Србији и Црној Гори, цео износ фондова програма КАРДС издвојених за први позив за подношење предлога пројеката у потпуности је искоришћен. Заједнички управни одбор констатовао је да предлози пројеката за Мере 2.3, 2.4 и 2.1 заслужују највећу подршку а одобрени износи су највећи управо у тим категоријама.

Следећа табела резимира заједничке пројекте између Мађарска и Србије који се донирају из фондова издвојених за први позив за подношење предлога пројеката - ти пројекти представљају највиши ниво сарадње, а финансирање је обезбеђено на обе стране границе.

Назив пројекта	Подносилац предлога и партнери	Резиме пројекта
Подстицај мађарско-српске сарадње извођачима и установама у региону Бачке	- Локална управа у Реске - Општина Кањижа	Како би се појачала економска и комерцијална сарадње у региону Бачке (оснивање конференцијског центра и центра за обуку у Реске и просторија за образовање у Кањижи), циљ пројекта је припрема подухвата дуж границе за финансирање које пружа ЕУ и коришћење предности које су резултат заједничке прекограничне сарадње.
INOCOOPRESS Иновативна прекогранична сарадња привреде Суботице и Сегедина	- Регионална агенција за развој малих и средњих предузећа и предузетништво, Суботица - Регионална агенција за развој Велике јужне равнице, Сегедин	Циљ пројекта је да помогне успостављању пословних веза између регионалних организација и организација за развој МСП путем узајамних посета, разраде заједничке стратегије и акционог плана и успостављањем заједничке прекограничне базе података о

		предузећима. Као резултат, могла би да настану нова предузећа са обе стране границе са одговарајућим познавањем локалних прописа, извозно-увозних специфичностима, корацима за приватизацију и расположивим финансијским приликама са изворима из локалних и регионалних установа.
Оснивање група тематских туристичких путева у Еурорегији ДКМТ	-ДКМТ Дунав--Кирес-Морес-Тиса - Јавно комунално предузеће, - Агенције за развој Еврорегије - Извршно веће АП Војводине - Удружење бања Јужне велике равнице	Пројекат се бави основном слабошћу Еврорегиона, а то је недостатак угледа његових туристичких атракција, оснивањем тематских туристичких тура у циљу скретања пажње на одређена места од интереса. Развој пакета туристичких производа оријентисаних на потражњу и ангажовање МСП из пограничне области како на локалним тако и на спољним тржиштима. Пројекат има за циљ, да паралелно побољша инфраструктурну основу за обезбеђење адекватних услова у складу са захтевима савременог туризма.
Два европска зоолошка врта за унапређење образовања и заштите животне средине	- Општина Сегедин - Зоолошки врт Палић -Зоолошки врт Сегедин - Основна школа "Беке Утца" - Основна школа "Аранз Јанош" - Основна школа "Иван Милутиновић" - Основна школа "Мајсански пут" - Основна школа "Мирослав Антић"	Пројекат има за циљ подизање свести о животној средини ученика основних школа ради побољшања њиховог знања о основним природним наукама коришћењем зоо педагошких метода. У оквиру пројекта, ново изграђени, реконструисани и опремљени образовни објекти обезбедиће потребне услове за образовање знатног броја ученика на разним локацијама као и реализацију многих зоо педагошких активности (нпр. одржавање конференција о заштити животне средине, биолошким наукама, издавање двојезичних публикација и наставних планова итд.) у оба региона.

ЕРИЦ-Еврорегионални информациони центар	- ДКМТ Дунав – Крис – Мурес-Тиса Еврорегионална агенција за развој, Јавно комунално предузеће	Пројект има за циљ оснивање вишејезичког информационог центра (ЕРИЦ) ДКМТ Еврорегиона у циљу потстицаја ефикасне и дугорочне прекограничне сарадње да би информације добиле највиши значај у широком кругу – ЕРИЦ услуге ће ојачати економску сарадњу и прекограничне активности путем информисања и трансфера знања објављивањем вести у локалним и регионалним медијима (укључујући електронске, штампу, РТВ) као и вођење активности новинских агенција и пружање вишејезичких и мулти-медијалних сервиса.
Обнова и развој људских ресурса на интегрисаном српско-мађарском тржишту рада	- Општина Бачолмаш - Аутономна покрајина Војводина, Секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова	Циљ пројекта је да се оснује плански систем за развој људских ресурса у циљу бољег приступа тржишту рада за незапослена лица са посебним потребама као што су нижи степен образовања и недостатак информација и заједничких концепција. Због близине региона Бачолмаш и Нови Сад који се суочава са истим проблемима, заједничка подршка људским ресурсима и побољшању друштвено-економског положаја области могла би најбоље да се постигне прекограничном сарадњом.

Искуство стечено у оквиру првог позива за подношења предлога пројеката коришћено је при креирању релевантне документације на другом позиву за подношење предлога пројеката како би техничка оцена била ефикаснија и боље координисана између две стране и како би се поједноставили услови, поред пружања прихватљивијег пакета за подношење предлога. Најчешће грешке које подносиоци предлога пројеката праве могле би да се елиминишу јаснијим формулисањем одређених правила.

Други Позив за подношење предлога пројеката расписан је у августу 2006. године. Оквирни износ расположив у Мађарској био је 23 милиона евра (укључујући национално кофинансирање) и 2 милиона евра из КАРДС-а за Србију. Прикупљен је укупно 181 предлог пројеката до крајњег рока, укључујући 57 заједничких пројеката. Укупно 34 пројекта (укључујући 10 заједничких) треба да се уговори са Директоратом и Европском агенцијом за реконструкцију.

Поређење ова два позива за подношење предлога пројеката за Суседски програм генерално указује да се круг потенцијалних и стварних подносилаца предлога није знатно променио код другог позива. Исто тако, носиоци пројеката

који су добили донацију често су настављали с креирањем нових пројеката за други позив. Међутим, административно и садржајно, могла би да се запази тенденција благог погоршања и неколико недостатака (који се највише тичу административних питања и питања квалификованости) који се стално јављају у предлозима пројеката на 2. позиву. Међутим, већи број изабраних предлога пројеката (скоро једна трећина подржаних пројеката) били су заједнички, што показује да расте ниво сарадње између две стране.

Може се закључити да ће искуство стечено у организацијама које су се пријављивале током спровођења суседских пројеката и ново стечене вештине код оних чији пројекти су добили донацију, допринети развоју квалитетне сарадње на пројектима са прекограничним утицајем и у периоду од 2007. до 2013. године.

1.5 Процеси планирања и партнерства

Процес партнерства током периода планирања карактерисао је став да се у овај процес укључе друштвено-привредни партнери. Консултације су имале облик партнерских радионица, састанака један-на-један, размене електронске поште и телефонских разговора, као и писаних препорука. Табела која резимира разне друштвене и привредне partnere који су консултовани налази се у Анексу 1.

Приступ од дна према врху појачан је активним учешћем локалних и територијалних актера из области обухваћених Програмом, општина и микро региона, удружења грађана, образовних установа, комора и других субјеката. У том погледу, мора се подвући значај **радионице о партнерству** одржане уз учешће 40 особа у Баји, Мађарска, дана 28. јуна 2006. године и оне одржане 13. јула 2006. године у Новом Саду, Србија.

Стварна припрема Програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА почела је организовањем "иницијалног састанка" уз учешће Националне агенције за развој (ИНТЕРЕГ Директорат), БАТИ-ја (Заједнички технички секретаријат) и Министарства за економске односе са иностранством Републике Србије (МИЕР), који је одржан 30. марта 2006. године у Суботици, Србија. Учесници су разматрали стратешки оквир будућег програма и план рада за процес програмирања, као и главне институционалне и финансијске аспекте.

Први састанак билатералне **Радне групе** одржан је 12. маја 2006. године, ради припреме процеса програмирања на техничком нивоу и разговора о концепцији планирања (посебно у погледу области коју ће обухватати Програм, разраде анализе стања и CBOT анализе, (SWOT - **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, and **T**hreats) анализе, задужења, рокова итд.). Чланови Радне групе (РГ) били су представници локалних административних јединица у областима обухваћеним Програмом (региони нивоа НУТС III или еквивалентни), као и представници националних органа. Радна група за програмирање састојала се од представника ИНТЕРЕГ директората, БАТИ-ја и представника два округа из области обухваћених Програмом из Мађарске и представника Министарства за економске односе с иностранством (МИЕР), делегата из три релевантна министарства (пољопривреде, економије и Министарства унутрашњих послова), заједно са локалним актерима (Извршним већем АП Војводине и Сталном конференцијом градова и општина) из Републике Србије. Ови субјекти су били активно укључени у формулисање Програма.

Од маја 2006. године, припрему Програма прекограничне сарадње Мађарска - Србија водио је БАТИ директорат за стратешко планирање и оцењивање уз

активно ангажовање стручњака из Србије (нпр. СВОТ анализу у Србији, укључујући укупно 33 анкете) уз координацију Радне групе.

Индикативни нацрт Програмског документа, који садржи анализу стања пограничног региона, СВОТ анализу и прелиминарни комплет интервенција припремљен је још у јуну 2006. године за дискусију на регионалној радионици. Програмска радионица имала је за циљ упознавање са мишљењем и искуством главних локалних актера програмске области да би се обезбедио шири друштвени консензус о приоритетима који ће се поставити.

Резултати радионице су обухваћени нацртом програма и о њима се детаљно разговарало на **другом састанку** РГ дана 17. јула 2006. године у Суботици. Анализа се усредредила на општине у Војводини дуж пограничног региона на основу анкете коју су спровели српски органи, која је такође представљена на састанку.

Штавише, до детаља су продискутовани разни предлози нацрта стратегије, као и главна питања структура за спровођење и коначно на дневном реду је био и принцип водећег партнера.

Даљи напредак постигнут је на **трећем састанку** РГ дана 6. септембра 2006. године, где је српска страна дала детаљније коментаре стратегије и приоритета програма.

Чланови су закључили да треба поново размотрити анализу стања и СВОТ анализу ради предлагања неких препорука. Штавише, укратко је представљен први нацрт поглавља о спровођењу програма.

Четврти састанак Радне групе одржан је 19. јануара 2007. године у Сегедину пошто су стручњаци за ех-анте оцену дали коментаре на нацрт Програмског документа и продискутовали их са планерима. У складу са препорукама које су дали стручњаци за ех-анте оцену, чланови Радне групе сагласили су се и једногласно усвојили коначну структуру приоритета путем прегруписавања и преформулације неких од области интервенције да би оснажили повезаност стратегије.

На **петом састанку** који је одржан 9. марта 2007. године, чланови Радне групе и стручњаци, дали су коначан облик стратегији разговором о свакој од области интервенције као и о сродним потенцијалним активностима чиме су подржали финансијско планирање програма на нивоу приоритета. Штавише, укратко је представљен други нацрт Стратешке процене утицаја на животну средину овог програма.

Последњи састанак Радне групе одржан је 10. априла 2007. године у Суботици пошто су стручњаци за ех-анте оцену припремили коначни извештај. Чланови Радне групе донели су одлуку о оквирној расподели средстава по приоритетима на основу табеле која садржи оцену просечне величине пројеката као и број пројеката који се очекује за финансирање у периоду од 7 година. После свеобухватне дискусије о показатељима, Радна група је предложила неке измене да би се установио реалнији и мерљиви систем показатеља с нагласком и на модалитете спровођења. Најзад, разјашњена су нека питања спровођења (као што је састав Заједничког надзорног одбора/Заједничког одбора за избор пројекта (JMC – Joint Managing Committee/JSC – Joint Selection Committee), финансијски токови).

Састанак	Учесници	Обухваћене сугестије, закључци,
----------	----------	---------------------------------

		промене у Програмском документу
1. састанак Радне групе, 12. мај 2006. године, Суботица	Чланови Радне групе	- Одлука о концепту планирања: Програмска структура, процес програмирања, рокови - Опредељење за успостављање заједничког система управљања - Дефинисање области које ће бити обухваћене Програмом
Радионица за локалне и регионалне актере, 28. јун 2006. године 13. јул 2006. године, Нови Сад	Представници општина, микрорегиона, Еврорегиона, образовних и истраживачких установа, агенција за развој, трговинских и индустријских комора, управа за водопривреду и путеве, чланови Радне групе, стручњаци за планирање	- Проширење стратегије и приоритета активности повезаних са отварањем нових граничних прелаза и логистиком, посебно у вези са пољопривредним производима - Укључење управљања животном средином као приоритета у стратегији - Завршетак анализе стања укључујући туристички потенцијал области дуж Дунава
2. састанак Радне групе, 17. јул 2006. године, Суботица	Чланови Радне групе	- Одлука о планском концепту: програмска структура, процес програмирања, рокови - Опредељење за успостављање заједничког система управљања - Дефинисање области обухваћене Програмом
Радионица за локалне и регионалне актере, 28. јун 2006. године, Баја 13. јул 2006. године, Нови Сад	Представници општина, микро региона, Евро региона, образовних и истраживачких институција, агенција за развој, привредних и индустријских комора, управа за водопривреду и путеве, чланови Радне групе, стручњаци за планирање	- Ширење стратегије и приоритет активностима које се односе на отварање нових граничних прелаза и логистику, посебно у вези са пољопривредним производима - Укључивање заштите животном средином у стратегију као приоритет - Завршетак анализе стања укључујући туристички потенцијал области дуж Дунава
2. састанак Радне групе, 17. јул 2006. године, Суботица	Чланови Радне групе, стручњаци за планирање (ВАТИСПЕД) Биро за европске послове (СЕР), Министарство финансија Републике Србије	- Сугестија да стратегија и приоритети треба да се више концентришу на локалне иницијативе - Приоритети треба да се одразе и да дају адекватан одговор на слабости које ће бити обухваћене СВОТ анализом (СВОТ анализа обухвата 33 анкете укупно -

		две агенције за развој, један округ, десет општина и двадесет предузећа) • Средства треба да се концентришу на стварне активности програма прекограничне сарадње • Хармонизација финансијских процедура • Одлука о искључивању "стратешки кључних пројеката" из програмског документа
3. састанак Радне групе, 6. септембар 2006. године, Суботица	Чланови Радне групе, стручњаци за планирање (ВАТИСПЕД)	• Сугестија да здравствену заштиту треба сматрати подобном активношћу • Ревидирање могућности воденог транспорта Дунавом због међународних прописа • Преформулација израза "строги визни режим и снажна гранична контрола" у "строги погранични режим". • Да се способност управљања отпадним водама укључи као слабост у SWOT анализу • Преформулација и реорганизација структуре приоритета : ПР1 - побољшање постојеће инфраструктуре и квалитета услуга на граничним прелазима; ПР2 - сарадња у области привредног развоја, образовања, тржишта рада и животне средине, ПР3 - акције "људи-људима"
4. састанак Радне групе, 19. јануар 2007. године, Сегедин	Чланови Радне групе, стручњаци за планирање (ВАТИСПЕД), ex-ante стручњаци (Ex-ante консалтинг), представници Европске комисије (Регио Д1);	• Ниво специфичних циљева недостаје у програму • Предлог да се у стратегију укључи боља оправданост питања привреде и сарадње • Договор о интервенцији спајања 2.1.4 са 1.2.2 (сарадња у области управљања културним наслеђем и развој сарадње у области туризма као и спајање 2.1.3 комплекса програма културне сарадње са 2.2 активностима "људи-људима") • Преформулација студија билатералног планирања и координације • Одлука о новој структури

		приоритета • Да се разјасни Српски МИПД - територија обухваћена Програмом (Војводина)
5. састанак Радне групе, 9. марта 2007. године, Нови Сад	Чланови Радне групе, стручњаци за планирање (ВАТИСПЕД), ex-ante стручњаци, стручњаци СЕА	• Област обухваћена Програмом - Јужни Банат и Срем могли би да се обухвате као прикључени региони у складу са правилом о 20% флексибилности • Додавање и завршетак активности обухваћених Програмом (узимајући у обзир препоруке и сугестије округа Чонград и Бач - Кишкун - достављених пре састанка) • Договор о максималном обиму донација за интервентне области • Спајање сарадње у области ветеринарских услуга са еколошком заштитом (као интервенција 1.2.2) • Измена формулације интервенција тако да се више односи на њихов стварни садржај
6. састанак Радне групе, 10. април 2007. године, Суботица	Чланови Радне групе, стручњаци за планирање (ВАТИСПЕД)	• Фино усаглашавање активности обухваћених Програмом • Одлука о оквирној расподели средстава између приоритета • Преформулација показатеља • Одлука о оснивању Заједничког управног одбора за избор пројекта • Разјашњење питања везаних за спровођење (финансијски токови, управне структуре)

Процес планирања и искуство од раније показују да заједничко планирање између две стране не постоји или је слабо у скоро свим областима, због недостатка информација, различитих метода прикупљања података и територијалне организације. Сарадња у области заштите од поплава, ветеринарских услуга, саобраћаја, образовања и међуопштинског планирања дуж заједничке границе заснива се на застарелим моделима билатералних споразума, а не на процесима интеграције које покреће ЕУ. Међутим, постоји чврста намера и захтев са обе стране за тесном сарадњом оснивањем нових институционалних оквира за такве активности.

Ex-ante оцена и стратешка процена утицаја на животну средину овог програма реализовани су од стране конзорцијума на челу с компанијом Vital-Pro Consulting Ltd. Главни постављени циљ је побољшање квалитета програма путем сугестија и предлога, разрађених од стране стручњака за ex-ante оцену као и СЕА

стручњака за оцену. Обе групе стручњака учествовале су на састанцима Радне групе да упознају чланове са методама оцено и да развију њихове вештине програмирања. Стручњаци за оцену/процену раде у тесној сарадњи, а резултати њиховог рада се могу наћи у одговарајућим извештајима приложеним уз програмски документ. Извештаји такође детаљно описују радне планове, учеснике и коришћене методе.

2. АНАЛИЗА СТАЊА

2.1 Демографски подаци

2.1.1. Популација

Укупан број становништво обухваћеног пограничног појаса је нешто изнад три милиона (у 2002. години). Ови становници су грубо подељени у односу 2:1 на српску и мађарску страну. До 2005. године пад броја становника у округу Чонград се наставља иако је у округу Бач - Кишкун дошло до благог пораста, узимајући 1991. годину као базну годину. Табела 1 у наставку указује на негативне тенденције и дугорочни пад становништва.

	Становништво	Становништво	Становништво	Популациона Промена (100% - 1991. година)		Живо рођени	Умрли	Природни прираштај на 1000 становника
	1991. година	2002. година	2005. година	2002	2005	2005		
Војводина	1.970.197	2.031.992	2.012.916	103,1	102,2	19058	30 124	- 5,50
Чонград	438.315	433.344	426.576	98,9	97,3	3 931	5 843	-4,48
Бач - Кишкун	543.199	546.517	547.459	100,6	100,8	4 895	7 459	-4,68
Укупни погранични регион	2.951.709	3.011.783	2.986.951	102,1	101,2	27 884	43 426	-5,20
Мађарска	10.381.959	10.976.994	10.143.969	97,1	97,7	96138	131 530	-3,49
Србија	7.576.837	7.498.001	7.440.769	99,0	98,2	72 180	1067 71	-4,65

Табела 1. Популација у региону обухваћеним Програмом (Извор: Статистички завод Републике Србије - СОРС, Саопштење СН 31, број 235, издање LII, 24.12 .2002; Мађарски Централни статистички биро - ХЦСО, ТелР).

Удео сеоског становништва је веома висок, виши од националног просека (мађарски просек је 34,1, Бач-Кишкун = 27,9%; Војводина = 43,3%). Ове бројке односе се на становништво у сеоским насељима дефинисаним по описима из националне статистике.

Ако се детаљније погледа демографска промена на нивоу НУТС IV, виде се драстичне разлике између урбаних и сеоских микро-региона. То јасно показује удео младих у укупном броју становника, видети Анекс 2. Српска страна је у донекле бољој ситуацији укупно узев. Дугорочнији демографски трендови указују на старење, посебно у сеоским микрорегионима.

Мора се поменути мешовити етнички састав подручја обухваћеног Програмом, што би могло да буде предност у развоју широке лепезе пројеката. На обе стране границе има националних и етничких мањина као што показује табела у наставку. На мађарској страни Роми, Срби и Румуни, могу се наћи у највећем броју (укупни удео сва три је испод 1% осим округа Бач-Кишкун, где је проценат Рома 1,73). Три највеће мањине у Војводини су мађарска (14,28) док је проценат Словака и Хрвата приближно 3%.

^{3/} Република Србија без Косова и Метохије

Међутим, мора се рећи да је данас ниво културне сарадње између мањинских група са две стране границе релативно низак.

Националност	Војводина		Бач-Кишкун		Чонград	
	Број	%	Број	%	Број	%
Срби	1.321.807	65,05	795	0,15	1.177	0,27
Мађари	29.020	14,27	519.794	95,11	407.251	93,98
Словаци	56.637	2,79	1.663	0,30	819	0,19
Хрвати	56.546	2,78	3.215	0,59	262	0,06
Румуни	30.419	1,50	350	0,06	891	0,21
Роми	29.057	1,43	6.763	1,24	3.149	0,73
Остали	247.319	12,27	13.937	2,55	19.795	4,50
Укупно	2.031.002	100,00	5.466.517	100,00	433.344	100,00

Табела 2 Националне мањине области обухваћене Програмом (Извор:СОРС, Попис 2002, ХЦСО, Попис из 2001. године)

2.1.2 Структура насељености

Два највећа урбана центра у програмској области су Сегедин на мађарској страни (168. 276 становника) и Нови Сад на српској страни (215.659). Та два регионална центра имају широки распон јавних институционалних инфраструктурних могућности да постану центри привредног и друштвеног живота у региону.

Град Суботица (99.471) скоро да конкурише овим градовима по величини и значају. Иако је његов утицај донекле ограниченији, јасно је да је Суботица место сусретања Северне Војводине и кључни играч у непосредној пограничној области.

Постоји снажна мрежа градова средње величине - са популацијом од преко 50.000 становника - на обе стране границе. У ту групу спадају општине као Кечкемет, Зрењанин, Панчево и Сомбор.

Велики градови	Становништво
Сегедин	168.276
Кечкемет	107.752
Ходмезовасархелу	47.663
Баја	37.628
Кискунфелегсхаза	32.054
Нови Сад	215.659
Суботица	99.471
Зрењанин	79.545
Панчево	77.087
Сомбор	50.950
Кикинда	41.935

Табела 3 Број становника у великим градовима (Извор : ХЦСО, 2001 и СОРС, 2002)

Мапа 1 у поглављу 1.3 илуструје структуру насељености у програмској области. Урбанизација је јача дуж осе Сегедин - Нови Сад - Београд него на истоку или на западу области обухваћене Програмом.

Утицај српског главног града, Београда, може да се осети у јужном делу АП Војводине. Јасно, близина главног града има снажан утицај на привреду, тржиште рада, образовање и културни живот читаве покрајине.

2.2 Привреда

Мађарска страна границе није тако богата као национални просек и док се апсолутни бројеви природно повећавају, тренд у последњих петнаест година даље се погоршава у правцу удаљавања од националног просека. БДП по глави у Бач-Кишкуну износио је 66,4% од националног просека у 2003. години, у Чонграду 76,7%. Просечни нивои прихода у обе земље су преко 10% нижи од националног просека.

Војводина, с друге стране, иако упадљиво неразвијенија у односу на мађарску страну, је најразвијенији део Републике Србије, осим главног града Београда. Унутар Војводине, постоје разлике у нивоу привредног развоја. Нови Сад и северни део Војводине су развијенији од запада и југоистока Покрајине.

Земља-покрајина	Бач-Кишкун	Чонград	Војводина
БДП по глави становника у еврима	4.733	5.466	1.795
БДП по глави становника (у % од националног просека)	66,4	76,7	111.0
БДП по глави становника (у % од ЕУ 255 просека при ППП)	42,1	48,9	8,25

Табела 4 БДП (ХЦСО, 2003, Еуростат 2003)

Треба рећи да БДП приказан у овој табели не одражава правилно ниво животног стандарда, плата или инфраструктуру на обе стране границе. У погледу промене БДП у Србији, у констатацији извештаја Јединице за координацију донаторске помоћи (DACU – Donor Aid Coordination Unit) каже се: "Сиромаштво, посебно у екстремним облицима, није било значајно присутно у Србији до почетка деведестих година прошлог века. Србија, као саставни део бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) имала је БДП по глави становника од преко 3.000 УСД, при чему је већина становника имала приступ образовању, здравственој заштити, социјалној заштити и другим услугама. У привредном и друштвеном слоју деведестих година прошлог века БДП је драматично опао (за око 50%), стопе незапослености су драматично порасле, а плате, пензије и други извори прихода знатно опали. Стање се поправило у периоду од 2001. до 2003. године, пре свега захваљујући успешном почетку реформи и међународној подршци, што је довело до знатног раста БДП, плата, пензија и других извора личног прихода. Међутим, то је сувише кратак период да се надокнади јаз створен током претходне деценије." (ММФ, 2006) Према том извештају, у 2006. години Србија достиже 2.808 евра по глави.

Број привредних предузећа је показатељ који изражава привредну активност једног региона. Број предузећа на српској страни (57.362) знатно је нижи, скоро упола у односу на мађарску страну (Бач-Кишкун) 53.136, Чонград 46.069) с дупло већим бројем становника.

Укупни број регистрованих предузећа у Војводини је 57.362. Број регистрованих МСП је 44.383. Од тога 71.9% регистрованих предузећа је у приватној својини и већина су МСП, а на њих отпада 98,7% од укупног броја предузећа, која запошљавају 56,4% запослених, поседује 41% активе и остварује 40.1% укупног

дохотка и 38,5% нето профита привреде Аутономне покрајине Војводине. Највећи проценат регистрованих МСП у Војводини налази се у округу Јужне Бачке, наиме у Новом Саду (27,7%) од укупног броја регистрованих предузећа у Војводини), Сремској Митровици - 24,4% и у Јужном Банату, наиме у Панчеву - 42,2%.

Што се тиче врсте делатности, приватна МСП су доминантна у трговини (62,8%) индустрији и рударству(12,2%) и финансијским и другим услугама (10,9%).

Треба рећи да постоји неповољни однос између активних и регистрованих предузећа (39%) - МСП (38,2%).² Велики проценат МСП престаје да функционише после неког времена, али се не бришу из регистра. МСП су значајни елемент привредног раста у земљи и због тога им је потребан додатни подстицај за даљи развој.

	Величина предузећа (број запослених)					
	0 или непознато	1-9	10-19	20-49	50-249	Преко 250
Бач-Кишкун	24,8	71,0	2,2	1,2	0,7	0,1
Чонград	22,3	74,6	1,7	0,9	0,4	0,1
МАЂАРСКА	26,3	69,8	2,1	1,1	0,6	0,1

Табела 5 Распоред предузећа (%) по величини (ХЦС0, 2004)

У Војводини постоје тридесет две индустријске гране, али је само осам учествовало у домаћем индустријском производу у 2001. години са 76,1%. Прехрамбена индустрија (укључујући производњу сокова) игра најважнију улогу у домаћој производњи у Војводини (35,1% индустријског домаћег производа у 2001. години), затим производња нафте и деривата (9,8%) и производња хемијских средстава (7,6%).

Распоред обима производње у смислу три основна сектора и подсектора на мађарској страни резимиран је у Анексу 5. Нажалост, држава је највећи послодавац у овом региону што одражава неспособност приватног сектора да обезбеди запошљавање.

2.2.1 Пољопривреда

Иако пољопривреда има мањи значај у националној привреди на обе стране, због традиције, друштвеног значаја и улоге у формирању просторне структуре (уситњена сточна газдинства у Великој равници), на српској страни пољопривреда и индустрија прераде хране имају удео од 20% у БДП, што је значајно. Овај регион има одличан квалитет обрадиве земље и снажну традицију у пољопривреди. Ипак, на малим фармама агротехника (механизација, семе, прехрањивање земљишта, контрола зараза итд.) је још далеко од савремене. Осим тога, мађарски фармери још нису почели да се организују што би било неизоставно за постизање конкурентности на тржишту.

У Војводини има 1,64 милиона хектара обрадиве земље, од чега је 67,2% у својини око 260.000 сеоских домаћинстава док је преосталих 32,8% у својини око 180 пољопривредних предузећа и пољопривредних задруга. Округ Чонград има 258.137, Бач-Кишкун има 378.823 хектара обрадиве земље. Од ових површина око 29,5% (Бач-Кишкун) и 39,2% (Чонград) су у својини око 180 пољопривредних предузећа и земљорадничких задруга, што је веома сличан однос који се може видети и у Војводини.

² Извор: Пројекат регионалног развојног плана АП Војводине

Пољопривредно становништво броји око 270.000 људи, што значи 13% укупног становништва Војводине. У мађарским окрузима релативно је низак удео запослених у пољопривреди (6,9% у Бач-Кишкуну и 5,9% у Чонграду - прво тромесечје 2006. године). Пољопривредни сектор карактерише напуштање, заостала прерађивачка индустрија и велики мањак услуга у сеоским подручјима. Овај сектор се смањује у Мађарској током преласка на тржишну привреду а укрупњавање сектора још увек је мало. Просечна величина фарми је мала у поређењу с европским.

Ветеринарска служба је добро развијена у обе земље. Међутим, посебно у ужем пограничном подручју контрола епидемија и спречавање и лечење одређених сточних болести захтева заједничку акцију. Као што табела из Војводине у Анексу 11 показује, до 2006. године број случајева бруцелозе, свињске куге и леукозе расте.

Ако се погледају прописи ЕУ о ветерини, они су постали строжији после прве епидемије болести лудих крава и птичијег грипа, где су на обе стране битни обука, унапређење знања и информисање пољопривредника и ветеринара. Иако је скоро немогуће спречити птичији грип или га зауставити на граници, неке друге болести као беснило могу ефикасно да се контролишу путем заједничке правовремене акције (нпр. вакцинацијом дивљих животиња).

2.2.2 Индустрија

Главне индустријске гране на мађарској страни су производња енергије и грађевинарство. Међутим, сектор енергије обухвата и јавне комуналије. У Војводини су главне индустрије: прехранбена, грађевинарство, петрохемија, метална и текстилна. Ако се упореде показатељи индустријске производње у прва два месеца 2006. године и 2007. године (I-II 2007/I-II 2006) на енергију отпада 96,8%, полупроизвода осим енергије 104,5, капитална добра 76,0%, трајна потрошна добра 156,6% и трајна потрошна добра 106,7. Тако је укупни индустријски учинак Војводине 102,4%.

Од почетка осамдесетих година прошлог века агро индустрија - на пример прерада хране и механизација - били су одлучујући елементи у регионалној привреди. Али, после промена насталих у сектору пољопривреде (приватизација, нове структуре субвенција) његов значај је опао. До данас, улога ове гране све је мање значајна али потенцијали (знање, истраживачке способности) још увек постоје.

2.2.3 Услуге и туризам

Иако је сектор услуга најдоминантнији у мађарским окрузима, врло велики део чине јавне услуге које финансира држава. Нажалост, немогуће је тачно утврдити, из статистичких извора, који удео отпада на њих.

Већина страних инвестиција на мађарској страни региона је била у индустријском сектору. У Војводини, највећи проценат страних инвестиција је био у финансијском сектору (49%), пословним услугама (13%) и индустрији хране и пића (10%).

Туризам је битан сектор привредне активности и због тога заслужује посебну пажњу. Табела у Анексу 6 резимира најважније чињенице о туризму у програмској области. Сегедин, Баја и Кечкемет, Нови Сад, Суботица, Сомбор и Зрењанин су главне дестинације урбаног туризма.

Локалитети као што су језера Палић, Лудаш, Селиди и Будосек и национални паркови Фрушка Гора и Киш-Куншаг су дестинације за љубитеље природе, док

сеоски туризам, нарочито "салаши" (посебни фолклорни локалитети) привлаче све већи број туриста. Фрушка Горда са 16 манастира такође нуди могућности за разгледање знаменитости и културни туризам.

Бањски и рекреативни туризам значајни су у градовима Кањижа, Русанда, Врдник, Чонград, Сентеш, Морахалем и Кишкунмојша.

Постоје могућности за развој разних врста активног туризма: нпр. ловни туризам (комплекс Карађорђево, шума Карађорђево и ловиште), јахање (Зобнатица, шума и ергела), посматрање птица, бициклизам и шетња природним парковима. Реке Дунав и Тиса су потенцијали за речни туризам али је коришћење често отежано пограничним статусом ових области.

Међутим, упркос свим потенцијалима за развој туризма, регион и даље остаје веома слабо искоришћен са ниским бројем међународних посета овом крају.

Бројке у табели 6 показују драматично низак број страних ноћења у Војводини. И мада два мађарска округа показују подједнак број иностраних ноћења постоји знатна разлика у погледу домаћих ноћења. Једна од главних мана је слабост експлицитног идентитета региона или "туристичког бренда" који би могао да привуче већи број посетилаца, поред недостатка одговарајуће инфраструктуре.

	Ноћења домаћих туриста	Ноћења страних туриста	Укупни број ноћења
	На 1000 становника (2004)		
Бач-Кишкун	446	233	679
Чонград	682	223	905
Војводина	280	58	338

Табела 6 Ноћења у програмској области (Извор:ХЦСО,СОРС, 2004)

2.3 ТРЖИШТЕ РАДА

Стопа незапослености у округу Чонград у 2006. години била је 5,9%, док је у другом мађарском округу (Бач-Кишкун) 9,5%, знатно изнад националног просека (7,5%). Стопа запослености у Чонграду (57,6%) нешто је виша а у округу Бач-Кишкун (54,2%) нижа од националног просека 57,3%. Проценат радно активног становништва у два мађарска округа био је готово исти и нешто испод националног просека (62,0) у 2006. години (видети Анекс 4). Војводину погађа врло висока стопа незапослености од 20,3%. Иако је стопа незапослености нешто нижа него у мађарским окрузима, проценат радно активног становништва је знатно виши и износи 65,2%.

Показатељи		Бач-Кишкун	Чонград	Мађарска	Војводина	РС
Стопа незапослености (%) ³	2006	9,5	5,9	7,5	20,3	20,9 ⁴
Стопа запослености (%)		54,2	57,6	57,3	52,0	58,0
Стопа активности (%) ⁵		59,8	61,2	62,0	65,2	68,0

Табела 7 Карактеристике запослености у програмској области (Извор:ХЦСО,СОРС, 2006. ММФ, 2006)

³ Представља незапослена лица као проценат активног становништва. Активно становништво (радна снага) чине запослени и незапослени.

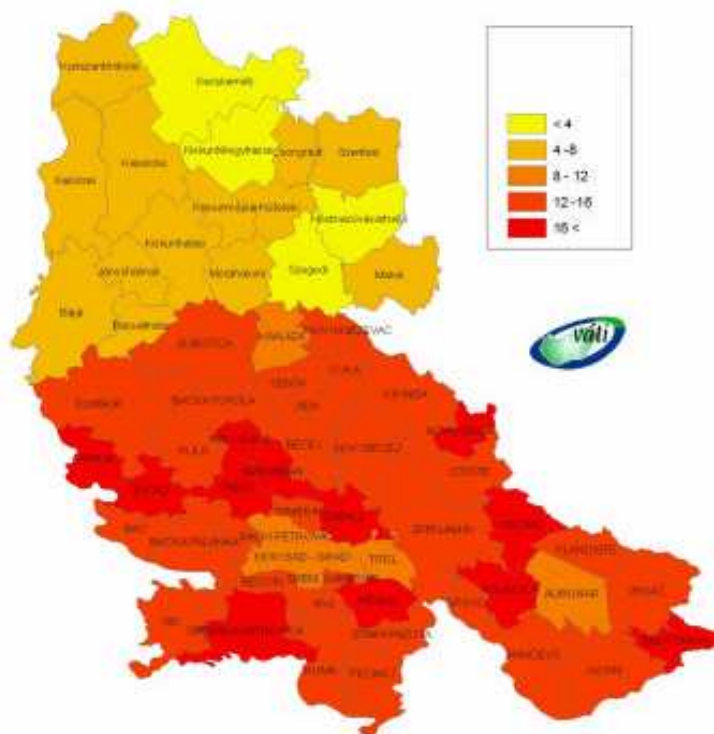
⁴ Представља радну снагу као проценат радно способног становништва (сва лица од 15 до 64 године).

⁵ Методологија сходно недавним препорукама и дефиницијама ИЛО и Еуростата

Важно је схватити да, на основу процената радно активног становништва, стање запослености на мађарској страни није боље него у Војводини (видети Анекс 3). Разлика у проценту радно активног становништва компензује велике разлике у стопи незапослености. Разлог у основи ових статистичких података је можда старење становника као и разлике у старосној структури на обе стране (Анекс 4). На нивоу НУТС IV, има упадљивих разлика унутар региона, са сеоским микрорегионима које дубоко погађају проблеми на тржишту рада, док су урбанији, посебно велики регионални центри, у повољнијој ситуацији.

Стопа незапослености у програмској области

Проценти укупног
становништва

Мапа 2. Стопа незапослености

2.4 Образовање и истраживање и развој

2.4.1 Образовање

Универзитет у Сегедину је главни центар високог образовања у мађарском делу региона, са сфером утицаја и преко Јужне велике равнице, на националном плану. На Универзитету су заступљене све катедре. У Кечкемету, Баји, Ходмезевашерхеју и Калоцси (Анекс 8) постоје мање институције високог образовања.

Универзитет у Новом Саду је главна институција високог образовања у Војводини. Универзитет се састоји од 14 факултета, који се налазе у Новом Саду(9), Зрењанину (1), Суботици (3) и Сомбору (1). Поред тога, ту су Економски факултет и Грађевински факултет као и Педагошки факултет на мађарском језику у Суботици, Технички факултет "Михаило Пупин" у Зрењанину и Педагошки факултет у Сомбору.

Према подацима из 2002/2003. године, већина студената прве године уписују се на техничке и био-техничке науке, затим социологију, друштвене и економске науке (32%), затим природне науке (17%). У 2003/04 структура је остала мање више непромењена.

Мора се додати да су студенти из подручја обухваћеног Програмом уписани и на универзитете у другим деловима Мађарске и Србије. Универзитет у Београду налази се тачно на јужној граници програмске области. На мађарској страни, и универзитети у Будимпешти и Печују су унутар разумне удаљености и покривају и образовну тражњу студената из програмских области.

Што се тиче коефицијента становништва са универзитетским или дипломама виших школа, програмско подручје показује врло разнолику слику у смислу интерне географске распоређености. Градски центри су у много повољнијој ситуацији у том погледу, него сеоски микро региони (видети мапу у Анексу 7).

2.4.2 Истраживање и развој

У оквиру Универзитета у Новом Саду ради низ центара за истраживање и развој. То су :

- Научни центар за обраду хране - на Технолошком факултету као једна од организационих јединица,
- Катедре за пољопривредну механизацију на факултету Техничких наука а у оквиру Пољопривредног факултета,
- Институт за индустријски инжењеринг и менаџмент,
- Центар за истраживање и развој Факултета техничких наука.

У Војводини постоје два независна научна института. То је Научни институт за повртарство, основан 1938. године и научни Институт за сточарство.

На мађарској страни најважнији институти за истраживање су Сегедински институт за биологију Мађарске академије наука, Сегедин, Институт за винарство, Кечкемет, Институт за повртарство, такође у Кечкемету и регионални огранак Центра за регионалне студије, такође у Кечкемету.

Универзитет у Сегедину има Катедре за биофизику, астрономију, физику, оптику, квантну електронику и Медицински факултет.

	Укупно јединица за ИР		До 2 истраживача		5-7 истраживача		15-24 истраживача		25-49 истраживача	
	Мађарски окрузи	Војводина	Мађарски окрузи	Војводина	Мађарски окрузи	Војводина	Мађарски окрузи	Војводина	Мађарски окрузи	Војводина
Техничке и технолошке науке	1	2	-	-	1	-	-	1	-	1
Пољоприведне науке	4	2	-	1	-	-	-	1	-	1
Медицинске науке	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Социјалне науке		1	-	-	-	-	1	-	-	-
Друштвене науке	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-

Табела 8. Академски институти за истраживање

Округ Чонград запошљава 4.172 истраживача, 84% националног пула, док округ Бач-Кишкун запошљава 1.158 истраживача, 2% од националног пула. У Војводини је 4.326 запослених радило са пуним радним временом у некој истраживачкој установи у 2005. години. Из напред наведеног је јасно да је доминантни правац истраживања у програмској области у пољопривреди и биотехнологији у складу са снажном пољопривредном традицијом у овој области.

Сарадња између установа-јединица за истраживање и развој релативно је слаба према оном што каже Регионална агенција за развој Велике равнице и анализа Регионалне стратегије за иновације.

Округ	Број јединица за истраживање и развој		Број истраживача или програмера на 1000 становника	ИР расходи/1000 становника у еврима (1ЕУР=253 ХУФ)
	Укупно	Од чега у високом образовању		
Бач-Кишкун	77	42	10	2.974
Чонград	207	156	2	5.686
Војводина	22	15	4	Није расположиво

Табела 9. Окружење за истраживање и развој (Извор РеИР, 2005)

2.5 Саобраћајна инфраструктура

Погранични регион се пружа дуж транс-европског коридора VII и X/б. Главна артерија пограничног региона је пут Е75 (Бр. X/б Будимпешта-Кечкемет-Сегедин-Нови Сад-Београд). Овај главни транзитни пут недавно је подигнут на ниво аутопута целом дужином на мађарској страни. Отворен је и гранични прелаз у Рески. Ова главна оса програмског подручја затим наставља полу-експресним путем на српској страни до Новог Сада где је пут оштећен и ниског квалитета.

Влада Србије настоји да изгради овај пут као прави аутопут, већ је расписан тендер за Јавно приватно партнерство. Пут се затим наставља као аутопут

између Новог Сада и Београда, где се спаја с аутопутем Београд-Ниш, главном артеријом Балкана.

Транс-европски коридор бр. X састаје се са речним коридором бр. VII у Новом Саду. Е75 је био главни пут региона још пре завршетка аутопута на мађарској страни и очекује се да се ова улога интензивира после тога. Подаци са граничне станице из првог тромесечја 2006. године, јасно показују такав тренд (видети табелу 10).

Транзитни саобраћај се стално повећава на граничним прелазима и због тога је теретни саобраћај релативно успорен. Према извештају националних пограничних служби време чекања је доста дуго. Овај пут је и међународни пролаз за путнике и теретни саобраћај чак из Турске, Бугарске и Македоније за Немачку, Републику Чешку и Украјину, Пољску, Аустрију, Словачку, Белгију и Холандију.

Гранични прелаз	Врста прелаза	Промет возила (број)	Промет људи (број транзитних прелаза)
Реске-Хоргош	Друмски	1.298.778	3.947.604
Реске-Хоргош	Железнички	2.912	25.299
Келебија/Суботица	Железнички	153.526	202.799
Бачолмаш/Бајмок	Друмски	35.857	81.371
Херцегсанта / Бачки брег	Друмски	121.236	402.388
Томпа/Келебија	Друмски	816.326	2.591.114

Табела 10 Подаци о граничним прелазима (Извор: Национална погранична служба)

Река Дунав је дефинисана као Европски коридор VII који треба да допринесе порасту речног саобраћаја у тој области. Река Тиса се тренутно недовољно користи за транспорт. Изражен је недостатак путних веза у граничном подручју осим путева који воде ка међународним граничним прелазима.

У програмској области на мађарској страни постоје само мали аеродроми од којих се морају поменути војни аеродром Кечкемет и Сегедин. Овај други је у изградњи у циљу побољшања путничког саобраћаја, иако још нема право да отвори гранични прелаз. У Србији постоји један главни аеродром, налази се у Београду, који је 200 км од најдаљег града Суботице. На српској територији обухваћеној програмом има и малих аеродрома: 1 војни и 8 малих спортских аеродрома.

Очигледан је недостатак локалних железничких веза у пограничном подручју. Посебно је упадљиво да је главни градски центар у овој области, Сегедин, без значајне железничке везе са регионом Војводине.

Проучавање Уредбе Владе Мађарске бр. 2291-2004(XI.17) о новим планираним граничним прелазима и Уредбе Владе Мађарске бр. 305-2001 (XI. 27) о развоју граничних прелаза открива да је мало планираног развоја у овој пограничној области. О том се разговарало и са српском страном.

Мапа 3. Саобраћајна мрежа у програмској области

2.6 Животна средина

2.6.1 Природна средина

Реке Дунав и Тиса су најистакнутији делови еколошког наслеђа региона. Смештени на ивици региона, значајни су национални парк Кишкунсаг и Фрушка Гора и Палић, области заштићене природе, али мањег прекограничног значаја. Заштићена област у Војводини заузима 81.718,47 ха. Постоји 112 заштићених природних добара што је 5,5 одсто од укупне површине покрајине. У Војводини постоји: 1 национални парк, 4 регионална парка природе, 4 парка у природи, 11 посебних природних резервата, 10 резервата дивље природе, 2 споменика природе и 4 предела изузетног квалитета (за мапе и списак видети Анексе 9 и 10).

Национална стратегија за очување животне средине на српској страни констатује да - као општа слаба страна у области заштите природе - систем управљања животном средином треба даље да се институционално и правно развија.

Такође, постоје тешкоће у погледу квалитета и квантитета водених ресурса. Квалитет подземних и површинских вода је испод прага. Већина водоводних система у Војводини базира се искључиво на подземним водама. Недостатак адекватних постројења за пречишћавање воде и технике одражава се на квалитет воде. У Војводини, примарни проблеми у вези физичких и хемијских параметара квалитета воде су мутноћа, присуство гвожђа, арсеника, нитрата и мангана, чији је ниво природно виши. У многим областима, подземне воде не могу да се користе као вода за пиће без претходног пречишћавања.

У Војводини, 85% пољопривредног земљишта је под утицајем ерозије ветра са годишњим губитком од преко 0,9 тона материјала по хектару. Војводина се

суочава и са проблемом отпада од нафтних бушотина (процењује се да је његова количина око 600.000 м³ годишње).

Према подацима Еколошко статистичког атласа Мађарске, загађење површинских вода на мађарској страни области обухваћене програмом јесте присутно али не претерано. У случају Дунава између острва Чепел и Баје микробиолошки параметри и микро загађивачи показују веће вредности.

Јужно од Баје вода је у трећој класи квалитета у случају свих параметара (биланс кисеоника и нутријената, микробиолошки параметри и микро загађивачи). Квалитет воде реке Тисе био је нешто бољи сем вредности биланса нутријената и микро биолошких параметара јужно од Сегедина. У програмској области река Марош има најгоре вредности (углавном у погледу биланса нутријената и микро загађивача). Расположиви подаци показују стање у 1998. години.

За анализу стања о заштити од поплава, коришћени су подаци Еколошко статистичког атласа Мађарске. Извор класификације је Уредба Владе (18/2003. (XII9) Уредба КвВМ-БМ. Према њима, велика већина микро региона су благо или нимало погођени или су у зони неугрожених, са изузетком микро региона дуж река (Баја је била високо угрожена, Калоша, Кишкунхалаш, Морахалом и Сегедин стигли су у "средње угрожену" класу).

Загађење ваздуха није велико у програмској области. Индустрijско загађење је умерено и осредње у под-регионима два мађарска округа. Регионалне разлике загађивача ваздуха од друмског саобраћаја показују сличну слику као индустрijско загађење, већина мађарске области је мање или умерено загађена сем микро региона дуж аутопута М5 и микро региона Сегедина, због живљег саобраћаја (Еколошки статистички атлас Мађарске). Нарочито велико загађење је у близини граничних прелаза због редова возила која морају да чекају због ниског капацитета пропусности.

У 2005. години, ниједна електрана у раду није се заснивала на обновљивим изворима иако је већина микро региона на мађарској страни била класификована као "територија погодна за изградњу или гео-електричних (у Чонграду) или соларних (Бач-Кишкун) електрана" (Извор: Еколошки статистички атлас Мађарске).

На мађарској страни читава територија националног парка Кишкуншаг и неки делови националног парка Корош-Марош налазе се у програмском подручју. Ови национални паркови показују типични еко систем и стил живота мађарске степе. Области обухваћене програмом НАТУРА 2000, могу се наћи на мађарској страни као: специјалне *области заштите птица*, како у Бач Кишкуну (на језеру Колон) и у Чонграду (заштићено подручје природе Пустасер). Читава територија Националног парка Кишкуншаг је *специјално подручје конзервације*.

2.6.2 Комуналне службе

Око 20% становништва Војводине има јавну канализацију, док нека индустрijска постројења испуштају отпадну воду директно у систем јавних вода без претходног филтрирања. У Чонграду, 51,9% свих станова било је повезано на канализациони систем у 2005. години, док је за Бач Кишкун та бројка била 38,1 у односу на национални просек од 64,9%.

У округу Бач-Кишкун од укупно 14.761.400 м³ канализације 14.569.500 м³ (98,6% је каналисано. У Округу Чонград та бројка је 22.359.200 м³/29.600.500 м³ (75,5%). Бројке показују да је Бач-Кишкун боље покривен канализацијом док Чонград

чисти канализацију у мањем степену од националног просека (93.4%). О стању на српској страни нема расположивих података.

3 СВОТ АНАЛИЗА

3.1 СВОТ табела

ЈАКЕ СТРАНЕ		СЛАБЕ СТРАНЕ	
ДЕМОГРАФИЈА И СТРУКТУРА НАСЕЉА	- Висок коефицијент младих, посебно на српској страни - Различити етнички профил, релативно високи коефицијент Мађара на српској страни - Урбани центри са развијеним економским и социјалним установама, услугама (Сегедин, Нови Сад) - Ергеле као јединствени елементи у структурама насеља на мађарској страни имају добар потенцијал за сеоски туризам и рекреацију - Српска и мађарска мањина на обе стране	ДЕМОГРАФИЈА И СТРУКТУРА НАСЕЉА	- Висока миграција на српској страни. - Висок коефицијент сеоског становништва - Друштво које стари у сеоским микро регионима - Типичне сеоске карактеристике насеља - Урбанизација је ограничена само на осу Север-Југ
ПРИВРЕДА И ТУРИЗАМ	- Снажна пољопривредна традиција (ратарство) - Земља доброг квалитета, плодна ораница - Напредна пољопривредно прерађивачка индустрија (нпр. Кечкемет) - Високе директне стране инвестиције у финансијском сектору у Србији, укључујући Војводину - Интерес за развој туризма - Бањски и рекреативни туризам од значаја у неколико градова	ПРИВРЕДА И ТУРИЗАМ	- Генерално застарела агротехнологија посебно на малим и средњим поседима. - Недостатак сарадње и организације актера у пољопривреди. - Слабљење неких индустрија и ниска додатна вредност у пограничном региону. - Низак број МСП на српској страни. - Низак ниво БДП по глави на обе стране. - Велики економски диспаритети између економских центара и неразвијених периферних региона. - Низак број туриста. - Неискоришћени туристички објекти и могућности (нпр. речни туризам, паркови природе) недостатак одговарајуће туристичке инфраструктуре (нпр. смештајних капацитета, прекограничних туристичких тура, програма и односа) - Недостатак регионалног идентитета и активности брендинга

ТРЖИШТЕ РАДА	- Релативно висока стопа активности у поређењу са националним просеком. - Савремена, тржишно оријентисана структура на страни понуде радне снаге - Снажни финансијски подстицаји за запошљавање младих и технолошких вишкова на српској страни	ТРЖИШТЕ РАДА	- Висока стопа незапослености на обе стране, али је у Војводини два пута виша него на мађарској страни - Недостатак програма за квалификације и преквалификације за лакши поновни улазак на тржиште рада на војвођанској страни - Тешко ангажовање радне снаге због примене граничног режима ЕУ - Различити прописи о запошљавању на две стране границе, низак ниво отварања нових радних места на српској страни
ОБРАЗОВАЊЕ И ИР	- Велики универзитети у Сегедину и Новом Саду и други високо школски капацитети у Кечкемету, Баји, Новом Саду, Суботици Сомбору - Активне истраживачке институције пре свега у области пољопривреде	ОБРАЗОВАЊЕ И ИР	- Слаба веза између образовања/истраживања и развоја и приватног сектора - Слабе везе са тржиштем рада и приватним сектором између две стране границе
САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	- Одговарајући међу-регионални саобраћајни коридор (Будимпешта-Београд) обезбеђује брзи приступ региону, нпр. железнички коридор Х б. - Три мала аеродрома (Кечкемет, Сегедин, Сомбор)	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	- Релативно дуго чекање путничког и саобраћајног промета на граници - Недостатак трансверзалне железничке везе са регионом Војводина
ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРИРОДА	Велики број паркова природе (Палић, Лудаш, Селиди, Будосек, Фрушка Гора, национални парк Кишкуншаг) и друге културне вредности (Суботица) у пограничном региону)	ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРИРОДА	- Низак квалитет воде и високи ниво непречишћених отпадних вода на српској страни, недостатак уређаја за пречишћавање и технике - Ерозија на српској страни - Недостатак заједничког спречавања ризика и стратегије управљања - Повећани саобраћај може да погорша загађење околине - Високи ризик од загађења због фабрика близу река. Отпадне воде из индустрије се не прерађују у Војводини
ВЕТЕРИНАРСКА СЛУЖБА	- Традиционално добро развијене ветеринарске службе и мрежа институција - Добра координација превентивних активности, рутина у сузбијању болести на националном нивоу	ВЕТЕРИНАРСКА СЛУЖБА	Недостатак сарадње и заједничких активности (нпр. превентивни третмани) у програмској области.

ПЛАНИРАЊЕ	• Снажна мрежа општина градова средње величине	ПЛАНИРАЊЕ	• Недостатак повезаног планирања преко границе међу општинама и секторским државним органима • Слабост регионалног идентитета.
------------------	--	------------------	---

ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
• Нова потражња на тржишту за квалитетно произведеном храном • Сарадња у области прераде високо квалитетних пољопривредних производа (хране) • Интеграција Србије у ЕУ подразумева потенцијал за интензивнију трговину а њено оживљавање може да донесе повољне промене у области запошљавања • Постојећи билингвизам може да се шири да би се изградили односи • Укидање визног режима у програмској области значи снажнији раст посетилаца региону • Потреба за доградњом интерних веза и доградњом главног транзитног пута на Војвођанској страни • Очекује се да ће завршетак аутопута Е75/М5 донети нове прилике за инвестиције	• Даље сужавање пољопривредног сектора до просека нивоа ЕУ може да повећа проблеме незапослености у региону • Постепена физичка амортизација грађевинског и другог културног наслеђа због недостатка финансија за њихову обнову • Наставак примене Шенген система према Србији може да буде штетан по туризам • Трајна политичка несигурност у подручју Балкана може да омете економски опоравак и пораст запошљавања • Низак ниво заштите животне средине (нпр. пречишћавања отпадних вода, емисија загађивача итд.) су неповољни са тачке гледишта природног и културног наслеђа • Велико загађење због интензивног и повећаног саобраћаја посебно близу граничних прелаза и аутопутева

3.2 РЕЗИМЕ ГЛАВНИХ КОНСТАТАЦИЈА

Анализа стања и SWOT анализа идентификовале су већи број области интервенције које би могле да допринесу лакшем развоју једног виталног и органског региона. Сасвим је јасно из SWOT анализе да ће:

Мађарско-српски погранични регион остати Шенгенска граница у периоду од 2007. до 2013. године, са строгим граничним контролом и евентуалним наставком визног режима на мађарској страни. Пролаз теретног саобраћаја још увек је релативно низак иако је отворен нови савремени гранични прелаз на Хоргошу.

Незапосленост и слаб економски раст у програмској области су знатно неповољнији од ЕУ просека.

Било је слабости у планирању између локалних општина и државних органа дуж заједничке границе (нарочито у области животне средине, водопривреде и ветерине). Заједничко планирање и размена искустава између тих организација унапредила би повезаност пограничног подручја.

У овој области заједничко културно наслеђе представља основу за развој. Међутим, оно се недовољно користи углавном због недостатка средстава за

обнову, заједничког маркетинга и заједничких туристичких тура. Постојање визног система такође неповољно за регион обухваћен Програмом.

Прекогранични регион има добар удео природних ресурса, од којих је већина заштићена. Међутим, деградација животне средине због ниског квалитета јавних комуналија и пораста саобраћаја може да буде штетна на средњерочној основи. Сарадња између две стране у области еколошке безбедности и заштите од поплава је пожељна.

Постоји потенцијал за интензивну интеракцију међу члановима пословне заједнице, под условом да постоје одговарајуће организације за налажење пословних партнера.

Сарадња између истраживачког и образовног сектора још увек је далеко од потпуне искоришћености. Међутим, због постојања снажних образовних институција, постоји могућност за интензивнију интеракцију. Сарадња с пословним сектором у области истраживања и развоја такође је релативно слаба. Стога је пожељно да се ове активности финансијски подрже.

Искуство предходних Програма прекограничне сарадње говори да постоји спремност у заједницама на обе стране границе за сарадњу у виду активности људи - људима. Међутим, пожељно је продубити и продужити трајање тих заједничких акција између удружења грађана и локалних власти.

4. СТРАТЕГИЈА

4.1 Визија и општи стратешки циљ

По нашој визији на бази заједничких могућности и комплементарних потенцијала српског и мађарског пограничног подручја, као резултат снажне сарадње регион ће постати место где:

- Српска и мађарска предузећа, универзитети и друге организације унапређују своју конкурентност и конкурентност региона као целине путем заједничких активности и постојања сталног преноса знања између њих;
- На основу пораста учинка привреде животни стандард ће бити знатно виши;
- На основу интензивних културних интеракција постоји запажена мултикултурна активност у уметности и у другим елементима културног живота, где постоји пораст туризма и продубљивање регионалног идентитета;
- Квалитет природне средине и еколошка безбедност постају бољи, због усклађених и заједничких еколошких и водопривредних резултата и грађанских активности на природној заштити, где људи имају широка знања о природним вредностима свог региона као и глобалним климатским и еколошким процесима и организацији свог живота на одрживији начин;
- На бази заједничких напора и акција поправља се здравље и животни услови заједница;
- Културно наслеђе региона добро је познато и привлачи већи број туриста који лако могу да дођу до атракција и користе објекте;
- Све више људи има редовне личне контакте преко границе због посла, запослења, културних или приватних разлога;
- Утицај Шенгенских спољних граница грађани треба да осећају што је мање могуће (иако због Шенгенског визног режима то може да буде илузорни циљ).

Будући развој стања мора да допринесе оним активностима које воде тој визији. Тако је **општи дугорочни циљ** прекограничне сарадње допринос:

ХАРМОНИЧНОМ И КООПЕРАТИВНОМ РЕГИОНУ СА ОДРЖИВОМ И БЕЗБЕДНОМ ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ

У том региону сарадње заједничко културно и природно наслеђе успешно се води заједно са већим могућностима за привреду и културу које се проширују развијенијим пословним, образовним, истраживачким и културним односима, што доводи до отварања нових радних места, а ефекти изолације спољне границе своде се на минимум.

4.2 Специфични циљеви за период од 2007. до 2013. године

Да би се реализовали укупни стратешки циљеви, дефинисано је пет специфичних циљева и четири хоризонтална циља:

1. Смањивање изолације пограничних области побољшањем прекограничне приступачности

Први корак у правцу интензивне сарадње је успостављање одговарајуће саобраћајне инфраструктуре за прелаз границе и смањење изолације пограничних насеља.

Показатељи за оцену: боља приступачност урбаним центрима и главним саобраћајним везама из пограничних насеља мерено трајањем путовања, побољшање саобраћајних токова.

2. Еколошка одрживост и безбедност у граничној зони

Да би се постигло еколошки стабилно и дугорочније планирање развоја које идентификује границе и потенцијале одрживог развоја животне средине, нарочито се морају узети у обзир туризам, правни аспекти и управљање речним басеном Тиса/Дунав као и могући ризици који би могли да настану због изазова климатских промена.

За заштиту националног наслеђа и очување и побољшање распрострањености биљних врста мора да се преузме заједничка одговорност. Опасности од вода и поплава посебно су изражени у равничарским речним басенима. Функционисање и развој система управљања водама може да буде довољан само уз интензивну сарадњу српских и мађарских власти и других актера узимајући у обзир релевантне националне и међународне споразуме.

Треба промовисати заједничке акције које унапређују здравље и животне услове људи у пограничном подручју.

Показатељи за оцену: боља контрола ризика од поплава и њихово праћење. Побољшане заштите животне средине и управљања природним ресурсима.

3 Синергије и сарадња у привреди

Данас је сарадња у привреди битна за конкурентност. Прекогранична сарадња између малих и средњих предузећа (МСП) обезбеђује додатну вредност и омогућује пренос индивидуалног и организационог знања и искуства које може да буде плодносно чак и ако се партнери налазе у разним земљама. Заједнички производи, учење једни од других, пренос информација, заједнички маркетинг итд. требало би да буду главни елементи свеобухватније привреде у пограничним подручјима.

Показатељи за оцену: побољшање пословних мрежа. Побољшање тржишних потенцијала, пораст БДП.

4 Управљање заједничким културним наслеђем ради унапређења културних вредности, традиције и развоја туризма

Културно наслеђе требало би да буде не само имовина коју треба штитити већ и база за развој која регион чини атрактивнијим за посете, живот и рад. Ако људи на обе стране границе сарађују, наслеђем се може боље управљати а њихове сложене заједничке тематске мреже могу да буду конкурентније.

Показатељи за оцену: растући привредни утицај културног туризма и културног сектора, боље управљање културним наслеђем

5. Интензивна културна, образовна и истраживачка интеракција

Све већи број интеракција међу грађанима, организацијама и микро регионима две стране даће додатну вредност обогаћивању културног и личног живота и унапређењу конкурентности и заједничких вредности. Сарадња је нарочито важна у случају истраживачких активности.

Показатељи за оцену: пораст званичних и незваничних контаката и мрежа

4.3 Хоризонтални циљеви и принципи Програма

Програм прекограничне сарадње Мађарска - Србија има структуру *хоризонталних циљева*. Они су повезани са специфичним географским подручјем и стањем у прекограничној области али су и примерени специфичним мађарско-српским условима. Хоризонталним циљевима треба да допринесу све интервенције и морају се наћи у свим подржаним активностима слично као и хоризонталне политике Заједнице.

1 Стварање хоризонталних структура максимизирањем прекограничног утицаја

Међусобно повезивање природних, људских и економских структура (укључујући мреже) преко мађарско-српске границе може да се **успостави и ојача кроз већи прекогранични утицај Програма**.

То је најбитније хоризонтално питање Програма. Све интервенције морају имати за циљ развој заједничких структура. Димензија прекограничног утицаја обезбеђује да се избегне дуплирање овог Програма прекограничне сарадње и других програма које финансира ЕУ (нпр. Мађарски национални стратешки референтни оквир (НСРФ) (NSRF – National Strategic Reference Framework), чак и ако је тематски садржај понекад сличан.

Отуда, током спровођења Програма потребан прекогранични утицај се мора прецизно дефинисати у датом Позиву за подношење предлога пројеката и у активностима за подршку развоју пројекта.

Општи **услови за прекогранични утицај** су:

- *Интервенције* треба да обухвате партнере и са мађарске и са српске стране пограничног региона. Међу *корисницима пројеката* треба да буду *заступљене обе стране мађарско-српске границе*.
- *Географски обим интервенције* не би требало по сваку цену да обухвати читав регион мађарско-српске границе али увек мора да покрије или бар значајно да утиче на области са обе стране границе. Географска област развоја пројекта такође треба да циља на локације на обе стране границе или бар развој треба да се користи или подржи ресурсима с обе стране.
- У циљу промоције територијалних ефеката и регионалног значаја интервенција, регионално (микро регионално) интегрисани, сложени пројекти треба да имају предност што обухвата бројне регионално координиране активности. Они обухватају неколико актера. По могућству, треба да их разрађује конзорцијум који има неколико чланова. Они имају шири географски обим (спроведени на више локација).

Услови специфични за интервенцију која има прекогранични утицај назначени су у Поглављу 5 у опису приоритета.

Показатељ: Пораст броја прописаних или уговорених функционалних сарадњи

2 Јачање мађарско-српског билингвизма у програмској области током спровођења Програма

Иако и мађарска и српска страна спроводе снажне политике билингвизма на својим односним територијама, што је уставно право грађана разних етничких група (укључују двојезично образовање, ознаке и натписе, електронске медије и двојезичну штампу) важно је да комуникација међу актерима с две стране буде јасна. Штавише, двојезичност се сама по себи сматра културном вредношћу. Према томе, јачање језичких вештина на мађарском и на српском језику је

хоризонтални циљ Програма, као кључни аспект сарадње. Сви резултати (нпр. сви материјали) прекограничних пројеката морају сада да буду стављени на располагање јавности бар на српском и мађарском језику. Подстичу се напори у коришћењу другог мањинског језика.

Показатељ: Све већи број људи који говоре и српски и мађарски језик

3. Обезбеђење једнаких прилика за угрожено становништво

Пројекти морају да показују настојање да се створе једнаке прилике за полове, разне етничке групе и лица са посебним потребама у складу са принципима Европске уније. Нарочито је погођена ромска мањина које је снажно присутна на обе стране. Они су углавном у позицији запостављености, живе на периферији и изложени су изолацији. Отварање нових радних места и привредни раст у програмском подручју пружиће боље прилике овој етничкој групи.

Односе између малих заједница других мањина (немачке, хрватске на мађарској страни, словачке и русинске на српској страни) које живе у пограничном региону и употребу њиховог језика и културе такође треба ојачати ради обезбеђивања једнаких прилика у организовању културног и комуналног живота. На хоризонталном нивоу, током спровођења Програма, ти пројекти морају да имају предност ако се спроводе у најнеразвијенијим областима.

Показатељ: позитивна промена у стопи запошљавања Рома и других мањина, број нових радних места у неразвијеним микро регионима.

4 Стварање одрживости

Подржани пројекти морају да поштују и да се придржавају принципа одрживости изложеног у Гетеборшкој стратегији Европске уније. У вези са одрживошћу животне средине, одлуке о подршци пројектима треба да одражавају наклоност ка безбедним и еколошким технологијама кад год се ради о изградњи. Овај програм прекограничне сарадње подржава активности које побољшавају квалитет средине у којој човек живи и смањују загађење природне средине. Када је реч о коришћењу земљишта, треба подржати одрживе, ефикасне и безбедне облике који дају предност улагању у постојеће објекте за развој и показују одговорност за вредност предела.

Програм ће се одвијати у оквиру одрживог развоја и унапређења циљева Заједнице ради заштите и побољшања животне средине како је утврђено чланом 6 Споразума.

Иако Програм прекограничне сарадње - због опсега - има незнатан утицај на глобалне еколошке процесе као нпр. промена климе, подржане активности морају да обезбеде максимални допринос превентивним корацима (нпр. ниске емисије угљеника, очување и побољшање природе итд.).

Да би се допринело одрживом развоју, активности по овом Програму морају да буду у складу и са следећим препорукама:

- Локални ресурси и могућности животне средине морају се користити и примарно црпети;
- Током планирања, изградње, обнове и експлоатације инфраструктурних елемената, објеката итд., приоритет имају спецификације одрживе

грађевинске технологије, енергетски ефикасни поступци, методи управљања ниским отпадом и селективним отпадом;

- Коришћење извора обновљиве енергије, очување и побољшање статуса условно обновљивих еколошких елемената и система треба подржати и повећати, док количину емитованих штетних гасова треба локално смањити;
- Развој треба да се окрене од технологија високе потрошње енергије и производа ка мање интензивним и заснованим на локалном знању;
- Током спровођења Програма и његовог праћења посебну пажњу треба посветити питањима специфичним за регион у погледу промене климе, као што је аридификација (систематско исушивање тла), ерозија ветра, промене на зеленим површинама, екстремни нивоу подземних и површинских вода, емисије штетних гасова (од саобраћаја и индустрије).

Социјална одрживост гарантује се отварањем нових радних места нагласком на пословну сарадњу и туризам и снажну предност Приоритета 1 Програма. Приоритет 2 има такође велику предност у односу на заједничке културне вредности региона које треба да се одрже и очувају за будуће генерације.

Показатељ: Пораст изграђених површина знатно опада, напредује еколошка стабилност мерена анализом отиска стопала⁶, пораст оног дела пројеката који користе обнову постојећих објеката.

Основну стратегију Програма требало би спроводити активностима у оквиру ова два приоритета:

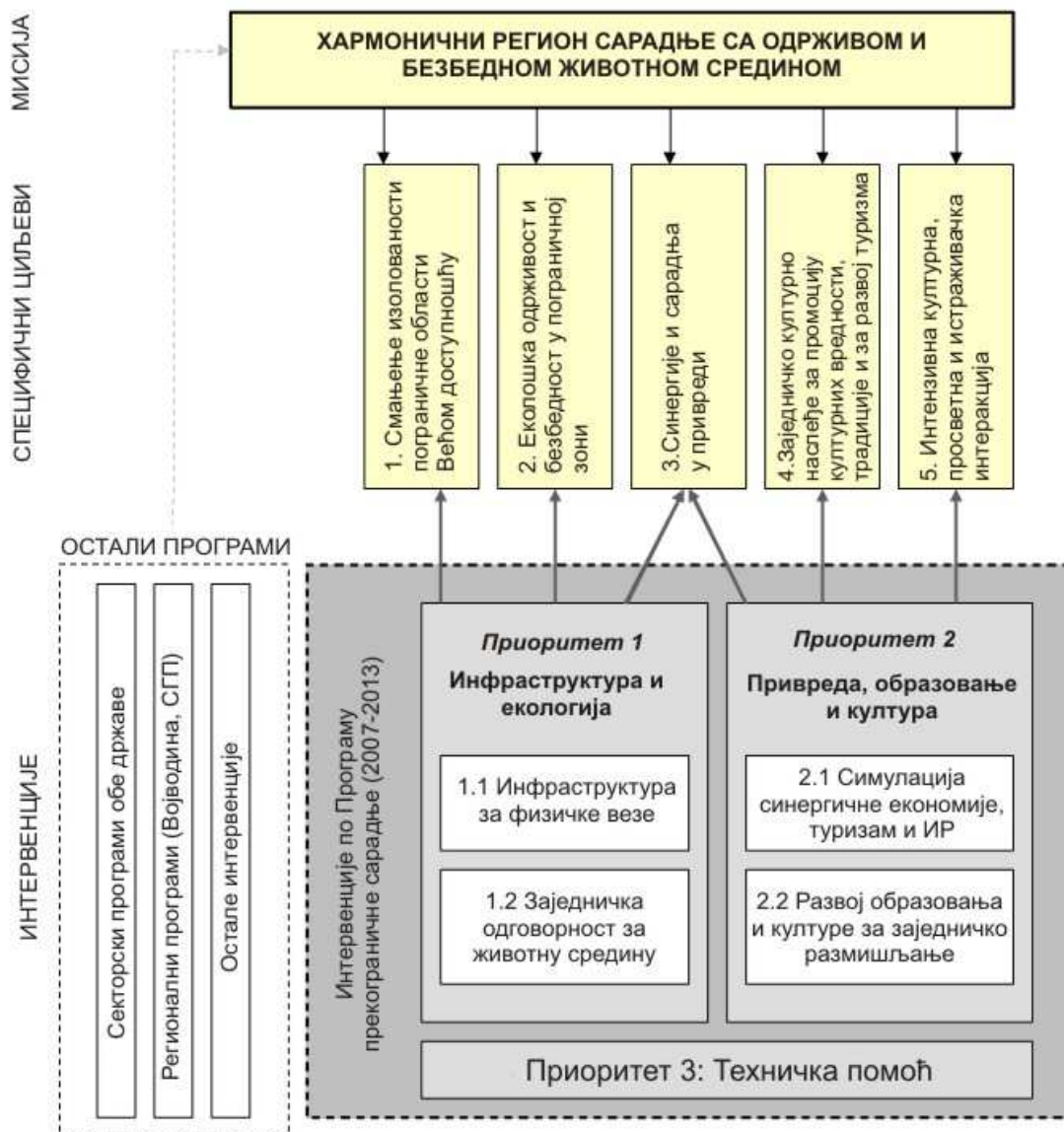
Приоритет 1: **ИНФРАСТРУКТУРА И ЖИВОТНА СРЕДИНА:** Јачање физичких веза и преузимање заједничке одговорности за животну средину

Приоритет 2: **ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА :** Стимулисање синергичне привреде, туризма и истраживања и развоја и развој образовања и културе заједничког мишљења.

Важно је истаћи да је обим Програма ограничен расположивошћу финансија и нивоа прописа Заједнице на које се ослања. Већина активности које могу да доведу до реализације визије наведене у горњем тексту су ван обима овог Програма. Те активности могу да се финансирају из националних и других извора Заједнице (могу се наћи у поглављу "Повезаност са другим програмима" овог документа). Тако снажна сарадња са другим релевантним програмима има велики значај нарочито приликом разраде акционих планова или у поступцима са оцењивањем.

⁶ Израз **еколошки отисак стопала** је метафора која приказује величину простора/земљишта које је хипотетички потребно људској популацији да обезбеди ресурсе неопходне да се одржи и апсорбује свој отпад, са технологијама које су у употреби. Овај израз је први пут употребио 1992. године Вилијам Реса, канадски еколог и професора на Универзитету Британска Колумбија. Отисак стопала се сада свуда користи широм планете као показатељ еколошке одрживости индивидуалног животног стила, добара и услуга организација, индустријских сектора, суседства, градова, региона и нација мерењем захтева људи према природи и поређењем људске потрошње природних ресурса са еколошким капацитетом планете земље да их регенерише.

**Систем циљева и приоритета Програма прекограничне сарадње
Мађарска - Србија**

На основу анализе стања и SWOT анализе, идентификована су два приоритета са низом интервентних области које би допринеле остварењу главних циљева изложених у претходном тексту.

Приоритет 1. ИНФРАСТРУКТУРА И ЖИВОТНА СРЕДИНА
1.1 Инфраструктура за физичко повезивање
1.1.1 Инфраструктура за граничне прелазе, изградња, реконструкција водећих путева
1.1.2 Планирање транспортних праваца. Хармонизација јавног транспорта
1.2 Заједничка одговорност за животну средину
1.2.1 Омање активности у водопривреди
1.2.2 Праћење здравља животиња, омање акције за побољшање животне околине
Приоритет 2. ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА
2.1 Симулирање синергичне привреде, туризма и истраживања и развоја
2.1.1 Обука за изнајмљивање партнера за посао
2.1.2 Развој тематских тура за обилазак културног наслеђа
2.1.3 Координиране студије територијалног и секторског развоја региона
2.1.4 Истраживања оријентисана на производе, развој и иновације
2.2 Образовање и култура заједничког мишљења
2.2.1 Сарадња у образовању
2.2.2 Сарадња људи - људима
ПРИОРИТЕТ 3. ТЕХНИЧКА ПОМОЋ

5. ОПИС ПРИОРИТЕТА И ОБЛАСТИ ИНТЕРВЕНЦИЈА

Следеће поглавље садржи детаљни опис како ће приоритети и области интервенција Програма прекограничне сарадње олакшати остварење општег циља и специфичних задатака мађарско-српског пограничног региона.

Приоритет 1. ИНФРАСТРУКТУРА И ЖИВОТНА СРЕДИНА

ЦИЉ:

Циљ овог приоритета је јачање физичких веза између две стране границе и пограничних микрорегиона да би се смањила изолованост ове области и преузела заједничка одговорност за еколошко наслеђе и водне путеве пограничне области. Тако овај приоритет има за циљ подршку развоју инфраструктуре, животне средине и водопривреде (такозвани "тврди" елементи) у српско-мађарском пограничном региону. Кроз ове области интервенције Приоритет 1 доприноси остваривању специфичних циљева 1, 2 и 3.

ОПРАВДАНОСТ:

Недостатак објеката на мањим прелазима Шенгенске границе и даље ће грађанима и фирмама двеју земаља и становницима пограничног региона отежавати комуникацију. Становници у многим микрорегионима граничне области тешко могу да дођу до граничних прелаза и великих урбаних центара, главним путевима због недостатка путева који их повезују. Проблеми животне средине, сточних болести и поплаве су заједнички проблеми преко границе тако да могу да се реше и управљају само снажном прекограничном сарадњом одговарајућих органа и других актера на обе стране. Посебна пажња мора се посветити оним активностима које обухватају примену обновљивих енергија и мера енергетске ефикасности, одрживог развоја транспорта без емисија угљеника и сарадњи у области других важних аспеката промене климе (спречавање, прилагођавање и ублажавање) посебно у областима где су прекогранична сарадња и координирани приступи битни и неизбежни за ефикасну акцију (нпр. координисано управљање ризиком и заштита грађана итд.). Предност се мора дати пројектовању, планирању и спровођењу – према случају - транспортних решења прихватљивих за животну средину.

Област интервенције 1.1 Инфраструктура за физичке везе

ЦИЉ:

Циљ овог приоритета је да се ублаже недостатци настали због периферне пограничне лоцираности неке области што изазива изолацију те области. У периоду од 2007. до 2013. године регион ће остати део спољне Шенгенске границе. Таква ситуација поставља врло озбиљне проблеме становницима у граничном подручју. Област интервенције 1.1 има за циљ побољшавање стања кроз активности подршке, као што су планирање и побољшање инфраструктурне основе (нпр. развоји мање инфраструктуре и мањих путева за повезивање) локалног саобраћаја и услуга јавног саобраћаја итд. Овим мерама ова област интервенције доприноси остварењу специфичног циља (*смањењу изолације пограничних области* побољшањем приступа преко границе) и успостављању основе за сарадњу у региону.

ОПРАВДАНОСТ:

Српско-мађарски погранични регион имао је у прошлости мање развијену инфраструктуру због свог положаја на граници. То што ће мађарско-српски погранични регион остати спољни из Шенгенске перспективе, у СВОТ анализи је идентификовано као једна од главних претњи развоју пограничног региона. Грађани често морају да чекају у дугим редовима да би прешли границу, понекад нема путева који повезују граничне прелазе а у микро региону на граници понекад нема ни прелаза или су у лошем стању. Теретни саобраћај сатима чека а објекти логистике су често неадекватни.

Посебни услови за постизање прекограничног утицаја су:

Интервенција везана за приватни или јавни транспорт мора да успостави бољи и већи број саобраћајних веза између две земље. Слаба је доступност у многим областима српско-мађарске границе посебно у општинама уз границу. Не само ситуација на граници већ и географски услови и слаб квалитет и оскудица транспортних веза са другим деловима земље заједно доприносе слабој доступности. Да би се доступност побољшала дуж границе, Програм се концентрише на експлоатацију могућности за прекогранично повезивање.

АКТИВНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ПРОГРАМОМ:

- 1.1.1 **Инфраструктура на граничним прелазима, изградња, реконструкција путева.** Мање поправке чврсте инфраструктуре на граничним прелазима и мањи путеви да би се поправио капацитет преласка људи и добара на мањим граничним прелазима. (Овде Шенгенски режим не подржава развој). Програм подржава изградњу или реконструкцију само малих путева који директно повезују локалне мале граничне прелазе. Та активност претпоставља тесну сарадњу између Програма прекограничне сарадње и управа на граничним прелазима двеју земаља.
- 1.1.2 **Планирање транспортних линија, хармонизација возног реда јавног саобраћаја.** Планирање повезивања локалних саобраћајних линија у микро регионима пограничних области и хармонизација јавног саобраћаја (аутобуског и железничког) преко границе (умрежавање и трошкови преласка, мањи развој у међуградском јавном саобраћају) могу да се подрже. Те активности ће допринети скраћивању времена за становнике региона до граничног прелаза планирањем путева који их повезују, бициклистичких стаза из области где је приступ посебно тежак према граничним постајама, великим урбаним центрима или главним транспортним артеријама. Опште је правило да партнерство са еколошким органима и удружењима и партиципативни приступ имају предност.

Област интервенције 1.2 - Заједничка одговорност за животну средину

ЦИЉ:

Унапређење заједничке одговорности за природно наслеђе једно је од кључних питања која могу допринети да се оствари општи циљ Програма. Одговорност за животну средину може да се оствари преко мањих акција и планирања управљања водама, као и на питањима заштите здравља животиња. Кроз те мере област интервенције подржава специфични циљ 2 (*Одрживост животне средине и безбедност*).

ОПРАВДАНОСТ:

СВОТ анализа пограничног подручја показује понекад озбиљне еколошке проблеме управљања водама у региону. Да би се постигло еколошки одрживо и дугорочније развојно планирање, треба обезбедити правне и услове управљања за речни слив Тиса/Дунав као и координацију са Националном стратегијом за животну средину Републике Србије и Еколошким и енергетским оперативним програмом Мађарске.

Исто тако се јавља низ питања заштите сточног здравља у региону, чије елиминисање је заједнички задатак органа на обе стране граничног региона. Ова област интервенције има за циљ да олакша планирање и сарадњу у тим областима. Активности морају да се заснивају на заједничкој одговорности за животну средину у циљу одржања и безбедности животне средине.

Посебни услови за остварење прекограничног утицаја су:

Интервенција у области животне средине мора да се повеже са прекограничним еколошким системима. Интервенцију у животној средини може такође да покрене и намера спречавања или ублажавања прекограничног загађења и штете. Интервенција у животној средини мора да продуби знање о еко системима предела и одговорност према заједничким мађарско-српским вредностима предела.

Побољшање и одржавање предела на обе стране захтева заједничке акције (нпр. смањење алергијских средстава).

АКТИВНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ПРОГРАМОМ:

Ова област интервенције подржава следеће активности:

- 1.2.1 **Мање активности у области водопривреде** да би се допринело спречавању поплава и бујица у заједничком граничном подручју. Подршка се даје пројектима који имају за циљ планирање и сродне активности истраживања. Развој заједничког система праћења (укључујући опрему и потребне прегледе), као и мање активности на локалном нивоу ради спречавања поплава (одржавање локалних канала. Мере за спречавање локалних поплава). Опште је правило да предност имају партнерства са еколошким органима и удружењима и партиципативни приступ.

1.2.2 Праћење здравља животиња, мање активности за побољшање квалитета животне средине

Сарадња у области здравља животиња ради елиминисања епидемијских болести дивљих и домаћих животиња. (Здравствене мере обухватају текуће праћење животиња, редовну контролу, изградњу базе података, извештавање других земаља. Не обухватају локални карантин, излучивање или мере граничне контроле.)

Пројекти који се подржавају обухватају и заједничко планирање, мање еколошке активности изван изграђених подручја од значаја за погранични еко систем (нпр. локално чишћење водних путева, шума и ливада, елиминисање илегалних депонија смећа, активности уређења предела ради одрживог здравог и привлачног окружења, сечење алергијских биљака као што је амброзија, заштита и обнова станишта од прекограничног значаја). Активности које се подржавају морају се интегрисати у заједничке пројекте и спровести на неколико локација уз ангажовање бројних локалних управа и заједница са обе стране границе

Приоритет 2. ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА

ЦИЉ:

Циљ овог приоритета је да подржи међусобне активности актера са две стране границе ради побољшања конкурентности, као доприноса привредном расту и отварању нових радних места.

Овај приоритет има за циљ и подршку заједничким настојањима у области истраживања и развоја од стране истраживачких установа и пословних партнера који наступају у сарадњи са њима, као и заједничко планирање и међусобне активности између образовних, истраживачких и културних грађанских установа у циљу стварања заједничког образовног и културног простора на српско-мађарском граничном простору. Подршка се даје и општинама и невладиним организацијама које су спремне да сарађују да би допринеле заједничком регионалном идентитету. У целости овај приоритет доприноси остваривању специфичних циљева 3, 4 и делимично 5.

ОПРАВДАНОСТ:

Анализа стања и СВОТ анализа указују на могућности веће сарадње у пословном сектору. Има потенцијалних капацитета за сарадњу у области образовања и истраживања али је сарадња међу приватним фирмама слаба.

Постоји јасна слабост координираних студија у обради будућих потреба развоја у друштвено економском развоју становништва пограничног дела. Предлози пројеката у протеклом програмском периоду показују жељу општина и невладиних организација да заједно организују дешавања, да би допринеле продубљивању заједничког идентитета пограничног подручја. Ови облици сарадње сада морају да се продубе и да се пренесу у нови програмски период.

Област интервенције 2.1 - Стимулисање синергичне привреде, туризма и истраживања и развоја

ЦИЉ:

Циљ области интервенције 2.1 је унапређење конкурентности ове области путем побољшања прекограничне сарадње између пословних актера у многим областима. Тако ова област интервенције има за циљ да олакша оснивање тих веза преко активности које промовишу привредни развој, као и размену искустава ради отварања радних места и повећања дохотка. Те мере доприносе остваривању посебног циља 3 (*Синергије и сарадња у привреди*) подршком прекограничним пословним контактима и сарадњи између актера у области истраживања и развоја, образовања или између владиних органа, установа и посебног циља 4 (*Развој и управљање заједничким културним вредностима, традицијама и развојем туризма*) развојним активностима у области културног наслеђа.

ОПРАВДАНОСТ:

Могућности сарадње између послова у пограничном региону постоје. Овај потенцијал је сагледан као посебно снажан у пољопривреди (вертикална интеграција, прерада) и туризму (сеоски, културни, речни итд.).

Специјални захтеви за постизање прекограничног утицаја су:

Интервенције у привреди морају да доведу до сарадње у производњи, трговини, инвестицијама, промоцији, односима с јавношћу, запошљавању или професионалној сарадњи између фирми, непрофитних организација и запослених у мађарско-српском пограничном региону. Сарадња мора директно да промовише проток радне снаге, производа, капитала, прихода и информација с једне стране границе на другу.

Интервенције у области људских ресурса треба да обухвате јавност, полазнике и инструкторе са обе стране границе. Развојне активности морају да доведу до знања које је примењиво у предузетништву и образовном окружењу обе земље.

АКТИВНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ПРОГРАМОМ:

Ова област интервенције подржава следеће активности:

2.1.1 Обуке и олакшице за налажење пословних партнера

Помоћ у успостављању пословних контаката као и размена искустава и развој вештина за сарадњу путем курсева за унапређење сарадње између фирми и установа на обе стране границе. Подршка се даје за изналажење партнерских пословних пројеката (путем пословних сајмова, база података, агенција за промоцију послова итд.). Подршка се такође пружа обукама концентрисаним на секторску или прекограничну сарадњу за МСП и

установе које ће подстицати њихову сарадњу, вештине за интернационализацију и управљање.

- 2.1.2 **Разрада тематских тура за обилазак културног наслеђа.** Подршка умреженим пројектима у области управљања културним наслеђем, укључујући заједнички маркетинг, стварање тематских тура, као и одговарајуће мале реконструкције и модернизације како би се помогло привлачности граничног подручја (један пројекта би требало да обухвати најмање три насеља).
- 2.1.3 **Координисане студије територијалног и секторског развоја региона.** Подршка пројектима у области просторног планирања, инфраструктуре, образовања и других секторских питања, припреме индустријских зона, заштите животне средине (нпр. промена климе, распрострањеност биљних врста) граничног подручја. Не обухвата заједничке студије које су подржане на другим местима у овом Програму, као што су студије у области животне средине, заштите од поплава и водопривреде и прекограничне локалне путне инфраструктуре.
- 2.1.4 **Истраживање, развој и иновације оријентисане према производу.** Подршка је намењена заједничким напорима универзитетских и ван универзитетских институција, по могућству партнерству са МСП у циљу јачања истраживања и развоја капацитета у граничном региону. Треба фаворизовати одрживе еколошки прихватљиве технологије.

Област интервенције 2.2 – Образовање и култура заједничког мишљења

ЦИЉ:

Ова област интервенције има за циљ помоћ међусобним активностима образовних, истраживачких, културних и локалних, регионалних установа у циљу унапређења живог културно-научног мишљења и заједничког знања као основе за развој – Ова област интервенције доприноси реализацији специфичног циља 5 (*Интензивна културна, образовна и истраживачка интеркација*). Штавише, активности људи - људима могу да продубе развој заједничког идентитета дуж границе и могу да успоставе везе између актера с две стране границе лакше и ефикасније, доприносећи и остварењу специфичног циља 3 (*Синергије и сарадња у привреди*). Коначно, остварење специфичног циља 4 (*Развој и управљање заједничким културним наслеђем ради унапређења културних вредности, традиције и развоја туризма*) подржано је неким активностима у овој области интервенције, такође: нпр. подршка туристичким догађајима и фестивалима.

ОПРАВДАНОСТ:

Анализа стања идентификовала је велики број актера у домену образовања и истраживања који су већ способни и спремни да сарађују и који могу да нађу синергије преко границе. Искуство програма из прошлости показује да постоји огромна спремност за сарадњу између општина и удружења грађана.

Посебни услови за реализацију прекограничног утицаја су:

Културне интервенције које треба да имају предност су оне које унапређују традиционалне културне вредности, посебно заједничке вредности мађарске и српске етничке групе граничног региона и културу мањина које живе на обе стране дуж границе и које продубљују заједнички културно-историјски идентитет.

АКТИВНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ПРОГРАМОМ:

Ова област интервенције подржава следеће активности:

- 2.2.1 **Сарадња у области образовања.** Заједничко прекогранично образовање и обука за партнерства између образовних и других одговарајућих установа ради јачања сарадње у образовању и секторима стручног оспособљавања и развоја локалних, регионалних институционалних капацитета пограничног региона. Ове активности обухватају заједничке програме обуке, размену особља и студената, као и модернизацију и хармонизацију наставних планова и програма, признавање звања или периода студија и многе заједничке мере које доприносе принципима Болоњског процеса у области високог образовања.
- 2.2.2 **Сарадња људи - људима,** организована од стране општина и удружења грађана ради лакших међусобних активности између грађана, а ради јачања заједничког идентитета граничног региона. Пројекти морају да трају дуже од једног догађаја и морају да обухвате већи број организација и учесника (посебно локалне управе и заједнице). Ту се предвиђају културни и туристички догађаји, фестивали гастрономије итд. Пројекти који промовишу одрживи стил живота и потрошњу немају подршку.

Приоритет 3. ТЕХНИЧКА ПОМОЋ

ЦИЉ:

Обезбеђење успешног одвијања Програма и допринос ефикасном извођењу пројекта чиме се повећава квалитет пројекта који се финансирају из Програма. Приоритет 3 доприноси реализацији свих пет посебних циљева обезбеђењем успешног спровођења Програма.

ОПРАВДАНОСТ:

Да би се обезбедило ефикасно функционисање програмских структура, за припрему, управљање, спровођење, надзор, контролу и оцену Програма користиће се Техничка помоћ. Штавише, буџет Техничке помоћи требало би да се користи за задатке чији је циљ побољшање и обезбеђење одговарајућег спровођења Програма на нивоу извођења пројекта (тј. за тематске семинаре, мере информисања и публицитета, оцену) и повећања укупног квалитета финансираних пројеката.

АКТИВНОСТИ ОБУХВАЋЕНЕ ПРОГРАМОМ:

У оквиру Техничке помоћи треба обавити следеће активности:

- Активности у вези са припремом, избором, оценом и подршком пројектима,
- Активности у вези са подршком заједничким структурама,
- Управљање и рад Заједничког техничког секретаријата и Информационог центра као и Тела за сертификацију,
- Организовање састанака Одбора за надзор и управљање пројектима у вези са интервенцијама,
- Активности контроле које обављају контролори на националном нивоу,
- Преглед контроле и провера функционисања на лицу места,
- Оснивање и рад заједничког Система надзора и информисања ради администрирања, подршке и оцене Програма,
- Припрему извештаја и студија (нпр. годишњих извештаја, прегледа, укључујући и прикупљање података итд.),
- Оцену на основу показатеља дефинисаних за приоритете и посебне циљеве,
- Активности информисања и публицитета,
- Промоцију и помоћ потенцијалним крајњим корисницима.

6 ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ ПРОГРАМА :

За процену резултата Програма користиће се следећи показатељи:

Приоритет 1 ИНФРАСТРУКТУРА И ЖИВОТНА СРЕДИНА							
Активност	Тип	Показатељ	Основни сценарио		Циљ		Извор
			Година	Вредност	Година	Вредност	
1.1.1 Инфраструктура граничног прелаза, реконструкција локалних путева	Предмет	Број изграђених инфраструктурних објеката, реконструисаних или обновљених, спроведене сродне активности према Програму	2007	0	2015	5	Праћење Програма
	Резултат	А. Пораст прекограничног промета (добра) захваљујући Програму	2007	0	2015	10%	А. Праћење програма, погранични органи
		Пораст прекограничног промета (људи) захваљујући Програму;				1%	
		Скраћење времена преласка преко границе				10%	Б. Преглед доступности на нивоу пројекта
		Б. Пораст величине територије доступне за највише 15 минута од граничног прелаза				5%	
1.1.2 Планирања транспортних праваца, хармонизација јавног саобраћаја	Предмет	Планирани пут у километрима; Просечан број (дневно) аутобуса или другог јавног превоза договорених са другом страном	2007	0	2015	40 10	Праћење програма
	Резултат	Број насеља корисника са усаглашеним јавним превозом;	2007	0	2015	50	Праћење програма
		Потенцијални пораст величине територије доступне за највише 20 минута од граница, урбаних центара или великих саобраћајних артерија дефинисаних у разрађеним плановима				10%	Преглед доступности на нивоу пројекта
							Статистички извори Повремени прегледи саобраћаја
1.2.1 Мање активности у водопривреди: планирање, истраживање, праћење, мањи развој ради спречавања бујица и поплава	Предмет	Број интервенција на спречавању поплава Број студија, истраживања и стратегија који су урађени за управљање водама, бујицама и поплавама	2007	0	2015	5 15	Праћење програма
	Резултат	Величина посматране области и/или праћене инсталираном опремом, и/или планиране, и/или развијене, и/или под директним утицајем активности за управљање водама у оквиру Програма.	2007	0	2015	800 км ²	Праћење програма Статистички извори Прегледи

Програм прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА

1.2.2 Праћење здравља животиња, акције за побољшање квалитета животне средине (планирање, истраживање, мање развојне активности)	Предмет	Развој информационог система	2007	0	2015	1	Праћење програма
	Резултат	Величина праћене области кроз заједнички координирани систем праћења из програмске области према Програму Број насеља под утицајем мањих активности за побољшање квалитета животне средине	2007	0	2015	10% 100	Праћење програма
Приоритет 2 ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ И КУЛТУРА							
Активност	Тип	Показатељ	Основни сценарио		Циљ		Извор
			Година	Вредност	Година	Вредност	
2.1.1 Обука и олакшице за проналажење партнера за посао	Предмет	Број пословних фирми (или других одговарајућих организација) остварен активностима које подржавају њихово лакше оснивање	2007	0	2015	8 10	Праћење програма
	Резултат	Број субјеката ангажованих у ново створеним контактима Учесници успешно обучени (имају боље вештине)	2007	0	2015	15.000	Праћење програма (мерено бројем корисника)
2.1.2 Развој тематских тура културног наслеђа	Предмет	Број заједничких културних тематских тура које су успостављене Број развијених/обновљених туристичких атракција које су представљене пројектима	2007	8	2015	8 10	Праћење програма
	Резултат	Број посетилаца подржаним туристичким атракцијама	2007	0	2015	15.000	Праћење програма (мерено бројем корисника)
2.1.3 Координиране студије територијалног и секторског развоја региона	Предмет	Број нових стратегија, планова и сродних истраживачких урађених докумената	2007	0	2015	50	Праћење Програма
	Резултат	Број мађарских и српских локалних органа односно њихових удружења укључених у заједничко планирање	2007	0	2015	35	Праћење програма
2.1.4 Истраживање и развој оријентисани на производ	Предмет	Број прекограничних контаката остварених у заједничким пројектима	2007	0	2015	60	Праћење пројекта
	Резултат	Број истраживача укључених и пројекте;	2007	0	2015	150	Праћење програма

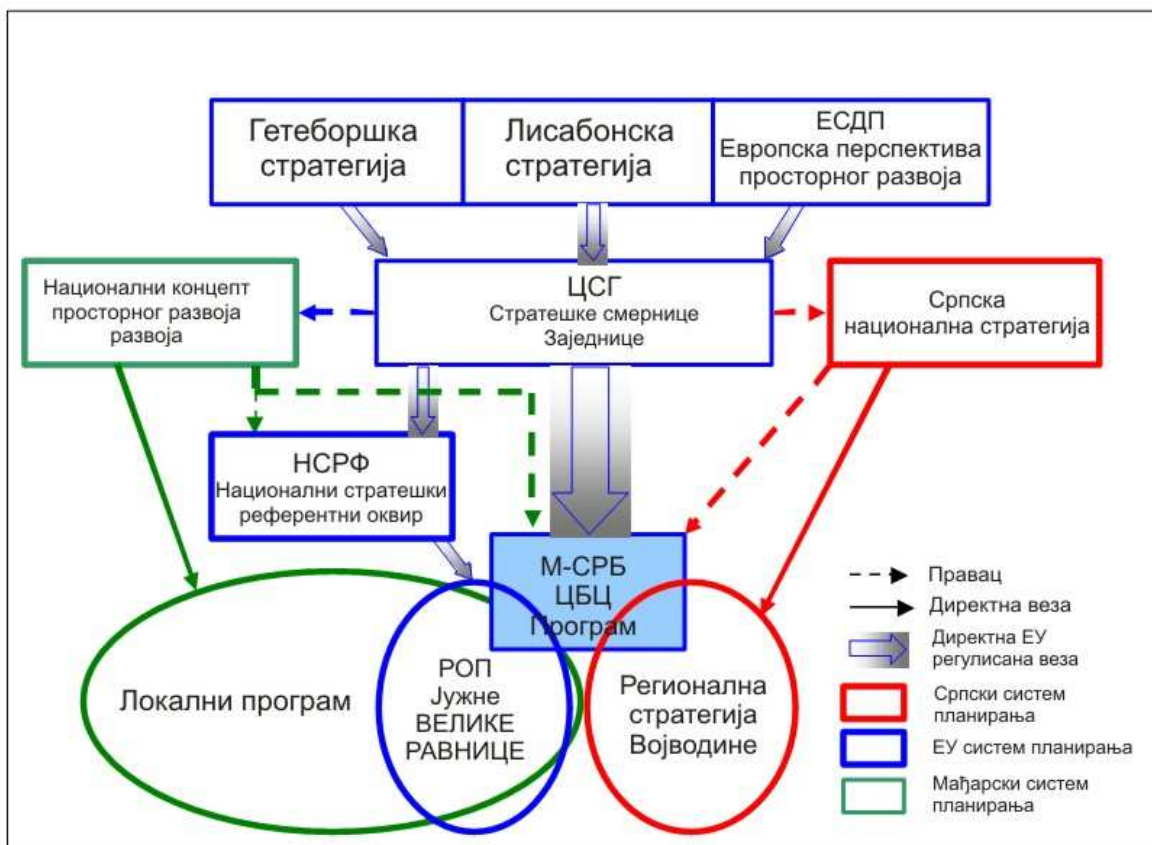
Програм прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА

2.2.1 Сарадња у образовању	Предмет	Број заједничких наставних планова и програма Број заједничких програма обуке Број програма размене	2007	0	2015	10 20 5	Праћење програма
	Резултат	Број образовног особља, стручњака учесника у заједничким активностима образовања (обука, програми размене) Број лица оспособљених у заједничким образовним активностима (курсеви, програми размене)	2007	0	2015	60 300	Праћење програма
2.2.2 Сарадња људи - људима	Предмет	Број реализованих пројеката Број НВО ангажованих у прекограничним контактима	2007	0	2015	15 50	Праћење програма
	Резултат	Број учесника	2007	0	2015	10.000	Праћење програма
Спровођење програма, подршка активности контроле	Предмет	Проценат искоришћених додељених средстава	2007	0	2015	90.000	Праћење програма
	Резултат	Број реализованих пројеката	2007	0	2015	250	Праћење програма
Активности информисања и публицитета	Предмет	Израда интернет странице Програма	2007	0	215	1	Годишњи извештај
	Резултат	Када је отворен дати позив за подношење предлога пројеката, број посетилаца интернет странице дневно	2007	0	2015	80	Годишњи извештај

7 ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ ПРОГРАМИМА И ПОЛИТИКАМА

Повезаност са другим развојним програмима сагледана је током припреме овог Програма. Дужна пажња била је посвећена и јасној подели циљне подршке у Програму прекограничне сарадње и националном нивоу подршке програмима које финансира ЕУ. Програм промовише синергије како у домаћим тако и у ресурсима које финансира ЕУ. Димензија прекограничних утицаја обезбеђује да се избегне дуплирање Програма прекограничне сарадње и других програма које финансира ЕУ (нпр. мађарски НСРФ (NSRF – National Strategic Reference Framework) чак иако је тематски садржај понекад сличан. Као што је наведено у стратегији (поглавље 4.3), све интервенције по Програму морају имати за циљ развој заједничких прекограничних структура.

Следећи дијаграм приказује односе и значај других програма и главне политике овог Програма:

Програм прекограничне сарадње доприноси приоритетима ЕУ у вези са спречавањем климатске промене, ублажавањем и прилагођавањем, распрострањеношћу биљних врста, отпадом и водопривредом реализацијом хоризонталног циља 4 и спровођењем активности 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2. и 2.1.3.

7.1 Национални стратешки референтни оквир Републике Мађарске за период од 2007. до 2013. године

Укупни стратешки циљеви НСРО су отварање нових радних места и привредни раст. Укупни стратешки циљ садашњег Програма је савршено у складу с тим општим стратешким циљевима, пошто је његов циљ стварање одрживог раста базираног на знању и расту заснованим на култури, радним местима у пограничном региону. Отуда програм има прекограничну димензију Мађарског националног референтног оквира националног развоја.

7.2 ИПА вишегодишњи индикативни плански документ за Републику Србију од 2007. до 2013. године

Вишегодишњи индикативни плански документ (МИПД)(MIPD - Multi Indicative Planning Document) од 2007. до 2009. године обезбеђује неопходну координацију и повезаност разних компоненти Инструмента претприступне помоћи (ИПА). МИПД идентификује кључне области интервенције за које се очекује да ће их Србија детаљно разрадити кроз ИПА програмске документе у тесној сарадњи са Делегацијом ЕЗ и ЕАР. МИПД за Републику Србију као земљу потенцијалног кандидата, састоји се од две компоненте:

- Помоћ транзицији и институционална изградња,
- Прекогранична сарадња.

7.3 ИПА више кориснички програм

Области интервенције које обрађује вишекориснички ИПА програм и које су идентификоване у стратешким документима ЕУ су:

- Регионална сарадња,
- Развој инфраструктуре,
- Правосуђе и унутрашњи послови,
- Домаће тржиште,
- Реформа државне управе,
- Стабилизација демократије,
- Образовање, омладина и истраживање,
- Тржишна привреда,
- Нуклеарна безбедност и управљање радиоактивним отпадом,
- Привремене цивилне управе и
- Управа и резерве.

7.4 Процена потреба Републике Србије за међународну помоћ од 2007. до 2009. године

Процена потреба Републике Србије за међународну помоћ у периоду од 2007. до 2009. године дефинише приоритетне области националних политика усклађених са МИПД и другим донаторским активностима. Тај докуменат који се сваке године дорађује јасно указује на националне приоритете и њихов значај за прецизирани период и онемогућује преклапање донаторске помоћи. Следећи приоритети су идентификовани за подршку донатора:

- Запошљавање и отварање нових радних места,
- Изградња институција и капацитета,
- Развој инфраструктуре,

- Животна средина,
- Рурални развој.

7.5 Национални акциони план запошљавања Републике Србије од 2006. до 2008. године (NEAP – National Employment Action Plan)

Национални акциони план запошљавања у периоду од 2006. до 2008. године утврђује мере и активности за реализацију Националне стратегије запошљавања за период од 2005. до 2010. године (усвојила га је Влада одлуком од 14. априла 2005. године) у циљу повећања нивоа запослености, смањења незапослености и превазилажења проблема на тржишту рада са којима се Република Србија суочава у процесу преласка на тржишну привреду.

Национални акциони план запошљавања доприноси стварању услова за усклађени приступ свим питањима у вези са функционисањем тржишта рада и давања приоритета онима који су најважнији у тој области. Овај план се заснива на следећим приоритетима:

- Смањењу незапослености и повећању конкурентности тржишта рада;
- Ширењу обима и типова активних мера запошљавања (програми подршке samozapošljavanja, програми отварања нових радних места), програм додатног образовања и обуке, програм јавних радова и други програми у складу са законом);
- Решавању радно правних односа технолошких вишкова;
- Побољшању социјалног дијалога и ефикасности друштвено економских савета и локалних савета за запошљавање;
- Децентрализацији и модернизацији рада Националне стратегије запошљавања.

7.6 Национална стратегија за животну средину Републике Србије (NES – National Environmental Strategy) - октобар 2005. године

Општи циљеви политике Националне стратегије за животну средину баве се општим узроцима еколошких проблема који су идентификовани. Због свог општег и декларативног карактера, општим политичким циљевима није дат приоритет. Груписане су у следеће кључне области ове политике:

- Потпуна интеграција политике животне средине с привредном и другим секторским политикама;
- Институционална способност развоја и спровођење секторске и еколошке политике требало би генерално да се ојача и да се развију системи хитног реаговања;
- Унапређење праћења животне средине и система извршења захтеваће оснивање акредитованих лабораторија, примену норми и стандарда и обавезне контроле квалитета анализа и праћења емисија и само праћење загађивача, заснивање инвентара загађивача и еколошког система информисања;
- Развој свеобухватног правно еколошког система усвајањем секторских закона и подзаконских аката, бољим праћењем спровођења закона и повећањем капацитета судског система. Закони од значаја за животну средину требало би даље да се ревидирају и постепено усклађују с правним наслеђем ЕУ које се односи на екологију;

- Успостављање ефикасног система финансирања животне средине и економских подстицаја;
- Побољшање формалног и неформалног образовања у области животне средине на основу Националне стратегије за образовање у области животне средине. Повећање свести о животној средини путем бољег информисања и комуникације с јавношћу и развијањем механизма за учешће јавности у доношењу одлука о животној средини.

7.7 Пољопривредна стратегија Републике Србије (AS – Agricultural Strategy) - октобар 2004. године

Ова стратегија дефинише следеће циљеве (један привредни, три друштвена, два политичка и један еколошки):

- Одрживи и ефикасни пољопривредни сектор који може да конкурише на светском тржишту, доприносећи порасту националног дохотка;
- Обезбеђење хране која испуњава потребе друштва у смислу квалитета и безбедности;
- Обезбеђење подршке животним стандардима људи који зависе од пољопривреде и нису у стању да прате привредне реформе својим развојем;
- Очување животне средине од деструктивног утицаја пољопривредне производње;
- Припрему пољопривреде Србије за њену интеграцију у ЕУ;
- Припрему домаће политике подршке пољопривреди и трговини за правила прикључивања СТО.

Предвиђене неопходне промене су одређене да иду у три правца:

- Промена структура (произвођача, власника и установа) што обухвата следеће: земљишну реформу, пољопривредне установе, приватизацију пољопривреде, шумарство и водопривреду;
- Развој тржишта и његових механизма што обухвата следеће: улогу Владе у тржишној привреди, пољопривредно тржиште, политику цена и друге мере аграрне политике за унапређење тржишта, тржиште кредита;
- Развој села и очување животне средине што обухвата следеће: развој села и питања пољопривредног окружења.

7.8 Стратегија регионалног развоја Србије

Документ је у фази одобравања, али су његове главне елементе колеге у Србији упоредиле.

7.9 Стратегија развоја АП Војводине

Интегрисани план регионалног развоја Војводине (IRDP – Integrated Regional Development Plan) је више секторски акциони план с главним циљем да подржи процес друштвено економског развоја АП Војводине стимулацијом овог процеса разним интегрисаним мерама.

Приоритети и стратегије Интегрисаног плана регионалног развоја:

- Коришћење унутрашњих потенцијала АП Војводине,
- Унапређење оквира привредног развоја у региону,
- Побољшање квалитета и коришћења људских ресурса у региону.

7.10 Стратегија смањења сиромаштва у Србији

Стратегија смањења сиромаштва у Србији (PRS – Poverty Reduction Strategy) је оквир за средњорочни развој усмерен на смањење кључних облика сиромаштва. Стратегија смањења сиромаштва је национални документ који садржи анализу узрока, карактеристика и профила сиромаштва у Србији као и главне стратешке смернице друштвеног развоја и смањења броја сиромашних грађана у годинама које долазе. Активности предвиђене стратегијом смањења сиромаштва усмерене су на динамични развој и економски раст, спречавање новог сиромаштва као последице економског реструктуирања и бриге за традиционалне сиромашне групе.

Влада Србије усвојила је стратегију за смањење сиромаштва у Србији на седници одржаној 16. октобра 2003. године.

Стратегија смањења сиромаштва има три стратешка правца:

- Динамични развој и привредни раст, са фокусом на отварање нових радних места и виши лични доходак,
- Спречавање новог сиромаштва као последице привредног реструктуирања,
- Ефикасно спровођење постојећих програма и стварање нових програма, мера и активности које директно циљају на најсиромашније и социјално најосетљивије групе (деца, старији, инвалидна лица, избеглице и интерно расељена лица, Роми, сеоско становништво и необразовани), посебно у најмање развијеним регионима.

7.11 Национални концепт просторног развоја (NSDC – National Spatial Development Concept) и Национални концепт развоја Мађарске (NDC – National Development Concept)

Национални концепт просторног развоја може се сматрати главним документом просторне политике Мађарске. Он дефинише дугорочне и средњорочне циљеве територијалног просторног развоја земље. У вези са правцима развоја обухваћеног подручја међу дугорочним циљевима могу се наћи "Уједначавање заосталих региона", "Одрживи просторни развој и заштита наслеђа" (обезбеђујући одржавање традиционалне намене земљишта, систем село-град и археолошко и фолклорно наслеђе) и "Регионална интеграција у Европу" (пораст прекограничне сарадње путем подстицаја институционалних, пословних и грађанских веза између града/села). Даље, национална просторна политика наглашава потребу територијалне повезаности.

У вези са средњорочним циљевима треба поменути следеће:

Пораст сарадње између пограничних региона: тај циљ обухвата пораст доступности мреже споредних путева, отварање граничних прелаза, развој система заједничких туристичких производа, изградњу заштите природе и животне средине преко границе, заједничко просторно планирање и регионалне програме, заједничка улагања, јачање сарадње са организацијама и установама.

Међу приоритетима развоја руралних подручја приоритет **"Реформисање региона које карактерише доминација малих поседа"** тиче се одређених

делова програмског подручја. **Територије са богатим природним и културним наслеђем** могу се наћи у програмском подручју где је неопходно одрживо коришћење локалних природних и културних ресурса.

Национални концепт просторног развоја такође наводи и **"Развој области од националног значаја"**: у вези са граничним подручјем, "Уједначавање региона Тисе" и "Развој реке Дунав" су циљеви који истичу значај одрживог развоја са високом свешћу о заштити животне средине.

Штавише, национални концепт просторног развоја наглашава значај **заступања интереса националних и етничких мањина** у развојном планирању.

У складу са националним концептом просторног развоја, **Национални концепт развоја** описује опште циљеве развојне политике земље. Један од стратешких циљева ("Уравнотежени територијални развој") концентрише се на просторне циљеве Мађарске.

7.12 Ревидирани национални лисабонски акциони програм Мађарске

Ревидирани национални лисабонски акциони програм Мађарске, који поставља приоритете и активности за спровођење Лисабонске стратегије у Мађарској, поднет је Европској комисији у октобру 2006. године. Ревидирани национални акциони програм идентификовао је као свој главни циљ обнову макроекономске равнотеже као предуслова за економски раст и запошљавање.

Програм прекограничне сарадње доприноси остварењу циљева акционог програма, заједно са такозваним "смерницама" које су наведене у наставку:

Област	Смерница бр.
Микроекономија	7 (Истраживање и развој)
	9(Информационе и комуникационе технологије (ICT – Information and Communication Technologies))
	11 (Одрживо коришћење ресурса)
	24 (Конкурентно пословно окружење)

Запошљавање	18 (Приступ раду према животном циклусу)
	19 (Инклузивна радна тржишта и плаћање рада)
	23 (Људски капитал)
	24 (Образовање и обука)

7.13 Пројекти Кохезионог фонда и слична домаћа подршка, Мађарска

Спољна доступност региону, наиме изградња аутопута и железничких веза у региону обезбедиће се из домаћих средстава за развој са обе стране и из средстава Кохезионог фонда са мађарске стране. Ови већи пројекти отвориће погранични регион према спољном свету и обезбедиће приступ туриста и посетилаца.

Пројекти у области животне средине који се финансирају из Кохезивног фонда већ су допринели еколошкој одрживости мађарских округа и наставиће тим путем у годинама пред нама.

7.14 Оперативни програм у области саобраћаја, Мађарска

Побољшање међурегионалне путне инфраструктуре финансира се из домаћих средстава и Оперативног програма за саобраћај са мађарске стране, и из домаћих извора са српске стране. Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА подржаће путеве који повезују области у непосредној близини границе као допуну настојањима Оперативног програма у области саобраћаја с димензијом прекограничне сарадње.

7.15 Оперативни програм друштвене обнове, Мађарска

Подршка образованим и истраживачким институцијама у Програму прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА има за циљ пројекте усмерене на прекограничну сарадњу. Он се допуњује са циљевима Оперативног програма друштвене обнове који има за циљ оспособљавање и мере запошљавања ради повећања могућности запошљавања радне снаге у Мађарској. Мере Оперативног програма друштвене обнове показују велику синергију у оспособљавању појединаца у мађарским окрузима за радне профиле који ће бити створени у оквиру садашњег програма, што исто тако доприноси запошљавању и отварању нових радних места кроз једну додатну прекограничну димензију.

7.16 Оперативни програм привредног развоја, Мађарска

Подршка малим и средњим предузећима је на располагању у Мађарској по Оперативном програму економског развоја. Овај Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА подржаће изналажење прекограничних пословних партнера и прекогранични развој и истраживање. Мере у оквиру Оперативног програма привредног развоја помоћи ће МСП да искористе прилике које Програм ствара.

7.17 Оперативни програм у области животне средине и енергетике, Мађарска

Приоритет 1 Програма прекограничне сарадње састоји се од еколошких и инфраструктурних питања. Он пре свега има за циљ подршку **мањим акцијама** у области животне средине као што је одржавање локалних канализационих система и локалне мере за спречавање поплава. Поврх тога, овај приоритет наглашава значај **заједничког планирања** у области система управљања животном средином.

Приоритет 2 се усресређује на циљеве у вези са привредом, културом и образовањем. Што се тиче природног наслеђа, овај приоритет истиче **сарадњу и мање реконструкције у области управљања наслеђем ради искоришћавања туристичких потенцијама региона**. Образовне и културне мере усредсређују се на активности људи - људима између општина и удружења грађана ради унапређења заједничких вредности.

Оперативни програм у области животне средине и енергетике Националног стратешког референтног оквира Мађарске обухвата три главна циља: (1) развој животног стандарда са смањењем еколошке загађености, (2) заштиту и очување вредности, (3) спречавање, штедњу и ефикасност. Програм описује циљеве у вези са животном средином и природним наслеђем у оквиру своје прве три приоритетне осе.

Оса приоритета "Здрава, чиста насеља" усресређује се на управљање отпадом, пречишћавање канализационих вода и побољшање квалитета воде за пиће у циљу унапређења квалитета живота у насељима. **Оса приоритета у водопривреди** тиче се врло великих пројеката као што је изградња у области **спречавања поплава дуж Дунава и Тисе**. То значи **изградња** нових објеката за заштиту од поплава (нпр. канала, насипа, обала итд) или **поправка и обнова постојећих објеката**.

У вези са природним и културним наслеђем, **секторски оперативни програм** се фокусира на развој области из програма НАТУРА 2000 и друге заштићене територије ("Примерено коришћење природних добара").

Може се приметити одређени степен преклапања у области заштите природних добара и водопривреди али је принцип да се приоритети Програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА концентришу на локални ниво и да првенствено имају прекогранични утицај.

7.18 Регионални оперативни програм за регион Јужне велике равнице

Програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА у потпуности је у складу са Регионалним оперативним програмом за регион Јужне велике равнице, чији су специфични циљеви да гарантује одрживи развој, пораст запошљавања као и лакши и равномерни територијални развој.

Садашњи програм савршено допуњује те циљеве са прекограничном димензијом у граничном региону.

Следећа табела приказује повезаност и заједничка дејства Програма прекограничне сарадње са мађарским секторским и регионалним Оперативним плановима.

Област интервенције	Релевантни регионални и секторски Оперативни планови
ПРИОРИТЕТ 1. ИНФРАСТРУКТУРА	
1.1 Инфраструктура за физичке везе	
1.1.1 Инфраструктура граничних прелаза, изградња, реконструкција водећих улица	Регионални оперативни план за Јужну велику равницу. Изградња локалних путева (кодираних са 3-4 децимале) унутар граничног региона подржана, али не и путева који воде до граничних прелаза пошто су обухваћени Програмом прекограничне сарадње. Секторски оперативни план (KÖZOP) не подржава никакав развој главне интернационалне железничке пруге у програмској области
1.1.2 Планирање саобраћајних праваца, хармонизација јавног саобраћаја	Регионални оперативни план: Развој саобраћаја у заједници унутар региона подржан је али не преко граничних прелаза. Секторски оперативни план (KÖZOP) подржава саобраћај локалне заједнице али не хармонизацију саобраћаја у заједници између разних насеља
1.2 Заједничка одговорност за животну средину	

1.2.1 Омање акције у области водопривреде: планирање, истраживање, праћење, омањи развоји за спречавање поплава	Секторски оперативни план (KÖZOP) наводи изградњу великих националних система заштите од поплава. Подржава и развој система праћења и планирања слива и заштите од поплава у националном контексту. Програм прекограничне сарадње може да допуни национална настојања путем заједничких пројеката који подржавају хармонизацију са српским водопривредним акцијама,
1.2.2 Праћење здравља животиња, акције за побољшавање квалитета животне средине (планирање, истраживање, мање развојне активности)	Ни национални секторски оперативни план ни нови мађарски програм руралног развоја не садрже такве акције
ПРИОРИТЕТ 2. ПРИВРЕДА, ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА	
2.1 Стимулисање синергичне привреде, туризма и истраживања и развоја	
2.1.1 Оспособљавање и налажење пословних партнера	Секторски оперативни план (GOP) укључује такве активности.
2.1.2 Развој тематских тура за обиласке културног наслеђа	Регионални оперативни план подржава сложено оснивање музеја дуж тематских регионалних путева културног наслеђа али не покрива тематске туре које прелазе границу.
2.1.3 Координиране студије територијалног и секторског развоја региона	Регионални оперативни план не подржава такве акције
2.1.4 Развој и истраживање оријентисани ка производу	Секторски оперативни план (GOP) подржава маркетинг резултата истраживања и развоја (производа, метода услуга) али само мађарских предузећа и института за истраживање, међутим не подржава заједничке развојно истраживачке активности српских и мађарских партнера. Секторски оперативни план има синергију са Оперативним планом прекограничне сарадње.
2.2 Образовање и култура заједничког мишљења	
2.2.1 Сарадња у образовању	Секторски оперативни план (TÁMOP) подржава педагошке курсеве у контексту прекограничне сарадње, међутим, не подржава сличне обуке и програме у оквиру циљева прекограничне сарадње у оквиру ИПА.
2.2.2 Сарадња људи - људима	ROP не садржи овакве активности. Секторски оперативни план (TÁMOP) подржава друштвене програме у вези с одрживим стилем живота и потрошње. Ови типови активности су искључени из приоритетних активности оперативног плана прекограничне сарадње.

7.19 Шенгенски режим

Управљање границама финансира се из Шенгенске олакшице. Дуж српско-мађарске границе неће се постављати нови гранични прелази. Мањи приступни путеви међународним прелазима (нпр. сви транспортни правци који воде преко границе до границе) биће подржани из овог Програма као и мањи пројекти повезани са рутом и инфраструктуром да би се допунила средства Шенгенске олакшице повећањем капацитета прелаза.

7.20 Стратешке смернице Заједнице за период од 2007. до 2013. године

У складу са чланом 23 Опште уредбе „Савет утврђује на нивоу Заједнице концизне стратешке смернице о привредној и друштвеној [...] 4 повезаности које дефинише оквир интервенције фондова, узимајући у обзир друге релевантне политике Заједнице.“ Стратешке смернице Заједнице према томе обезбеђују стратешки оквир за сваку интервенцију која се финансира из фондова – укључујући програме територијалне сарадње. То значи да приликом израде Програма треба узети у обзир циљеве и предлоге садржане у Стратешким смерницама Заједнице.

У складу са Стратешким смерницама Заједнице, у оквиру политике повезаности, географских питања, када се разрађују програми, државе чланице и региони треба да посвете посебну пажњу географским околностима. У оквиру територијалне димензије, Стратешке смернице Заједнице се концентришу на:

- Допринос градова развоју и новим радним местима,
- Подршку привредној диверсификацији руралних подручја, рибарству и областима са природним недостацима,
- Сарадњу,
- Прекограничну сарадњу,
- Транснационалну сарадњу,
- Међурегионалну сарадњу.

Поглавље 5.4 Стратешких смерница Заједнице представља специфичне смернице за оријентацију у вези са садржајем програма прекограничне сарадње. Циљ прекограничне сарадње у Европи је да се интегришу области подељене националним границама које се суочавају са заједничким проблемима која захтевају заједничка решења.

"Прекогранична сарадња треба да се усредсреди на јачање конкурентности граничних региона. Она треба да допринесе економској и друштвеној интеграцији где постоје велики економски диспаритети на обе стране.

Те активности обухватају промовисање знања и пренос know-how, развој прекограничних пословних активности, прекогранично образовање и обуку и потенцијал здравствене заштите и интегрисање прекограничних тржишта рада и заједничко управљање животном средином и заједничким претњама. Где су основни услови прекограничне сарадње већ успостављени, политика повезаности треба да усмери помоћ на активности које доносе додатну вредност прекограничним активностима."

Општи стратешки план Програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру ИПА - одржив, културни и на знању засновани привредни раст и стварање нових радних места с интензивном друштвено-економском интеракцијом - у потпуности је у складу са циљем предложеним у поглављу 5.4 Стратешких смерница заједнице. Стратегија се бави питањима која су истакнута у документу

утолико што се ради на елиминисању препрека које стварају границе побољшањем прекограничног саобраћаја и комуникационе инфраструктуре и промовисањем сарадње у разним областима.

7.21 Европска перспектива просторног развоја (ESDP – European Spatial Development Perspective)

Европска перспектива просторног развоја служи као оквирна политика за државе чланице, њихове регионе, локалне органе и Европску комисију и њихове одговарајуће сфере одговорности. Садашњи програм одржава цео садржај политике документа Европске перспективе просторног развоја који су прихватили министри ЕУ задужени за просторно планирање у Потсдаму, 1999. године. Овај Програм прекограничне сарадње допуњава циљеве Европске перспективе просторног развоја, посебно она питања просторног развоја која се могу решити путем прекограничне сарадње између суседних земаља.

8 ОДРЕДБЕ О СПРОВОЂЕЊУ:

Увод

Поглавље о спровођењу Програма прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА за период од 2007. до 2013. године урађено је на основу:

- расположивих Прописа ЕК за програме који се финансирају у оквиру Инструмента предприступне помоћи са посебним освртом на Уредбу Комисије (ЕЦ) 718/2007 од 12. јуна 2007. године, за спровођење Уредбе Савета 1085-2006 којом се оснива Инструмент предприступне помоћи (у даљем тексту *Уредба о спровођењу*);
- дискусије на нивоу Радне групе и управљања спровођењем Програма;
- искуства стеченог током спровођења ИНТЕРРЕГ IIIa Мађарска-Румунија и Мађарска-Србија и Црна Гора - Програм суседске сарадње од 2004. до 2006. године.

8.1 Структура за управљање Програмом

У складу са *чланом 98 Уредбе о спровођењу ИПА*, Програм прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА спроводиће се заједничким управљањем у оквиру одговорности јединственог Директората, Тела за сертификацију и Ревизорског тела.

Земље учеснице регулишу своје односе и заједничке модалитете спровођења програма у писаном споразуму (Меморандуму о разумевању).

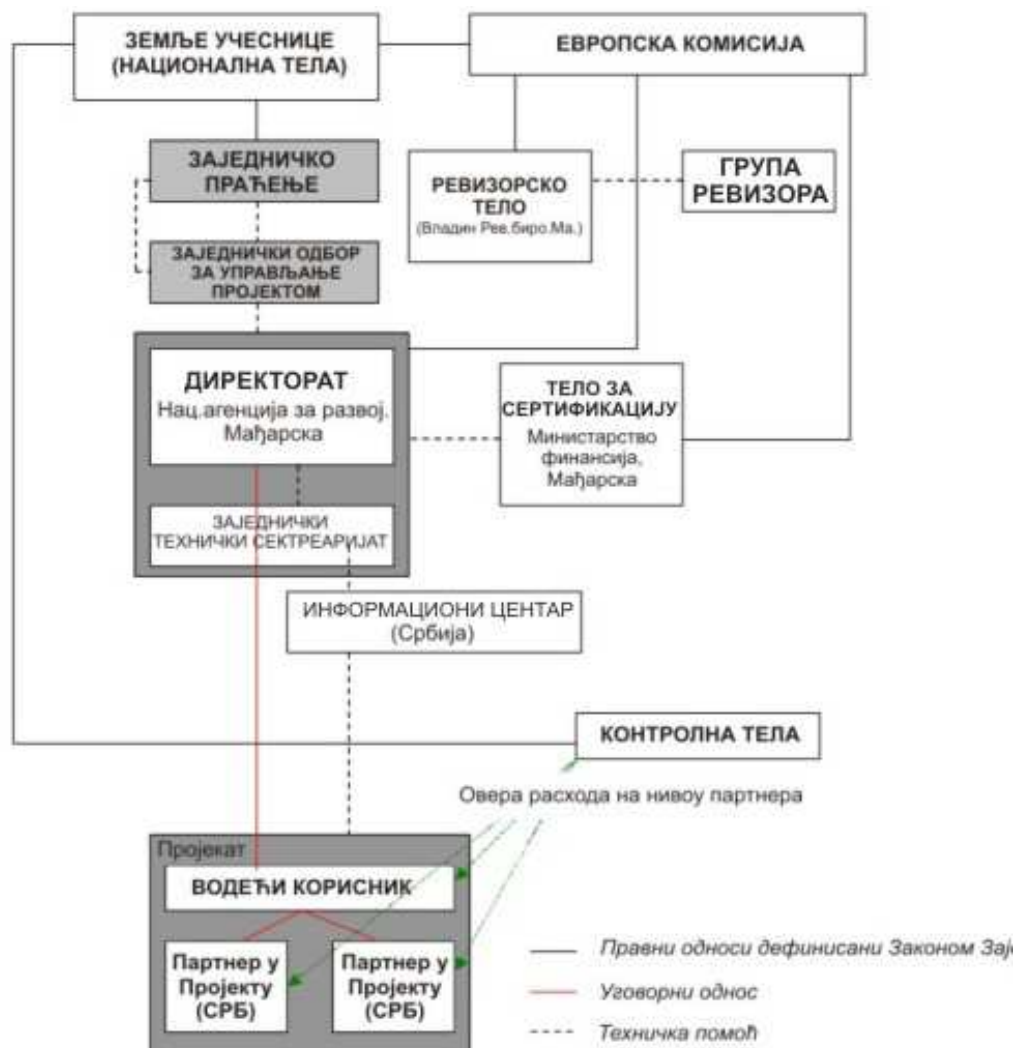
За управљање Програмом формираће се следеће структуре:

- **Заједнички надзорни одбор (JMC – Joint Monitoring Committee):** Надзор и праћење спровођења програма;
- **Заједнички управни одбор (JSC – Joint Steering Committee):** одговоран за избор пројекта;
- **Директорат (МА – Managing Authority):** сноси укупну одговорност за управљање и спровођење Програма према Европској комисији;
- **Тело за сертификацију (СА – Certifying Authority):** оверава изјаве о расходима и захтеве за исплату пре слања Комисији;
- **Ревизорско тело (АА – Audit Authority):** функционално самостално тело Директората и Тела за сертификацију, задужено за верификацију делотворног функционисања система управљања и контроле;
- **Заједнички технички секретаријат (JTC – Joint Technical Secretariat):** помаже Директорату, Заједничком надзорном одбору, Заједничком управном одбору и Националним телима у обављању њихових одговарајућих дужности. Информациони центар у српској области обухваћеној Програмом основаће се и посебно задужити за ефикасни развој пројекта у тој области, давањем директне помоћи потенцијалним подносиоцима предлога пројекта.

Поред напред поменутих структура, Национална агенција за развој у Мађарској и Министарство финансија Републике Србије (у даљем тексту Национална тела (НТ) сnose одговорност за оснивање система контроле у циљу оверавања расхода на националном нивоу и за обезбеђивање кофинансирања.

Надлежна тела у Програму Мађарска -Србија

Директорат	Национална агенција за развој, Мађарска
Тело за сертификацију	Министарство финансија, Мађарска
Ревизорско тело	Владин ревизорски биро, Мађарска
Национална тела	Национална агенција за развој, Мађарска Министарство финансија Републике Србије
Заједнички технички секретаријат	Основан у оквиру ВАТИ, Мађарска
Информациони центар Заједничког техничког секретаријата	Локална канцеларија у Суботици, Србија
Контролна тела	ВАТИ Будимпешта и Локална канцеларија у Сегедину, Мађарска Основаће се у оквиру Министарства финансија Републике Србије

Посебна пажња посветиће се услугама које пружа Програм ИНТЕРАКТ II (INTERACT II - INTERREG Animation Cooperation and Transfer) . Овај програм који се одвија широм ЕУ фокусира се на добро управљање територијалном сарадњом и обезбеђује подршку засновану на потребама укључених актера на спровођењу програма у оквиру циља Европске територијалне сарадње. Циљне

групе ИНТЕРАКТ су пре свега органи који ће се основати у складу с Уредбама Савета 1083/2006 и 1080/2006 као и други органи укључени у спровођење програма. Да би се обезбедиле максималне користи од ИНТЕРАКТ Програма за тела за спровођење овог Програма, подстицаће се коришћење услуга и документације ИНТЕРАКТ као и учешће на семинарима ИНТЕРАКТ. Трошкови везани за то прихватљиви су у оквиру Техничке помоћи.

8.1.1 Заједнички надзорни одбор (ЗНО)

Заједнички надзорни одбор оснива се три месеца после датума обавештења земљама учесницама о одлуци којом се програм одобрава. Његов општи задатак је да обезбеди квалитет и делотворност спровођења и одговорности за програмске активности.

Заједнички надзорни одбор израдиће сопствени Пословник у институционалном, правном и финансијском оквиру и усвојиће их у договору са Директоратом. Заједнички надзорни одбор радиће у складу са одговарајућим Пословником:

Члан 110 Уредбе о спровођењу Задаци Заједничког надзорног одбора

Одбор за надзор треба да се увери у делотворност и квалитет спровођења оперативног програма, у складу са следећим одредбама:

- (а) разматра и одобрава критеријуме за избор послова који се финансирају из прекограничног програма и одобрава ревизију тих критеријума у складу с програмским потребама;
- (б) периодично разматра напредак постигнут у правцу остваривања специфичних циљева прекограничног програма на бази докумената поднесених од стране Директората;
- (в) испитује резултате спровођења, посебно достигнућа циљева постављених за сваку осу приоритета и оцене, које се помињу у члану 57(4) и члану 109;
- (г) разматра и усваја годишње и коначни извештај из члана 144;
- (д) биће обавештаван о годишњем извештају о контроли, према члану 105 (1) (в) и, по потреби, у случају програма спроведеног по прелазним одредбама који се помињу у члану 99, о годишњим ревизорским извештајима који се помињу у члану 29 (2) (б), прва алинеја, и свим релевантним коментарима које Комисија може да има после разматрања тих извештаја;
- (ђ) одговоран је за избор послова али може да делегира ову функцију Одбору за управљање
- (е) може да предлаже ревизију или преиспитивање прекограничног програма који ће вероватно омогућити постизање циљева који се помињу у члану 86 (2) или да побољша његово вођење, укључујући и његово финансијско управљање;
- (ж) разматра и одобрава све предлоге за измену садржаја прекограничног програма.

Чланови Заједничког надзорног одбора ће бити актери са регионалног, локалног и националног нивоа ради обезбеђења ефикасности и широке заступљености. Актери на националном нивоу обухватају ресорне министре из сектора у којима се одвијају интервенције по Програму (нпр. екологија, привреда, регионални развој). Приликом дефинисања састава Одбора поштоваће се принцип партнерства укључивањем одговарајућих тела, друштвено-економских партнера као и свих других одговарајућих тела која представљају грађанско друштво,

партнера из животне средине и невладиних организација и тела одговорних за унапређење равноправности међу мушкарцима и женама. Одговорајући чланови ће се именовати у року од 30 дана од усвајања Програма. Чланови Заједничког надзорног одбора могу да позову додатне саветнике на састанке Одбора са статусом посматрача (учешће саветника мора унапред да се саопшти председавајућем). Председништво и права и дужности председника дефинисаће се Пословником Одбора.

Представници Европске комисије (укључујући Генерални директорат за регионалну политику (DG Regio – Directorate General for Regional Policy)) ће учествовати у раду одбора у саветодавном својству, у складу са одговарајућим законским оквиром. Директорат ће присуствовати састанцима одбора и гарантоваће регуларност, ефикасност и делотворност програма.

Заједнички технички секретаријат ће пружати секретарске услуге Заједничком одбору за надзор укључујући припрему докумената, одлука и записника са састанака.

Заједнички надзорни одбор састаје се најмање два пута годишње. Одлуке у Одбору доносе се консензусом. Одлуке се могу доносити дописним путем што је регулисано Пословником.

8.1.2 Заједнички одбор за управљање (ЗОУП)

*Члан 110/ф Уредбе о спровођењу
Избор послова*

Надзорни одбор" ће бити одговоран за избор послова али може да пренесе ову функцију одбору за управљање".

Општи задатак Заједничког одбора за управљање је да обезбеди квалитет и ефективност избора пројеката одлуком о Позиву за подношење предлога пројеката, оценом и избором пројеката. Одговоран је за усвајање стратешког приступа у расподели буџета програма за пројекте доброг квалитета који доприносе општим циљевима који су описани у стратешком делу овог документа. Заједнички одбор за управљање израдиће сопствени Пословник који треба да усвоји Заједнички надзорни одбор.

Заједнички одбор за управљање састоји се од представника земаља учесница, на регионалном и националном нивоу да би се обезбедила ефикасност и широка заступљеност. Заједнички одбор за управљање уз подршку Заједничког техничког секретаријата може да користи спољну експертизу да би се обезбедила неопходна техничка основа за избор пројеката у одређеним активностима или групама активности.

Представници Европске комисије учествоваће као посматрачи. Заједнички технички секретаријат ће обезбедити секретарске услуге за Заједнички одбор за управљање, укључујући припрему докумената, одлука и записника. Одлуке могу да се доносе дописним путем што је регулисано Пословником. Коначну одлуку о усвајању или одбијању пројекта увек доноси Заједнички одбор за управљање.

8.1.3 Директорат (Д)

Именовани Директорат:

**Национална агенција за развој (Мађарска)
Х-1133 Будимпешта, Пожоњи ут 56 (Pozsonyi út 56)**

Директорат је задужен за управљање и спровођење Програма у складу са следећом уредбом:

*Члан 103 Уредбе о спровођењу
Функције Директората*

Директорат је задужен за управљање и спровођење прекограничног програма у складу са принципом доброг финансијског управљања ради:

- а) обезбеђења избора послова за финансирање у складу са критеријумима који се примењују на прекогранични програм и њихове усклађености са важећим правилима Заједнице и националним правилима током читавог периода спровођења;
- б) обезбеђења система за снимање и чување рачуноводствене евиденције сваког посла у компјутерском облику који се одвија по програму прекограничне сарадње као и прикупљања података о спровођењу потребних за финансијско управљање, праћење, верификацију, ревизију и оцену;
- в) овере исправности расхода . У том циљу треба да провери да ли су расходи сваког крајњег корисника који учествује у послу оверени од стране контролора који се помиње у члану 108;
- г) обезбеђења спровођења послова у складу са одредбама о јавним набавкама које се помињу у члану 121;
- д) обезбеђења да крајњи корисници и друга тела ангажована у спровођењу послова воде или одвојене рачуноводствене системе или одговарајући обрачунски код за све трансакције које се односе на послове без штете по национална рачуноводствена правила;
- ђ) обезбеђења да се оцене прекограничних програма изведу у складу с чланом 109;
- е) успостављања процедура за обезбеђење чувања докумената о расходима и ревизијама потребним да се обезбеди адекватна ревизорска проба у складу с условима члана 134,
- ж) обезбеђења да тело за сертификацију добије све потребне информације о процедурама и оверама које се реализују у односу на расходе у циљу сертификације;
- з) усмеравања посла заједничког одбора за праћење и обезбеђивања докумената неопходних да дозволе да квалитет спровођења прекограничног програма буде праћен у светлу његових специфичних циљева;
- и) израде и по усвајању заједничког надзорног одбора, подношења Комисији годишњег и коначног извештаја о спровођењу које се помиње у члану 112;
- ј) обезбеђења поштовања услова о информисању и публицитету утврђених чланом 62.

Према члановима 103 и 108 *Уредбе о спровођењу* Директорат ће се уверити да су расходи сваког корисника који учествује у послу оверени од стране контролора. У ту сврху, свака земља учесница (Национално тело) одредиће сопствени систем контроле и поставиће контролоре одговорне за оверу законитости и регуларности расхода који су пријављени од стране сваког коначног корисника који учествује у послу.

Директорат има директну подршку Заједничког Техничког секретаријата пошто овај други води оперативно управљање целим Програмом.

Иако Директорат сноси целокупну одговорност за Програм, одређени хоризонтални задаци (запошљавање чланова Заједничког техничког секретаријата, оснивање и функционисање праћења програма, правне услуге итд.) доделиће се посебној јединици, јавном непрофитном предузећу ВАТИ.

Одређивања задатака прописује се у опису система управљања и контроле и регулише се специфичним оквирним споразумом (уговором) који доноси Директорат.

Региони за привредну промену

Ако су региони у програмској области укључени у Иницијативу Региона за привредне промене Директорат се обавезује да:

- а) направи одговарајуће договоре за подршку иновативним пословима са прекограничним утицајем које су повезане с резултатом мрежа;
- б) предвиди тачком дневног реда Заједничког надзорног одбора разматрање, најмање једном годишње, релевантних сугестија за Програм, и да позове представнике мрежа (као посматраче) да извести о напретку активности мрежа;
- в) опише у Годишњем извештају активности које су обухваћене у оквиру „Иницијативе региони за економске промене“

8.1.4 Тело за сертификацију (ТС)

Одређено Тело за сертификацију Програма

Министарство финансија (Мађарска)

X-1051 Будимпешта, Јожеф Надор тер 2-4 (József Nádor tér 2-4)

Тело за сертификацију задужено је за састављање и подношење Комисији оверених извештаја о расходима и захтева за уплату и исплату од Комисије.

Тело за сертификацију наступа у складу са одговарајућим прописом.

Члан 104 Уредбе о спровођењу Функције Тела за сертификацију

Тело за сертификацију оперативног програма задужено је нарочито за:

- а) израду и подношење Комисији овереног извештаја о расходима и захтевима за исплату;
- б) којим се оверава да је:
 - 1. извештај о расходима тачан, настао из поузданог рачуноводственог система и на основу проверљиве пратеће документације,

2. пријављени расход у складу с важећим правилима Заједнице и националним правилима и да је настао у односу на послове изабране за финансирање у складу са критеријумима који важе за програме Заједнице и у складу с националним правилима;
- в) обезбеђење у сврхе овере да је примио одговарајуће информације од тела за управљање о поступцима и оверама које су спроведене у односу на расходе обухваћене извештајем о расходима;
- г) вођење бриге, у сврхе овере, о резултатима свих ревизија које се спроводе од стране или у оквиру одговорности ревизорског тела;
- д) чување рачуноводствене евиденције у компјутерском облику о расходима пријављеним Комисији. Директорат и Ревизорско тело имају приступ овим информацијама. На писани захтев Комисије, Тело за сертификацију обезбеђује Комисији ову информацију, у року од десет радних дана по пријему захтева или било ком другом договореном периоду у сврхе обављања документарних провера или провера на лицу места;
- (ђ) вођење евиденције о повраћајима и о износима који су повучени после поништења целог или дела доприноса за неку активност. Повраћаји ће се вратити у општи буџет Европске уније пре завршетка прекограничног програма тако што ће се одузети из следећег извештаја о расходима;
- (е) достављање Комисији, до 28. фебруара сваке године, извештаја којим се идентификује следеће за сваку осу приоритета прекограничног програма:
- (i) износи који су повучени из извештаја о расходима који су достављени у току претходне године после поништења целог или дела јавног доприноса за неку активност;
- (ii) износи који су повраћени а који су одузети из извештаја о расходима;
- (iii) извештај о износима који се враћају до 31. децембра претходне године класификоване по години у којој је налог за повраћај издат.

У складу са чланом 122(3) *Уредбе о спровођењу*, Тело за сертификацију доставља Комисији, најкасније до 30. априла сваке године, прелиминарну прогнозу својих предвиђених захтева за исплату у текућој и следећој финансијској години.

8.1.5 Ревизорско тело (РТ)

Одређено Ревизорско тело по Програму је:

**Владин ревизорски биро (Мађарска)
Х- 1126 Будимпешта, Тарчаи у .11/А (Tartsay у. 11/А)**

Одговорности Ревизорског тела установљене су у следећој Уредби:

*Члан 105 Уредбе о спровођењу
Функције Ревизорског тела*

1. Ревизорско тело прекограничног програма функционално је независно од Директората и тела за сертификацију и задужено је посебно за:
- а. обезбеђење ревизија ради овере делотворног функционисања система за управљање и контролу прекограничног програма;
- б. обезбеђење ревизија послова на основу одговарајућег узорка ради

	овере саопштених расхода; в. до 31. децембра сваке године која наступа након године усвајања прекограничног програма до четврте године после последњег буџетског ангажовања: (i) подношења Комисије годишњег контролног извештаја у коме се износе налази ревизија изведених током претходних 12 месеци до 30. јуна године о којој је реч и извештај о свим недостатцима констатованим у систему управљања и контроле програма. Први извештај који се мора поднети до 31. децембра у години после усвајања програма, обухватиће период од 1. јануара године у којој је програм усвојен до 30. јуна године која следи после усвајања програма. Ове информације о ревизијама изведеним после 1. јула четврте године од последњег буџетског издвајања унеће се у коначни контролни извештај који подржава завршну изјаву о којој је реч у тачци (д) овог става. Овај извештај се базира на ревизији система и ревизији послова извршених по тачкама (а) и (б) овог става; (ii) издавања мишљења, на основу контрола и ревизија које су извршене у оквиру његове одговорности, о томе да ли систем управљања и контроле функционише ефикасно у смислу пружања реалних уверавања да су извештаји о расходима презентирани Комисији тачни и као последица тога реалног уверавања да су основне трансакције легалне и регуларне. г. подношење Комисији најкасније до 31. децембра пете године од последњег буџетског ангажовања, завршне декларације којом се оцењује ваљаност захтева за плаћање коначне разлике и законитост и регуларност основних трансакција које су обухваћене коначним извештајем о расходима, коју ће пратити коначни извештај о контроли. Ова завршна декларација засниваће се на ревизорском раду од стране или у оквиру одговорности ревизорског тела.
2	Ревизорско тело ће обезбедити да ревизорски рад узме у обзир међународно прихваћене ревизорске стандарде.
3	Ако ревизије и контроле које се помињу у ставу 1 тачке (а) и (б) спроводи тело које није ревизорско тело, ревизорско тело ће обезбедити да таква тела имају потребну функционалну самосталност.
4	Ако слабости откривене у системима управљања или контроле или ниво откривених нередовних расхода не дозвољавају обезбеђење не квалификованог мишљења за годишње мишљење о коме је реч у ставу 1 тачка (в) или у завршној декларацији о којој је реч у ставу 1 тачка (г), ревизорско тело ће дати разлоге и проценти обим проблема и његов финансијски утицај.

Ревизорска група

Ревизорска група ће се основати у складу са чланом 102 *Уредбе о спровођењу* да помогне Ревизорском телу. Представнике Ревизорске групе именовати свако Национално тело одговорно за ревизију у дотичној земљи учесници. Ревизоре из Србије именује Министарство финансија Републике Србије док ће ревизоре из Мађарске именовати Ревизорско тело, директно. Ревизорска група се оснива у року од три месеца од одобрења Програма. Она ће израдити сопствени Пословник а председаваће јој Ревизорско тело. Ревизорско тело и ревизорска група су независни у управљању и контроли система Програма. Ако је потребно,

Технички секретаријат програма може да подржи активности Ревизорског тела (нпр. пружањем подршке у организовању састанка Ревизорске групе итд.)

8.1.6 Заједнички технички секретаријат и Информациони центар

Програм има јединствени Заједнички технички секретаријат сходно члану 102 Уредбе о спровођењу. Заједнички технички секретаријат ће подржавати Директорат у координацији и спровођењу програма.

*Члан 102 Уредбе о спровођењу
Одређивање овлашћења*

Директорат после консултација са земљама које учествују у програму, оснива Заједнички технички секретаријат. Заједнички технички секретаријат помаже Директорату и Заједничком надзорном одбору који се помиње у члану 110 и, ако је потребно, Ревизорском телу и Телу за сертификацију, у обављању њихових одговарајућих дужности. Заједнички технички секретаријат може да има антене канцеларије основане у другим земљама учесницама.

Задаци Заједничког техничког секретаријата су :

- **Општи задаци координације програма**
 - а) прикупљање неопходних података и информација за процес програмирања,
 - б) сарадња са управним, централним, регионалним и локалним организацијама (у програмској области) ради прикупљања података и информација потребних у процесу спровођења програма,
 - в) координација промотивних активности у вези са Програмом,
 - г) координација организације радионица намењених потенцијалним корисницима,
 - д) учешће у радним групама основаним за разраду/ревизију програмских докумената,
 - ђ) припрема предлога за амандмане на Програм.
- **Задаци Секретаријата за Заједнички надзорни одбор и Заједнички одбор за управљање**
 - а) свакодневни секретарски послови
 - б) координација процеса оцене пројекта и спољних стручњака по уговору од случаја до случаја,
 - в) на основу резултата тачке б) подношење предлога за одлучивање Заједничком надзорном одбору/Заједничком одбору за управљање,
 - г) обезбеђивање Заједничком надзорном одбору/Заједничком одбору за управљање основне документације и извештаја на енглеском о спровођењу програма укључујући записнике са свих састанака организованих као помоћ у одлучивању,
 - д) спровођење оперативних одлука Заједничког надзорног одбора, укључујући вођење текуће писане процедуре,
 - ђ) обезбеђивање помоћи и техничке координације у изради годишњег извештаја за Европску комисију.

- **Административни послови**
 - а) обезбеђење административног управљања (спољних) задатака и услуга,
 - б) подршка Ревизорском телу у његовом раду.
- **Праћење програма и систем информисања**
 - а) допринос успостављању система праћења,
 - б) редовно одржавање и ажурирање система праћења, уношење података у систем.
- **Оцена програма**
 - а) координација ex-ante и текуће оцене.
- **Развој пројекта (израда) и избор**
 - а) координација подршке изради и развоју пројекта,
 - б) управљање процесом пријаве пројекта: припрема и стављање на располагање докумената који су потребни за пријаву пројекта и избор, пружање информација и савета подносиоцима предлога пројекта, пријем и регистрација свих предлога пројекта,
 - в) координација процеса оцењивања предлога пројекта,
 - г) спровођење процене подобности и квалитета предлога пројекта од стране интерног особља или спољних стручњака,
 - д) координација размене информација нпр. о предлозима пројекта између Заједничког техничког секретаријата и Информационог центра,
 - ђ) праћење заједничких пројекта/ базе података за тражење партнера.
- **Спровођење**
 - а) припрема материјала неопходних за спровођење пројекта,
 - б) помоћ партнерима у пројекту у спровођењу: обезбеђење савета и помоћи партнерима у пројекту по питању пројектних активности и финансијске управе,
 - в) закључивање уговора о донацији ИПА у име Директората,
 - г) провера периодичних и финансијских извештаја које је припремио Водећи корисник,
 - д) овера постојања изјаве о ваљаности расхода коју издају контролори,
 - ђ) помоћ у припреми захтева за исплате из ИПА,
 - е) праћење напретка пројекта прикупљањем и провером извештаја о праћењу пројекта, праћење исхода итд.,
 - ж) припрема периодичних и извештаја о овери програма и спровођењу пројекта и њихово подношење Заједничком одбору за управљање и Директорату,
 - з) припрема свих других докумената које тражи Европска комисија (нпр. годишњих извештаја).

Информисање и публицитет

Активности ће бити спровођене сходно Плану о информисању и публицитету усвојеном од стране Заједничког надзорног одбора. Детаљни опис активности укључиће се у Упутство за спровођење програма.

Заједнички технички секретаријат ће тесно сарађивати са Директоратом. Те две институције ће основати структуру која ће најбоље обезбедити њихову тесну сарадњу са једне стране и њихову независност од националних структура са

друге стране. Планови рада Заједничког техничког секретаријата морају да буду одобрени од стране Заједничког надзорног одбора. Заједнички технички секретаријат се финансира из буџета техничке помоћи.

Заједнички технички секретаријат се налази у Будимпешти и укључује службенике у Сегедину. На српској граници одређене задатке Заједничког техничког секретаријата извршаваће Информациони центар у Суботици ради ширења информација на регионалном нивоу и подршке развоју пројеката у Србији. Информациони центар ће радити у тесној сарадњи са члановима Заједничког техничког секретаријата у Будимпешти и Сегедину. Ради стварања једнаких прилика за потенцијалне подносиоце предлога пројеката на обе стране границе, Програм намерава да се више усредсреди на улогу Информационог центра у Србији. Као што показује билатерална радна група, Србији је потребна подршка у активностима израде пројеката, што може да доведе до запошљавања два лица у Информационом центру.

Заједнички технички секретаријат има особље из обе земље учеснице. Запошљава их ВАТИ јавна непрофитна компанија на основу оквирног уговора с Директоратом. Број и квалификације особља одговараће напред дефинисаним задацима. Заједнички технички секретаријат ће обезбедити да се испуњавају сви оперативни задаци за спровођење Програма, укључујући координацију развоја пројекта и процес избора пројекта.

Главни задаци Информационог центра

- Помоћ подносиоцима предлога пројеката у изради пројеката и пријављивању,
- Допринос активностима информисања и публицитета на регионалном и локалном нивоу у Србији,
- Представљање и заступање Програма на регионалном нивоу тако да партнери могу да прикупе информације потребне за разраду пројеката,
- Разрада и достављање информација специфичних за земљу Заједничком техничком секретаријату за употребу нпр. на интернет страници Програма,
- Да служи као тачка за контакт за подносиоце предлога пројеката и партнере на регионалном нивоу,
- Да одговара на захтеве Заједничког техничког секретаријата у избору пројеката и процесу оцене у складу са процедурама програма,
- Помоћ Заједничком техничком секретаријату у припреми уговора са Главним корисником, и у пружању савета и помоћи партнерима у пројекту у спровођењу пројекта и финансијске администрације.

Активности Информационог центра финансираће се из буџета Техничке помоћи Програма.

8.1.7 Национално тело

Национална тела Програма

Национална агенција за развој (Мађарска) X-1133 Будимпешта, Пожоњи ут.56 (Pozsonyi út 56).	Министарство финансија Републике Србије, Кнеза Милоша 20, 11000 Београд
---	---

Национална тела представљају земље учеснице у Програму, тј. Мађарску односно Србију.

Национална тела обављају следеће функције:

- Потписују споразум или Меморандум о разумевању који регулише одговорности између земаља учесница,
- Доприносе у име дотичне земље учеснице програму планирања и модификације,
- Помажу у ширењу информација о програму, спровођењу активности публицитета на националном нивоу,
- Сносе одговорност за развој смерница за специфичну националну контролу на основу смерница на нивоу програма које разрађује Заједнички технички секретаријат,
- Успостављају и воде контролни систем, ради потврде расхода на националном нивоу (ниво пројектног партнера и расходи из Техничке помоћи) и обезбеђују финансијске изворе за контролне активности,
- Обезбеђују кофинансирања у складу са одобреним издвојеним средствима,
- Воде систем плаћања националног кофинансирања укључујући оверу расхода, обезбеђују информације о току плаћања националног кофинансирања,
- Откривају и исправљају неправилности, врше повраћај средстава која нису требало да буду исплаћена,
- Учествоју у разради Програмског документа,
- Учествоју на састанцима Заједничког надзорног одбора и Заједничког одбора за управљање,
- Процењују системе праћења и информисања.

8.1.8 Контролна тела (КТ)

У складу с чланом 108 Уредбе о спровођењу, свака земља учесница оснива контролни систем који омогућава оверу испоруке производа и услуга које се финансирају, основаности расхода пријављених за послове или делове послова који се спроводе на њеној територији, и усклађености таквих расхода и сродних послова или делова тих послова с правилима Заједнице, и када је релевантно, с националним правилима. Именовање контролора детаљно је описано ставовима 2 и 3, члана 108 (1) Уредбе о спровођењу (видети поглавље 8.4.2 овог документа).

Основна активност Контролних тела биће овера расхода на нивоу партнера на националној територији. Даљи сродни задаци могу да обухвате ажурирање Система праћења програма и информисања, као и друге задатке повезане са њиховим контролним активностима. Одређени контролори Програма радиће у оквиру:

- Локалне канцеларије компаније ВАТИ у Сегедину, Мађарска,
- Основаће се у Министарству финансија Републике Србије.

Свака земља учесница обезбедиће да расходи могу да потврде контролори у року од три месеца од датума када их главни корисник поднесе контролорима.

8.2 Развој и избор пројекта

8.2.1 Општа концепција развоја и избора пројекта

Укупни циљ Програма је да развије и изабере прекограничне пројекте високог квалитета, оријентисане на резултат са јасном додатом вредношћу и стратешким карактером релевантним за програмску област.

Заједнички надзорни одбор/Заједнички одбор за управљање требало би да подржи сам стратешки карактер избора пројеката, да обезбеди конкуренцију између предлога пројеката а истовремено да избегну преоптерећење структура управљања програмом и подносилаца предлога пројеката. Они исто тако морају да олакшају да збирни резулти изабраних пројеката доприносе остварењу укупног циља Програма. Заједнички надзорни одбор/Заједнички одбор за управљање може да размотри увођење елемента од “врха до дна” за израду пројеката у циљу постизања високо квалитетних прекограничних пројеката. Детаљи о разради пројеката и избору дати су у **Упутству за спровођење** које треба да одобри Заједнички надзорни одбор.

Прекогранични Програм дефинише специфичне области интервенција које јасно могу да допринесу укупним циљевима. Заједнички надзорни одбор/Заједнички одбор за управљање има право да усклади расположиве активности у оквиру дефиниције обухваћене описом приоритета, уколико успешно спровођење Програма то тражи. Или, ако је потребно, веће усредсређивање активности ради

очувања разраде и избора пројекта у смислу постизања декларисаних циљева. То може да доведе до специфичних позива за подношење предлога пројекта који ће се укључити у Упутство за спровођење, и што ће одобрити Заједнички надзорни одбор.

Одговарајући договори око управљања обезбедиће на свим нивоима спровођења програма да се - поред поштовања апсолутног минимума стандарда који се по закону траже - могући ефекти који су неодрживи или неповољни по животну средину, посебно када се ради о утицају на климатске промене, одржавању распрострањености биљних врста и екосистема, и искоришћавању природних ресурса, избегну или одрже на најнижем могућем нивоу, тако да еколошке последице/трошкови Оперативног програма у целини, на крају буду неутралне по климу и ресурсе. Позитивни ефекти Оперативног програма и потенцијали синергије у смислу оптимизирања доприноса еколошки одрживом развоју користиће се на најбољи начин и кад год је то могуће ојачаће се. У том циљу, релевантна тела за очување животне средине биће позивана на састанке Заједничког надзорног одбора/Заједничког одбора за управљање, када је потребно.

Спровођење овакве функције управљања животном средином обухвата, између осталог, активности као што су еколошка процена и спровођење смерница, размена искустава између структура и развој капацитета, индикаторе, нацрте еколошки здравих пројекта и коришћење ефективних критеријума за избор.

8.2.2 Израда пројекта

Израда прекограничних пројекта биће задатак Заједничког техничког секретаријата и Информационог центра. Овај други ће обезбедити дистрибуцију информација потенцијалним подносиоцима предлога пројекта у Србији - у координацији и уз подршку Заједничког техничког секретаријата.

Приликом израде пројекта треба обезбедити следеће:

- Давање истих информације свим потенцијалним подносиоцима предлога пројекта и партнерима по пројекту где год да се налазе у програмској области;
- Помоћ у успостављању партнерства пружањем подршке у налажењу заинтересованих актера, нпр. преко база података или догађаја посвећених налажењу партнера;
- Пружање техничке помоћи пројектима (нпр. модели најбоље праксе, узорци уговора итд.).

8.2.3 Избор пројекта

Уредба о Спровођењу, Члан 95, тачке 2,3, 4 Избор активности

1. Послови изабрани за прекограничне програме обухватиће крајње кориснике из најмање две земље учеснице које ће сарађивати на најмање један од следећих начина у сваком послу: заједнички развој, заједничко спровођење, заједничко особље и заједничко финансирање.
2. За прекограничне програме... изабрани послови ће обухватити кориснике за најмање једну државу чланицу и једну од земаља корисника која је учесник.

3. Изабрани послови који испуњавају напред поменуте услове могу се спроводити у једној земљи под условом да имају јасну прекограничну корист.

Коначну одлуку о одобрењу/одбијању пројеката доноси Заједнички одбор за управљање. Састанке Заједничког одбора за управљање организује Заједнички технички секретаријат, који такође благовремено доставља релевантну документацију члановима Одбора, што представља основу за одлучивање. Процедuru оцењивања координира Заједнички технички секретаријат (видети релевантне задатке наведене у тачци 8.1.6). Скуп критеријума (укључујући подобност, повезаност и критеријуме квалитета које треба да одобри Заједнички надзорни одбор) који се користе у току избора пројекта израдиће Заједнички технички секретаријат у сарадњи са другим телима за управљање програмом из обе земље учеснице и описаће се у Упутству за спровођење.

Заједнички одбор за управљање има право да ограничи обим подобних подносилаца предлога пројеката у одређеном Позиву за подношење предлога пројеката узимајући у обзир специфични карактер и модалитете за спровођење датог позива.

Избор пројеката може да се обави преко отвореног позива за подношење предлога пројеката или у једностепеном или у двостепеном приступу. Утврђивање модела за избор пројекта према типу активности у одређеном Позиву за подношење предлога пројеката је одговорност Заједничког одбора за управљање. Оба модела ће се разрадити уз учешће Заједничког надзорног одбора и описаће се детаљно и Упутству за спровођење.

У једностепеном приступу предлози пројеката се подносе у отвореном позиву и оцењују се према унапред дефинисаном скупу критеријума садржаних у Упутству за спровођење. Предлози пројеката увек морају да се подносе Заједничком техничком секретаријату који организује оцењивање уз могуће коришћење спољне експертизе. Заједнички технички секретаријат припрема предлог за Заједнички одбор за управљање у вези са сваким предлогом пројекта указујући на његове слабе и јаке стране као помоћ при одлучивању.

Двостепени приступ садржи заједничку фазу пред-избора "нацрта" пројеката. Подносиоци предлога достављају "изјаву о заинтересованости" на основу чега се предлози пројеката прелиминарно бирају да би се пружила прилика подносиоцима пројеката да своје пројекте даље разрађују. Етапа пред - избора треба да се организује од стране Заједничког техничког секретаријата а одлуку доноси Заједнички одбор за управљање. Унапред изабрани и даље разрађени пројекти се поново подносе Заједничком техничком секретаријату и оцењују према одговарајућем унапред дефинисаном скупу критеријума квалитета утврђених у Упутству за спровођење.

Разлози за изборни поступак из две етапе су бројни. Пре свега, користиће се у случају сложених пројеката, посебно оних који обухватају активности типа изградње/инвестиција са релативно великим буџетским захтевима, тако да подносиоци предлога пројеката чији су предлози одбијени не би морали да подносе скупе дозволе и студије изводљивости. Уместо тога омогућује им се да више разраде садржај свог предлога пројекта. Према томе, филтрирање предлога пројеката обезбеђује да се бирају пројекти вишег квалитета. Осим тога, то има користан утицај и на капацитете Заједничког техничког секретаријата,

пошто се оцена као и активности на развоју пројеката фокусирају више него у једноступеном приступу.

Одговорност за испуњавање правила државне помоћи током спровођења је на свакој држави чланици по Уговору. У том циљу свака држава чланица мора да дефинише Тело за државну помоћ и лице за контакт које ће моћи да пружи Директорату одговарајуће податке о плановима помоћи у њиховој земљи до краја спровођења програма.

8.3 Информисање и публицитет

Стратегија информисања и публицитета Програма реализоваће се у складу с члановима 62 и 63 *Уредбе о спровођењу*. Активности и задаци биће детаљно описани у Упутству за спровођење.

8.3.1 Циљеви и циљне групе

Циљеви информисања и публицитета су двоструки:

- ширење информација о могућностима овог Програма и обезбеђење транспарентности за циљне групе Програма;
- упознавање широке јавности са резултатима и користима које се постижу пројектима прекограничне сарадње и са улогом коју има Европска унија и прекогранични програми.

Комуникацију треба пре свега усмерити ка потенцијалним и крајњим корисницима како би ваљано и на време били обавештени о могућностима финансирања, позивима за подношење предлога пројеката и да би истовремено били сигурни да разумеју административне процесе. Друга циљна група је широка јавност која треба да је свесна резултата и користи које се остварују пројектима. Информације о резултатима пројеката такође треба да се дају установама укљученим у доношење одлука у областима везаним за приоритете прекограничног програма сарадње.

8.3.2 Инструменти и финансије

Мере информисања и публицитета представиће се у облику плана комуникација, осмишљеног за:

- Информисање широке јавности о улози коју Европска унија, Мађарска и Србија имају у односним интервенцијама и о њиховим резултатима;
- Гарантовање транспарентности према потенцијалним и крајњим корисницима давањем информација о Програму прекограничне сарадње Мађарска - Србија у оквиру ИПА од 2007. до 2013. године као и прегледа надлежности, организационих структура и поступака за избор пројеката;
- Обавештавање јавности о почетку програма путем медија. Обезбедиће се текуће комуникације о фазама спровођења програма и презентација коначних резултата програма .

Да би се створила јединствена јавна слика о Програму (као бренд име или "корпоративни идентитет") биће коришћен заједнички логотип на штампаним материјалима, публикацијама и такође у електронским медијима. За стратешко спровођење плана комуникације користиће се следећи инструменти:

- **Интернет страница Програма** је кључни извор обезбеђивања текућих и ажурираних информација широкој јавности укључујући потенцијалне и коначне кориснике.

Сва релевантна документација као пријавни пакет или програмска документација биће на располагању путем читавања. Обезбедиће информације о позивима за подношење предлога пројеката заједно са НПП (најчешће постављана питања) имаће одељак новости, одељак подршке као и електронски форум за тражење партнера.

- **Програмски документ** о мађарско-српској прекограничној сарадњи представља основу за спровођење успешних прекограничних пројеката у граничном региону од 2007. до 2013. године.
- **Проспекти** су симболичне визит карте Програма. Оне су позивнице утолико што садрже опште информације о програму које имају за циљ подстицај широком учешћу у Програму као и помоћ у ширењу информација о Програму.
- **Брошуре** које служе као "каталог производа" Програма са свеобухватним прегледом датог програмског периода са прегршт пројеката који резимирају активности, резултате и исходе.
- **Рекламе** које се издају - као Позиви за подношење предлога пројеката - и објављују и у националним и у локалним дневним листовима у свакој земљи учесници чиме би мађарско-српски програм сарадње постао транспарентан у програмској области за широку јавност.
- **Регионални и локални информативни догађаји, семинари** организоваће се ради лакшег успостављања контаката између актера који учествују у програму као и ради обезбеђивања одговарајућег тока информација потенцијалним подносиоцима.
- **Форуми за тражење партнера** у организацији Заједничког техничког секретаријата и Информационог центра у програмској области ради помоћи потенцијалним подносиоцима предлога пројеката да би правили своје пројекте финансирањем адекватних (прекограничних) партнера. Ти сусрети ће омогућити дискусију о идејама за пројекте, питањима управљања и спровођења, да би се срели потенцијали подносиоци пројеката и да би се олакшало тражење партнера.
- **Почетни састанак на почетку Програма** прошириће основне информације о Програму.
- **Завршна конференција на крају програма** представиће резултате и исходе спроведених пројеката и постигнуте резултате.

Према прелиминарном буџету Техничке помоћи, планирано је да се утроши око 2% укупног индикативног буџетског програма на горње активности.

8.3.3 Задужења и фазе спровођења

Укупна одговорност за реализацију информативних мера и мера публицитета је на Директорату. Спољни сарадници бирају се (поступком јавних набавки) да дизајнирају заштитни знак, интернет страницу, публикације и да организују семинаре, форуме за тражење партнера, почетне састанке и завршну конференцију Програма у тесној сарадњи са особљем Заједничког техничког секретаријата и Информационог центра.

Напред поменуте информације и мере публицитета оствариће се у три фазе, свака испуњавајући другачије услове:

- Најава лансирања Програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија за период од 2007. до 2013. године. Циљ ове фазе је да што је више могуће рашири информације о стратешким циљевима и спровођењу модалитета Програма као и о детаљима за контакт и изворима информација путем почетних састанака, форума за тражење партнера, проспеката и саопштења за штампу.
- Обезбеђивање текућих информација, комуникација и презентација: у овој фази јавност редовно треба да се обавештава о актуелном статусу спровођења програма и о завршетку успешних пројеката. Осим тога, јасне информације о критеријумима за избор и механизмима за оцењивање и исто тако о административним поступцима које треба обезбедити на локалном нивоу путем информативних догађаја, семинара, саопштења за штампу и брошура.
- Представљање резултата и разматрање Програма: на крају програмског периода исходи спроведених пројеката и евентуални утицај прекограничног програма (такође узимајући у обзир резултате спољне оцене) представиће се јавности путем завршне конференције и издавања брошуре.

8.3.4 Праћење и оцењивање плана комуникације

Директорат /Заједнички технички секретаријат морају да обавесте Заједнички надзорни одбор о напретку у спровођењу плана комуникација, о мерама информисања и публицитета које се спроводе путем комуникација које се користе. Према *члану 112 Уредбе о спровођењу* годишњи извештаји и коначни извештај о спровођењу Програма морају да садрже предузете мере информисања и публицитета а које су биле дефинисане у плану комуникација. План комуникација припрема Заједнички технички секретаријат а прати га и одобрава Заједнички надзорни одбор помоћу напред поменутих годишњег и коначног извештаја.

8.4. Спровођење пројеката, опис финансијских поступака и токова

8.4.1 Спровођење на нивоу пројекта

Спровођење пројекта обавља се у складу с Прописима и правилима која важе за Програм.

8.4.1.1 Начело главног корисника

Начело главног корисника је основни услов свих послова који се финансирају из Програма. Чланом 96 *Уредбе о спровођењу* прецизира се одговорност главног корисника.

Пројекат ће представити главни корисник који наступа као једини директни контакт између пројекта и заједничких тела за управљање Програмом. Главни корисник је одговоран за стварање доброг радног конзорцијума на бази уговора о партнерству којим се обезбеђује правилно и добро спровођење пројекта.

8.4.1.2 Поступци закључења уговора

На основу формалног одобрења пројекта које даје Заједнички одбора за управљање, Заједнички технички секретаријат закључује **уговор о донацији** (према одобрењу Заједничког одбора за управљање) са главним корисником. Директорат сноси законску одговорност за потписивање уговора о донацији. Заједнички технички секретаријат подноси извештај о законски обавезујућем уговору о донацији пројекта Систему за праћење и информисање о Програму.

Национално кофинансирање (према случају) обезбедиће се за пројекте које је одобрио Заједнички одбор за управљање. Уговори о националном кофинансирању закључују се одвојено од фондова Заједнице од стране одговарајућих националних органа, по потписивању уговора о донацији и споразума о партнерству између партнера у пројекту. Уговори о донацији за национално кофинансирање закључују се на нивоу партнера у пројекту.

Поступци за исплату националног кофинансирања корисницима, биће одвојени од ИПА поступака и биће описани у Упутству за спровођење. Национално кофинансирање исплаћује се партнерима у пројекту преко одговарајућих националних органа, значи одвојено од ИПА фондова.

8.4.1.3 Извештавање о пројектима

Периодични извештаји и захтеви за плаћања повезују се током периода спровођења пројекта и треба да се подносе како је предвиђено уговором о донацији.

8.4.1.4 Прихватљиви расхода

Правила о прихватљивости расхода дефинишу се у складу с чланом 89 *Уредбе о спровођењу*.

8.4.2 Системи контроле за потврду оправданости расхода

Према члану 108 Уредбе о спровођењу Земље учеснице ће успоставити систем контроле за потврду расхода на националном нивоу.

Члан 108 Уредбе о спровођењу Систем контроле

- (1) Да би се расходи потврдили, свака земља учесница оснива систем контроле којим омогућује оверу испостављања кофинансираних производа и услуга, ваљаност саопштених расхода за послове или делове послова спроведених на њеној територији, и прихватљивост таквих расхода и сродних операција или делова тих операција, са Заједницом, када је релевантно, и њеним националним правилима.

У ову сврху свака земља учесница ће одредити контролоре који су задужени за оверу законитости и регуларности пријављеног расхода од стране сваког крајњег корисника који учествује у послу. Земље учеснице могу да се одреде да одреде једног контролора за читаво програмско подручје.

Ако верификација испоруке кофинансираних производа и услуга може да се изврши само у односу на читав посао, таква овера ће се обавити од стране контролора земље учеснице где је лоциран главни корисник или од стране тела за управљање.

- (2) Свака земља учесница ће обезбедити да расходи могу да се потврде од стране контролора у року од три месеца од датума када их главни корисник достави контролорима.

У складу са чланом 28.2(j) Уредбе о спровођењу, овере које треба да се обаве на националном нивоу обухватиће административне, финансијске, техничке и физичке аспекте послова. Овере ће обезбедити да саопштени расходи буду реални, да су производи и услуге реализовани у складу са одобреном одлуком, и да су захтеви за плаћање крајњег корисника тачни.

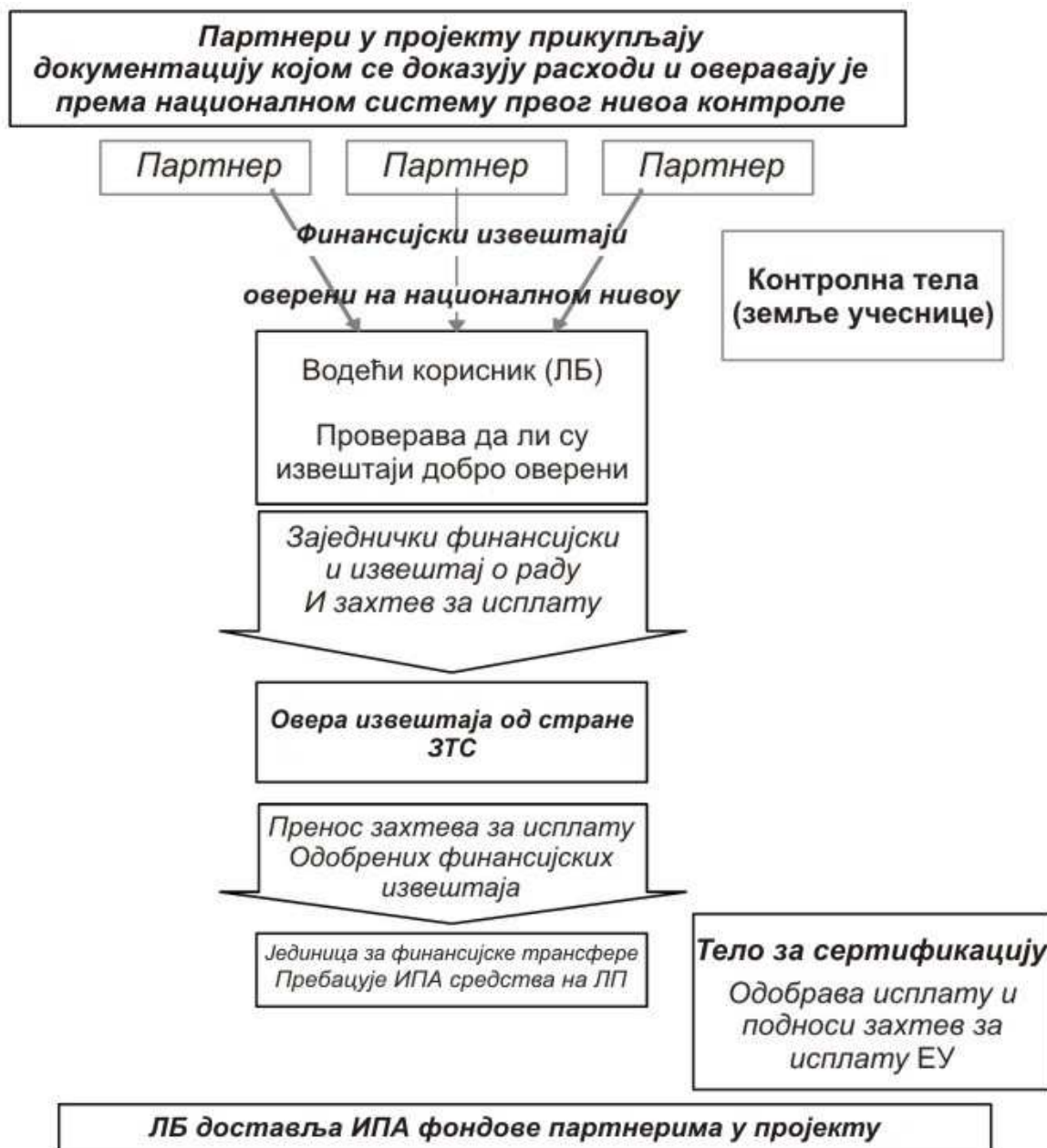
Да би се осигурало заједничко разумевање правила која се примењују за контролу на националном нивоу, *Смернице за контролу* биће разрађене на програмском нивоу у складу са релевантним прописима ЕК и националним прописима.

Директорат, Заједнички технички секретаријат и Контролно тело требало би да се редовно обавештавају о раду система контроле који успоставе обе земље учеснице.

8.4.3 Опис ИПА финансијских токова и поступака од пројектног до програмског нивоа

Етапе финансијских токова за ИПА приказане су у следећем дијаграму:

Финансијско управљање пројектима (део ИПА)

8.4.3.1 Ток плаћања

а) Одговорни контролор проверава фактуре или рачуноводствену документацију еквивалентне пробне вредности које подноси Корисник и оверава испоруку производа и услуга које су финансиране, ваљаност расхода који су пријављени, и усклађеност тих расхода и сродних (делова) послова с правилима Заједнице и одговарајућим националним правилима.

б) По пријему оверених захтева за исплату Главни корисник припрема и подноси захтев за плаћање на нивоу пројекта Заједничком техничком секретаријату.

в) После провере захтева за плаћање и одговарајућег периодичног извештаја Заједнички технички секретаријат шаље захтеве за плаћање Јединици за финансијске трансфере. Јединица за финансијске трансфере је посебно и функционално независно одељење непрофитне јавне компаније ВАТИ одговорне за техничко управљање плаћањима ИПА фондова крајњим корисницима.

У току захтева за средства, Јединица за финансијске трансфере пише захтеве за плаћања за пренос ИПА доприноса преко Система за праћење и информације од Тела за сертификацију. По одобрењу захтева за исплату, Тело за сертификацију преноси ИПА допринос повучен с програмског рачуна на банкарски рачун техничког располагања које води Јединица за финансијски трансфер.

После одобрења Тела за сертификацију, Јединица за финансијски трансфер преноси плаћање ИПА доприноса Главним корисницима. Спровођење процеса исплате подржава Систем за праћење и информисање. Захтеви за плаћања по пројекту и појединачне фазе овог процеса уносе се у Систем праћења тако да може да им се прати траг.

г) Главни корисник преноси ИПА допринос партнерима који учествују у активности.

8.4.3.2 Финансијске процедуре на програмском нивоу (ИПА), процес сертификације

ИПА допринос се плаћа на јединствени рачун који је отворило и којим управља Тело за сертификацију. Плаћања која врши Европска комисија имају облик пред-финансирања, међу- плаћања и плаћања коначне разлике.

На основу потврђених прихватљивих расхода које је оверио Заједнички технички секретаријат – што могу да пропрате фактуре или рачуноводствена документа еквивалентне пробне вредности – Директорат припрема извештај о расходима. Извештај о расходима обухвата за сваку осу приоритета укупни износ прихватљивих расхода плаћених од стране Главних корисника или партнера током спровођења послова и одговарајући јавни допринос. На основу извештаја о расходима који подноси Директорат, Тело за сертификацију припрема захтев за исплату и сертификацију расхода и подноси их заједно са сертификованим извештајем о расходима Европској комисији.

Као подршку послу сертификације Тела за сертификацију, Директорат води систем извештавања о оверама. Пре израде извештаја о расходима Директорат припрема извештај о овери о процедурама и оверама које су обављене у односу на расходе укључене у извештај о расходима. Да би имао адекватне информације о потврђивању и овери расхода, Директорат ће тражити

информације од земље учеснице у облику извештаја о овери. У циљу подршке свом послу сертификације, Тело за сертификацију обавља контроле система, реализује такозване посете за утврђивање чињеница на заједничким структурама за управљање (Директорат/Заједнички технички секретаријат/Јединица за финансијске трансфере) које су укључене у финансијско управљање Програмом.

8.5 Надзор и оцена

8.5.1 Надзор

8.5.1.1 Надзор на нивоу програма

Сходно члану 111 *Уредбе о спровођењу*, Директорат и Заједнички надзорни одбор обављају надзор позивањем на показатеље који су прецизирани у Поглављу 6.

Систем показатеља

Комплет показатеља даље ће се разрадити у Упутству за спровођење као незамењива основа за реаговање на потребе за извештавањем и комуникацијом, у циљу видљивости програмских достигнућа програмским партнерима и широј јавности. Циљеви тих показатеља треба да буду *ex-ante* квантификовани за употребу при управљању интерним програмом, према случају. Комплет показатеља није део програмског документа.

Показатељи које треба да прати Заједнички технички секретаријат омогућиће мерење напретка у односу на почетно стање и делотворност спровођења приоритета.

Годишњи извештај о спровођењу

У складу с чланом 112 *Уредбе о спровођењу* морају се припремити годишњи извештаји и коначни извештај о спровођењу. Годишње извештаје припрема Заједнички технички секретаријат а оверава их Директорат и одобрава Заједнички надзорни одбор пре подношења Комисији.

Надзор на нивоу пројекта

Сврха надзора пројекта је да се води евиденција о напретку пројекта у смислу расхода, коришћења ресурса, спровођења активности и постизања резултата и управљања ризицима. Активност надзора пројекта претпоставља систематско и непрекидно прикупљање информација, уношење података у систем надзора, анализу показатеља дефинисаних у пројекту у циљу подршке делотворном одлучивању.

Заједнички технички секретаријат може да разматра напредак пројекта и учинак на периодичној основи праћењем показатеља и доношењем неопходних одлука и корекција ради одржавања пројекта на правилном курсу.

8.5.1.2 Систем праћења програма и информисања

Директорат је задужен за успостављање система за прикупљање поузданих финансијских и статистичких информација о спровођењу, за праћење показатеља и за оцену. Он је задужен и за слање тих података у складу с договорима постигнутим између земаља учесница и Комисије помоћу компјутерских система који омогућавају размену података.

Заједнички систем праћења и информисања овог Програма заснива се на управљању информационим системом који омогућује прикупљање података и праћење на нивоу програма. Тај систем обезбеђује надлежним телима (Директорату, Националном телу, Телу за сертификацију, Ревизорском телу, Заједничком надзорном одбору и одбору за управљање, Заједничком техничком секретаријату, Информационом центру, Јединици за финансијске трансфере) практични алат за обављање њихових задатака и требало би такође да потпомаже комуникацију и проток информација између земаља учесница подржавајући и пројектни циклус и спровођење програма.

Развој и спровођење система праћења програма и информисања финансираће се из буџета Техничке помоћи.

8.5.1.3 Размена компјутеризованих података

Размена електронских података између Комисије и установа за управљање програмом је захтев у складу с *члановима 103 и 111 Уредбе о спровођењу*.

Компјутеризовани систем за размену података развиће се као алатка за пренос свих неопходних информација које се односе на спровођење Програма. Систем компјутера који ће се користити мора испуњавати стандарде сигурности и бити у складу с националним правним захтевима како би се осигурало да се може обезбедити ослањање на податке у сврхе ревизије.

8.5.2. Оцена Програма

Циљ оцене Програма је побољшање квалитета, делотворности и доследности коришћења помоћи, стратегије као и укупног спровођења Програма. Оцене ће се вршити пре (*ex-ante* оцене) и током (текућег) периода спровођења. Обе земље учеснице обезбеђују неопходне ресурсе за спровођење оцењивања, организују и доприносе прикупљању неопходних података и коришћењу разних типова информација које пружа систем праћења. Резултати оцена објављују се на интернет страници Програма.

У складу с *чланом 109 Уредбе о спровођењу*, у току периода програмирања, земље учеснице врше оцене повезане са праћењем прекограничног програма, посебно где праћење открије значајно одступање од циљева који су првобитно утврђени или када се дају предлози за ревизију прекограничног програма. Ову оцену треба да обави независни стручњак за оцену. Резултати оцене шаљу се Заједничком надзорном одбору и Комисији.

Оцењивање се финансира из буџета Техничке помоћи.

8.6 Техничка помоћ

Техничка помоћ је неопходна за заједничке структуре да олакшају спровођење Програма. Узимајући у обзир величину и разноликост програмске области 10% фондова Заједнице одобрених Програму користиће се за приоритет "Техничка помоћ". Стопа кофинансирања биће 15%. Земље учеснице преносе свој део кофинансирања на посебан банковни рачун на годишњој основи. Тело за сертификацију је одговорно за пренос средстава Заједнице од Комисије према националним доприносима које обезбеђују земље учеснице.

Буџет техничке помоћи користиће се за помоћ која је потребна за припрему, управљање, спровођење, праћење, контролу и оцену Програма.

Заједнички технички секретаријат треба да подржава ефикасно спровођене програма координацијом прекограничне сарадње на нивоу програма. Штавише, буџет Техничке помоћи требало би да се користи за задатке чији је циљ да се побољша и обезбеди одговарајуће спровођење пројекта и израда пројекта (нпр. тематски семинари, мере информисања и публицитета, оцена) као и пораст општег квалитета финансираних пројекта.

Управљање техничком помоћи

Активности обухваћене Техничком помоћи финансирају се коришћењем приступа управљања пројектом. Све активности управљања програмом које надокнађује Техничка помоћ припремају се у облику "Предлога за пројекат Техничке помоћи" који одобрава Заједнички надзорни одбор. Детаљне информације о управљању Техничком помоћи биће обухваћене Упутством за спровођење.

8.7 Ревизије

8.7.1 Ревизија рада

Члан 107 Уредбе о спровођењу Ревизија пословања

- (1) Ревизије поменуте у члану 105 (б) спроводиће се сваке године од године када је усвојен прекогранични програм на узорку изабраног пословања методом коју је утврдило или одобрило ревизорско тело.

Ревизије се спроводе на лицу места на основу документације и евиденције коју води крајњи корисник.

Ревизије ће потврдити да су испуњени следећи услови:

- Пословање испуњава критеријуме избора за прекогранични програм и спроводи се/спроведено је у складу с одлуком о одобрењу и испуњава сваки специфични услов у вези са својом функционалношћу и употребом или циљем који треба да се оствари,
- Саопштени расходи одговарају рачуноводственим евиденцијама и пратећим документима које чува крајњи корисник,
- Расходи које је саопштио крајњи корисник су у складу с правилима Заједнице и националним правилима,

- Јавни допринос плаћа се крајњем кориснику.

Ако откривени проблеми изгледају као системски по свом карактеру и због тога носе ризик за друге послове по прекограничном програму, Ревизорско тело ће обезбедити да се изврши даљи преглед, укључујући додатне ревизије ако је потребно да би се утврдио обим таквих проблема. Одговорајући органи ће предузети неопходне превентивне и корективне активности. Ревизорска група која се састоји од представника Земаља учесница помагаће Ревизорском телу како је описано у тачки 8.1.5.

8.8 Неправилности и повраћај непрописно исплаћених средстава

Члан 2(6) Уредбе о спровођењу

(1) "неправилност": свако кршење неке одредбе важећих правила и уговора које настаје због неког дела или пропуста економског оператера који има, или би имао, ефекат прејудуцирања општег буџета Европске уније зарачунавањем неоправдане ставке расхода у општем буџету.

Задужења у вези с решавањем неправилности садрже две главне дужности, једна је извештавање Комисији а друга је повраћај непрописно исплаћеног новца.

8.8.1 Извештавање

Члан 114(1) Уредбе о спровођењу

(1) Земље учеснице су одговорне за управљање и контролу прекограничних програма, посебно следећим мерама:

(б) спречавањем, откривањем и исправком неправилности и повраћајем износа који су непрописно исплаћени, заједно са каматом на закаснела плаћања, према случају. Ово ће саопштити Комисији и стално ће је обавештавати о напретку административног и судског поступка.

Земље учеснице шаљу један примерак тромесечних извештаја Директорату. Директорат ће направити регистар тих извештаја тако да може да извештава ЕК о неправилностима на програмском нивоу.

8.8.2 Повраћај

Директорат може да поврати новац само од физичких или правних лица која су у уговорно правном односу са Директоратом.

У фази спровођења прекограничног програма две врсте одговорности могу да се јаве:

1. Уговорна одговорност између Директората и Главног корисника (паралелно постоји и уговорна одговорност између Главног корисника и партнера у пројекту).
2. Правна одговорност између ЕК и земље учеснице о којој је реч.

Кораци за повраћај када Главни Корисник направи неправилност су:

1. Ако Водећи корисник начини неку неправилност, Директорат покреће поступак повраћаја путем налога за повраћај. Он паралелно обуставља сва друга плаћања Главном кориснику о коме је реч.

2. Поступак повраћаја може да има два исхода:

- Главни корисник враћа непрописно плаћене износе (поступак због нерегуларности се окончава),
- Главни корисник не враћа непрописно исплаћене износе.

3. У случају да износи који су непрописно плаћени не буду дозначени од стране Главног корисника могу да настану следећи случајеви

- Ако постоји уговорни инструмент обезбеђења⁷ Директорат може да га активира ради наплате непрописно исплаћених износа;
- Ако нема инструмента обезбеђења или ако је инструмент обезбеђења неизвршан Директорат захтева од земље учеснице да покрене судски поступак против Главног корисника и шаље документацију о процедури за повраћај (припрема је сам Директора) (то је лимит уговорне обавезе).

4. У име земље учеснице Национални координатор покреће судски поступак против Главног корисника што може да доведе до следећег:

- Законски поступак је успешан и Водећи корисник отплаћује износе који су непрописно плаћени (процедура око нерегуларности се завршава);
- Судски поступак је неуспешан, земља учесница (национални координатор) предузима даље законске кораке и сноси финансијску одговорност према ЕК (правна одговорност).

⁷ Водећи корисник може да одобри инструмент обезбеђења као гаранцију за испуњење свог уговорног односа у вези са уговором о донацији. Расположиви инструменти обезбеђења су: банкарска гаранција, хипотека и налог за промптну наплату

8.8.3 Неправилности у вези с пројектима Техничке помоћи

Неправилност може да настане код оних који користе буџет Техничке помоћи. Ако се било којом контролом или ревизијом открије неправилност у вези с неким пројектом Техничке помоћи, установа која је Корисник средстава Техничке помоћи мора да врати непрописно плаћени износ Телу за сертификацију (или Јединици за финансијски трансфер).

8.8.4 Грешке које су у суштини системске грешке

Током рада система, могу да настану грешке због којих је немогуће открити неправилности или које изазивају неправилности (на пример, грешка у Позиву за подношење предлога пројеката указује на неправилност). У том случају Директорат/Тело за сертификацију подноси читаву документацију у којој је грешка уочена земљи учесници/Заједничком надзорном одбору заједно са препоруком о неопходној корективној мери која треба да се предузме.

9 ИНДИКАТИВНА ФИНАНСИЈСКА ТАБЕЛА

Следећа табела даје индикативни финансијски план Програма прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА.

Финансијска табела даје (за период од 2007. до 2009. године) износ ИПА издвојених фондова, националних јавних и приватних доприноса и стопе кофинансирања по оси приоритета (у еврима):

	Финансије Заједнице	Национално јавно финансира ње	Национално приватно финансирање	Укупно финансирањ е	Стопа ко финансир ања	Доприно си ЕИБ	Остало финанси рање
	(а)	(б)	(в)	(г)= (а)+(б)+(в)	(е)= (а)/(г)		
1.приоритет Инфраструктур а и ж.средина 52%	9.595.451	1.693.315	0	11.288.766	0,85	0	0
2.приоритет Привреда,обра зовање и култура 38%	7.012.060	1 27.422	0	8.249.482	0,85	0	0
3.приоритет Техничка помоћ 10%	1.845.279	325.637	0	2.170.916	0,85	0	0
Укупно	18.452.790	3.256.374	0	21.709	164		

Годишња расподела средстава у еврима по текућим ценама:

Година	Финансије Заједнице
2007	4.032.500
2008	6.889.525
2009	7.530.765
Укупно 2007-2009	18.452.790

10. ГЛАВНА КОРИШЋЕНА ДОКУМЕНТА

Danube–Körös–Maros–Tisza Euroregion Development Plan

Draft Strategic National Reference Framework, Hungary, 2007-13

Hungarian Government Decree No. 2291/2004 (XI. 17.) on planned new border crossings

Hungarian Government Decree No. 305/2001. (XI. 27.) on the development of border crossings.

Report on territorial processes (25 December 2005)

Power point presentation of road developments envisaged in border microregions by the Hungarian state Road Management and Coordination Directorate (UKIG)

Project of regional development plan of AP Vojvodina – Analysis of recent development and SWOT Analysis

Report on the Implementation of the Revised National Lisbon Action Programme Hungary, October 2007

Statistical data at: www.statserb.sr.gov.yu (Statistical Office of Republic of Serbia)

Sectoral Operational Programmes of the Draft Strategic National Reference Framework,

Hungary, 2007-2013

Serbian National Environmental Strategy. Draft submitted for inter-ministerial consultation.

October 2005.

Southern Great Plain Region Operational Programme 2007-2013 draft

11. АНЕКСИ

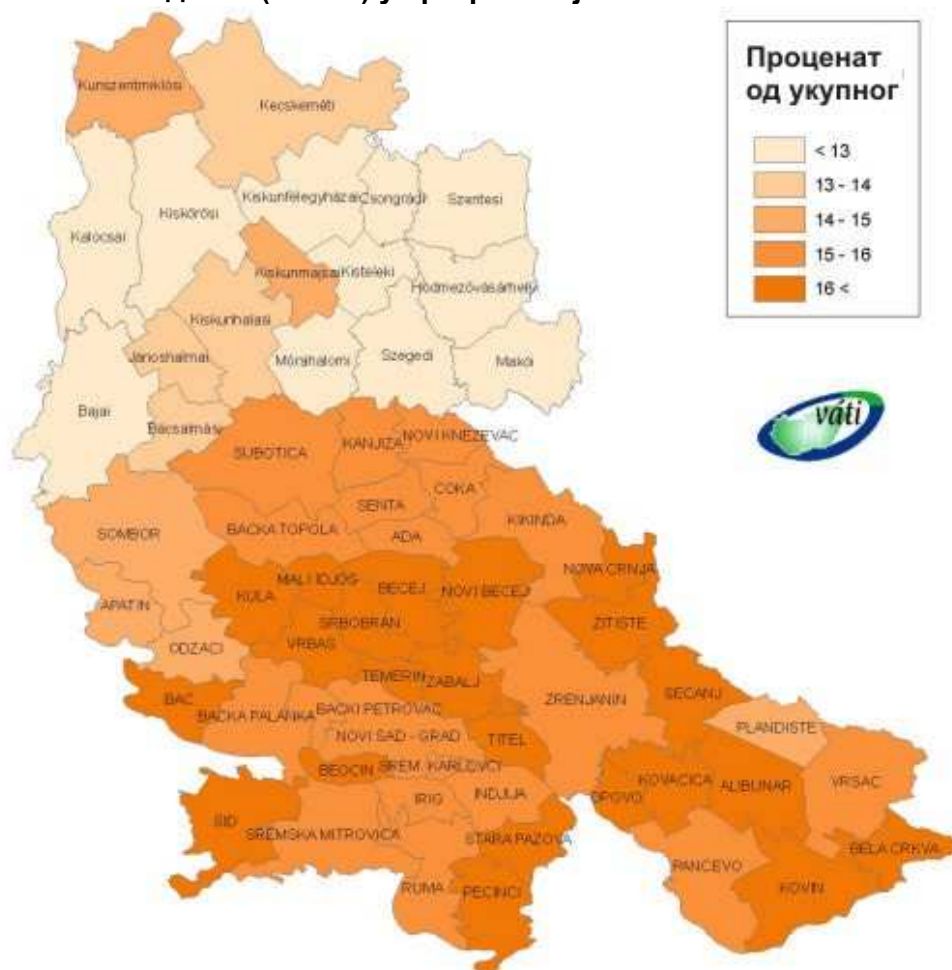
Анекс 1 Списак учесника ангажованих у процесу планирања

Регионални центар за развој округа Бач-Кишкун	Отворени универзитет, Суботица
Еурорегион Дунав-Крис-Мурес-Тиса (ДКМТ)	Европски покрет
Локална влада, Сегедин	Привредна комора Војводине
Локална влада Хедмезевашархеј	Институт за очување природе Србије
Локална влада Кечкемет	Центар за рурални развој
Баја микро регион	Пољопривредни факултет, Универзитет Нови Сад
Баћолмаш микро регион	Извршно веће Војводине, Секретаријат за архитектуру, урбанизам и грађевинарство
Макро микро регион	Извршно веће Војводине, Секретаријат за рад, запошљавање и родну равноправност
Морахалем микро регион	Извршно веће Војводине, Секретаријат за образовање
Сегедин микро регион	Алма Монс, Регионална агенција за развој МСП, Нови Сад
Универзитет у Сегедину	Извршно веће Војводине, Секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој
Колеџ Етош Јожеф	Фонд за привлачење инвестиција Војводине
Колеџ Кечкемет	Регионална агенција за развој МСП "Сомбор"
Мађарска трговинска и индустријска комора (Јединица Мађарска-Србија)	Регионална привредна комора Суботица
Регионална агенција за развој Јужне велике равнице	Извршно веће Војводине, Секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој
Директорат за заштиту вода и животне средине доњег Подунавља	Привредна комора Суботице
Директора за заштиту вода и животне средине доњег Потисја	Привредна комора Сомбора
Центар за координацију саобраћаја	Воде Војводине
Мађарска непрофитна компанија за јавне путеве, Јединица округа Чонград	Агромрежа
Институт за истраживање Велике равнице ЦРС ХАС-а	Министарство за економске односе с иностранством Републике Србије
Локална влада Баја	Стална конференција градова и општина -представништво Београд
Фондација за унапређење предузетништва округа Бач- Кишкун	Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Погранична полиција
Биро окружног већа Чонграда	Министарство привреде Републике Србије

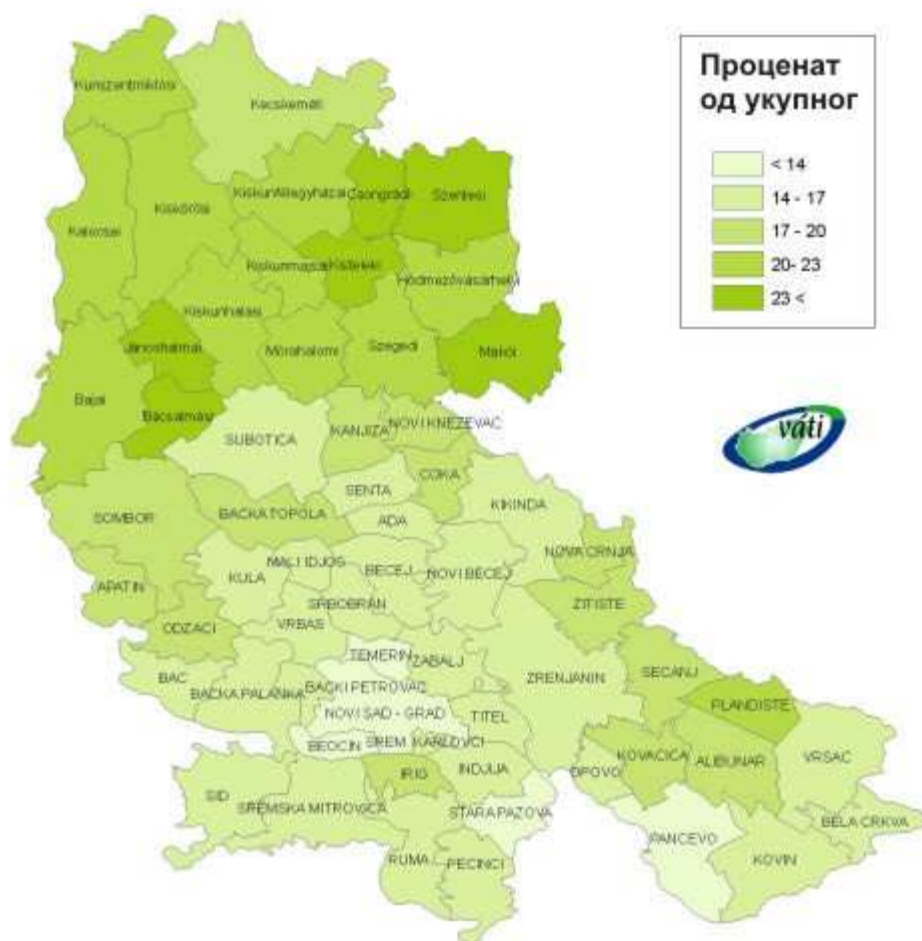
Национална агенција за развој	Центар за стратешке економске студије, Војводина
Министарство привреде Мађарске	Министарство за заштиту животне средине Републике Србије
Национални инспекторат за екологију, природу и воде	Мађарске шуме- Директорат у Кечкемету
Министарство здравља Републике Мађарске	Мађарски институт за хемијску безбедност, Мађарска
Мађарски завод за заштиту здравља, Мађарска	Нимфеа, Удружење за заштиту животне средине и природе
Национални генерални директорат за управљање елементарним непогодама у Мађарској	Бирдлифе Интернатионал, Мађарска
Кискуншаг Национални парк, Центар за управљање	Киш Ференц Удружење за заштиту животне средине округа Чонград

Анекс 2 Млађе и старије старосне групе на нивоу НУТС IV

Становништво од 0-15 (0-14 М) у програмској области

Становништво од 65- (60- М) у програмској области

Извор Општине Србије 2005. статистички подаци на бази пописа из 2002. године)
Мађарски централни завод за статистику

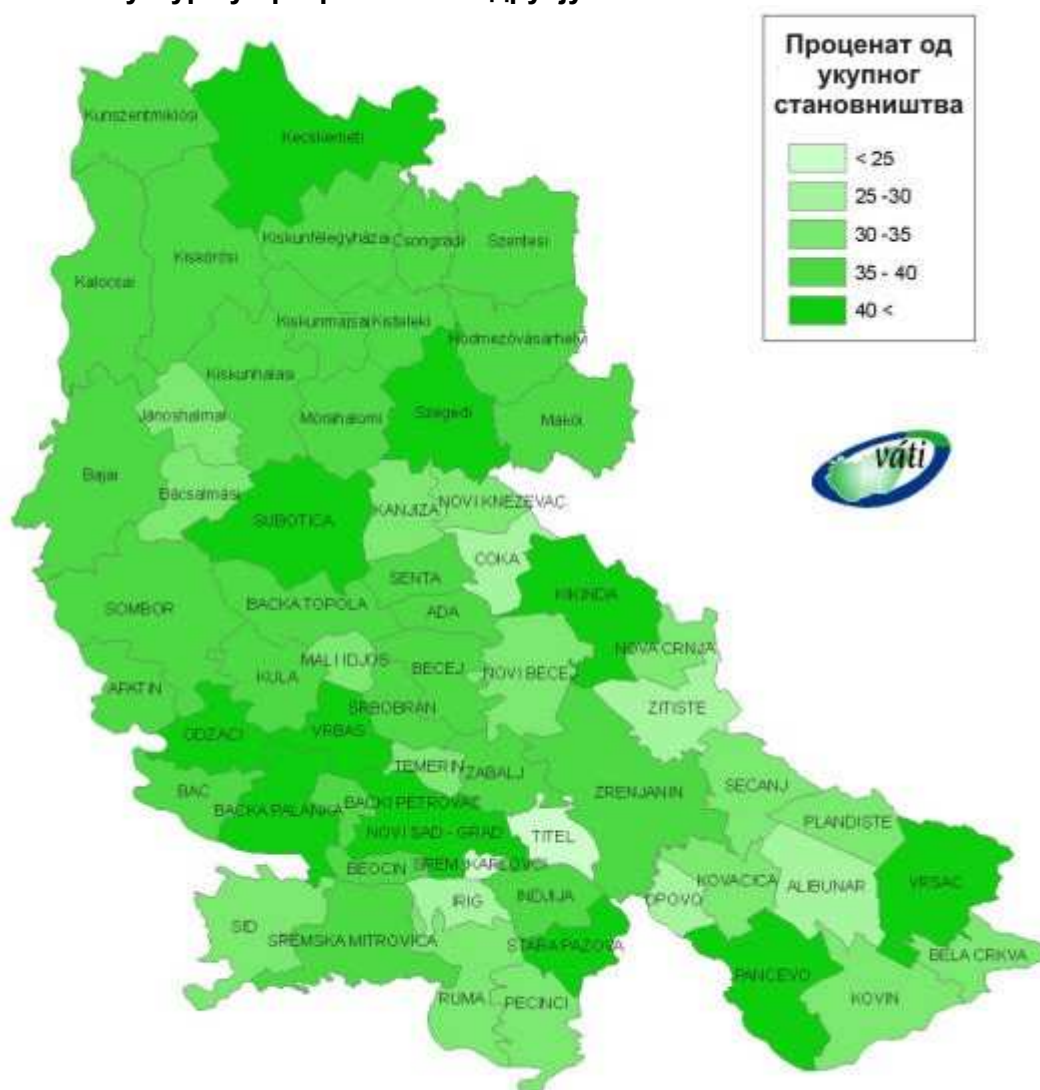
Анекс 3 Промена стопе незапослености и запошљавања од 1993. до 2003. године (становништво од 15-64)

	Стопа незапослености		Стопа запошљавања	
	Бач- Кишкун	Чонград	Бач-Кишкун	Чонград
1993	16,62	13,77	46,39	51,17
1994	12,25	9,47	47,07	48,81
1995	9,10	8,98	46,43	49,00
1996	9,32	6,44	46,72	49,14
1997	7,64	6,47	48,07	49,80
1998	7,87	5,44	48,51	50,55
1999	6,33	4,59	49,70	50,10
2000	5,64	4,04	50,03	50,85
2001	6,42	3,65	49,65	52,10
2002	6,24	5,51	49,53	48,99
2003	7,32	4,99	49,27	46,78
2004	7,13	4,92	44,63	42,66
2005	8,52	7,52	48,54	48,97

Извор (ХЦСО и СОРС, 2005)

Анекс 4 Коњукура

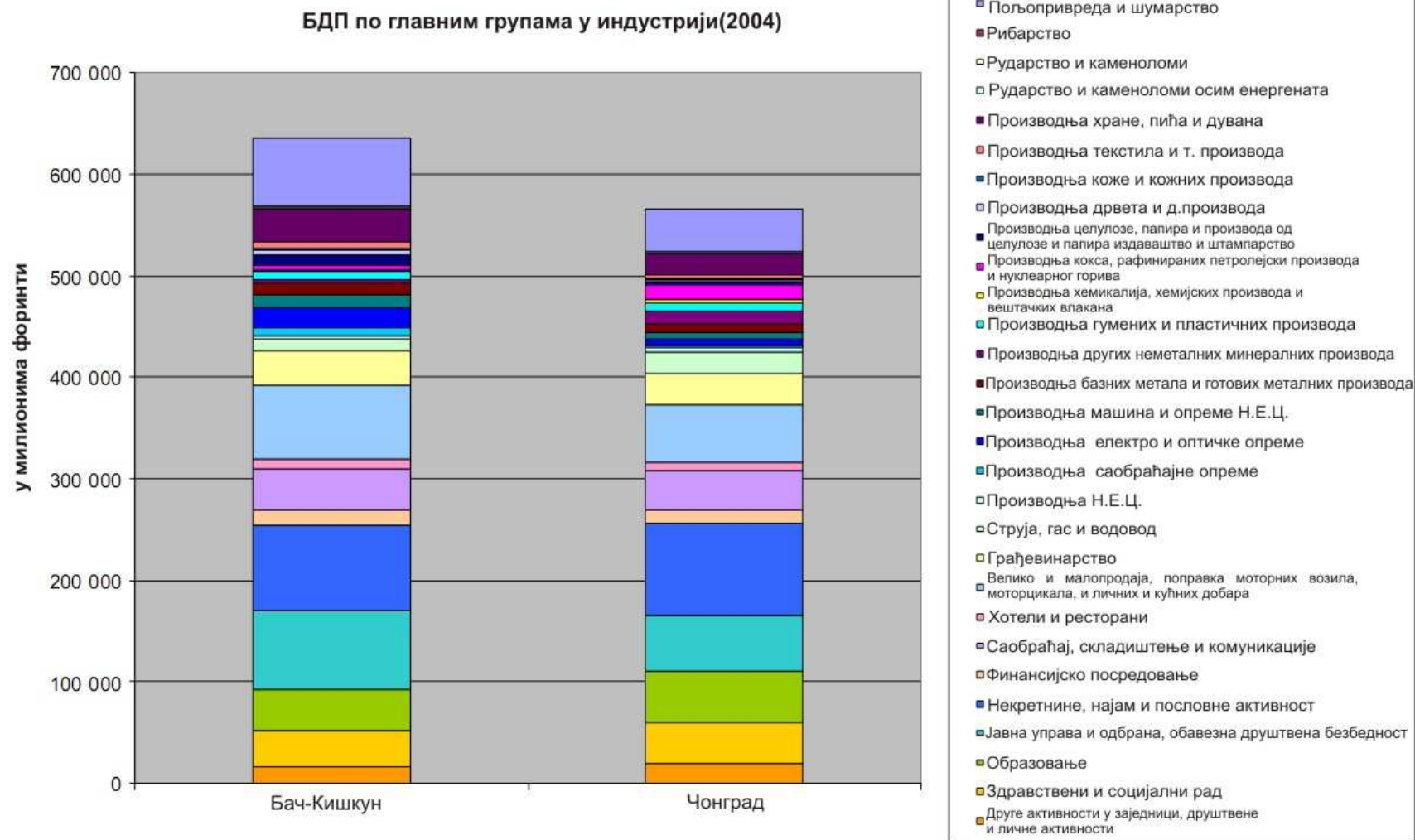
Коњукура у програмском подручју

Извор Општине Србије 2005. (Статистички подаци на бази пописа из 2002. године)

Мађарски централни завод за статистику

Анекс 5 БДП по главним привредним гранама

Анекс 8. Образовне установе и ниво образовања

	Бач-Кишкун	Чонград	Војводина
Обданишта	246	192	505
Основне школе	204	130	534
Више школе	75	75	125
Установе вишег образовања			
Државни универзитети и факултети	2	2	1 ⁸ +9 ⁹
Акредитовани приватни универзитети	1	1	1

Образовне установе у региону обухваћеном Програмом(Извор: ХЦСО, СОРС 2004)

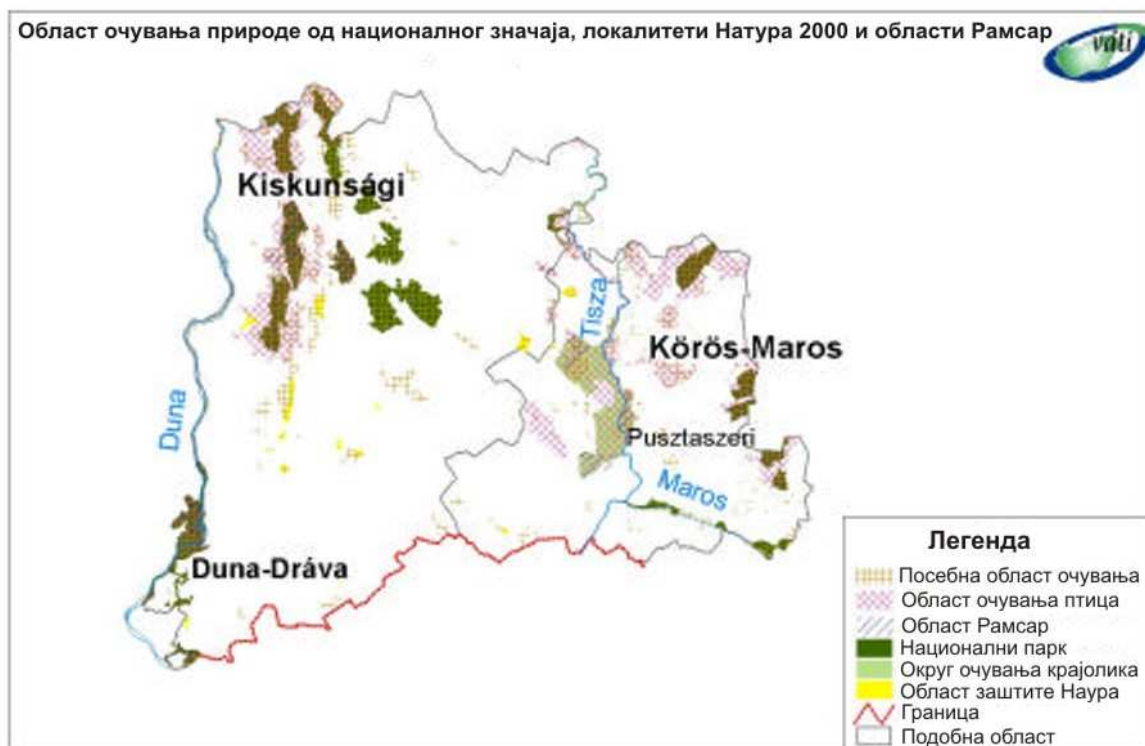
	Мађарска	Бач-Кишкун	Чонград	Србија	Војводина
Број ученика у основном образовању(1-8 разреда)	859.315	47.862	34.760	701.311	208.712
Број ученика у средњем образовању(9-12 разреда)	572.177	29.650	26.690	315.953	82.351
Број студената у високом образовању	207.173	10.706	9.342	197.322	36.724
Број студената у основном образовању/1.000 становника	85	89	82	25	19
Број студената у средњој школи/1.000	57	55	63	Нема података	Нема података
Број студената у високом образовању/1.000 становника	21	20	22	Нема података	Нема података

Нивои образовања у региону (Извор: ХЦСО, СОРС, 2004)

⁸ Универзитет Нови Сад и 16 факултета у оквиру универзитета широм Војводине

⁹ Колеџ

Анекс 9. Мађарски простори очувања природе

Анекс 10. Списак заштићених области животне средине у Србији

1. Горње Подунавље	11. Делиблатска пешчара
2. Суботичке шуме	12. Вршачке планине
3. Селевењ- Палић-Лудах комплекс 3а Селевењске степе 3б Лудашко језеро 3в Палићко језеро	13. Уздинска шума
4. Зобнатичка шума и ергела	14. Царска бара-Стари Бегеј
5. Карађорђево 5а Букински рит 5б Шума и ловиште Карађорђево	15. Парк Хајдучица
6. Фрушка гора	16. Бара Русанда
7. Босут-Засавица 7а Босутске шуме 7б Засавица	17. Слано копово
8. Обедска бара	18. Парк Соколац
9. Тителски брег	19. Пашњаци Велике дропље код Мокрина
10. Поњавица	20. Ковиљско-Петроварадински рит

Анекс 11. Појава одређених болести животиња у Војводини

Болест	Округ	Број случајева	Укупно	Година
Бруцелоза	Јужнобанатски	1	1	2002
Бруцелоза	Средњебанатски	1	286	2003
	Јужнобанатски	30		2003
	Сремски	255		2003
Бруцелоза	Сремски	165	137	2004
	Јужнобанатски	63		2004
	Јужнобачки	1		2004
	Средњебанатски	8		2004
Бруцелоза	Сремски	86	480	2005
	Јужнобачки	341		2005
	Јужнобанатски	52		2006
	Севернобачки	1		2006
Бруцелоза	Јужнобанатски	5	10	2006
	Сремски	5		2006
Свињска куга	Сремски	14	931	2002
	Јужнобачки	917		2002
Свињска куга	Сремски	63	63	2004
Свињска куга	Сремски	11		2004
	Севернобанатски	44	55	2004
Свињска куга	Сремски	836	2264	2005
	Севернобанатски	5		2005
	Јужнобачки	2		2005
	Јужнобанатски	582		2005
	Западнобачки	420		2005
	Севернобачки	430		2005
Свињска куга	Севернобачки	85	1541	2006
	Средњебанатски	38		2006
	Севернобанатски	234		2006
	Јужнобанатски	64		2006
	Јужнобачки	736		2006
	Средњебанатски	38		2006
	Севернобанатски	234		2006
	Јужнобанатски	64		2006
	Јужнобачки	736		2006
	Сремски	384		2006
Леукоза	Сремски	28	940	2002
	Севернобанатски	43		2002
	Јужнобачки	2		2002
	Средњебанатски	381		2002
	Јужнобанатски	234		2002
	Западнобачки	28		2002
Леукоза	Сремски	21		2003
	Севернобанатски	3		2003
	Јужнобачки	72		2003

Програм прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА

	Средњебанатски	258	1087	2003
	Севернобанатски	10		2003
	Јужнобанатски	709		2003
	Западнобачки	2	1087	2004
Леукоза	Сремски	32		2004
	Севернобанатски	11		2004
	Јужнобачки	45		2004
	Средњебанатски	631		2004
	Јужнобанатски	362		2004
	Западнобачки	6		2004
	Сремски	46		2005
	Севернобанатски	11	493	2005
	Јужнобачки	3		2005
	Средњебанатски	246		2005
	Јужнобанатски	186		2005
	Западнобачки	1		2005
Леукоза	Севернобачки	4	1607	2006
	Средњебанатски	202		2006
	Севернобанатски	8		2006
	Јужнобанатски	1385		2006
	Западнобачки	2		2006
	Јужнобачки	6		2006

Анекс 12. Скраћенице

РТ	Ревизорско тело
ТС	Тело за сертификацију
ПГС	Прекогранична сарадња
ССЗ	Стратешке смернице Заједнице
НПДД	Национални парк Дунав-Драва
ЈКРП	Јединица за координацију развоја и помоћи
ЕК	Европска комисија
ЕФРР	Европски фонд за регионални развој
Еуростат	Европски биро за статистику
ЈФТ	Јединица за финансијске трансфере
БРЈ	Бивша Република Југославија
БЈРМ	Бивша Југословенска Република Македонија
БДП	Бруто домаћи производ
ПРПР	Програм рада за привредни развој
МЦСБ	Мађарски централни статистички биро
Ма	Мађарска
МОР	Међународна организација рада
ИЦ	Информациони центар
ИПА	Инструмент предприступне помоћи
ЗНО	Заједнички надзорни одбор
ЗОУП	Заједнички одбор за управљање пројектом
ЗТС	Заједнички технички секретаријат
ПРЖЕ	Програм рада у области животне средине и енергије

Програм прекограничне сарадње Мађарска-Србија у оквиру ИПА

ПРОС	Програм рада у области саобраћаја
ЦСБ	Централни статистички биро Мађарске
ВК	Водећи корисник
Д	Директорат
МЕИР	Министарство за економске односе с иностранством Републике Србије
МИПД	Вишегодишњи индикативни плански документ
СПО	Систем за праћење и обавештавање
НК	Национални координатор
НСРО	Национални стратешки референтни оквир
НУТС	Номенклатура територијалних јединица за статистику
ПР	Програм рада
ПХАРЕ	Пољска и мађарска помоћ за привредну обнову
МПЈП	Модел приватног и јавног партнерства
ОООП	Одређене области очувања природе
ПТЕ ТТК	Универзитет у Печују, Факултет природних наука
ИР	Истраживање и развој
ИРИ	Истраживање, развој и иновације
ИТР	Истраживање и технолошки развој
СПЖС	Стратешка процена животне средине
МСП	Мала и средња предузећа
РЗСС	Републички завод за статистику Србије
СРП	Специфични резервати птица
РС	Република Србија
ТП	Техничка помоћ
ОПДО	Оперативни програм друштвене обнове
ИСНРРПП	Информациони систем националног регионалног развоја и просторног планирања
УНЕСКО	Програм УН за просветну, научну и културну сарадњу